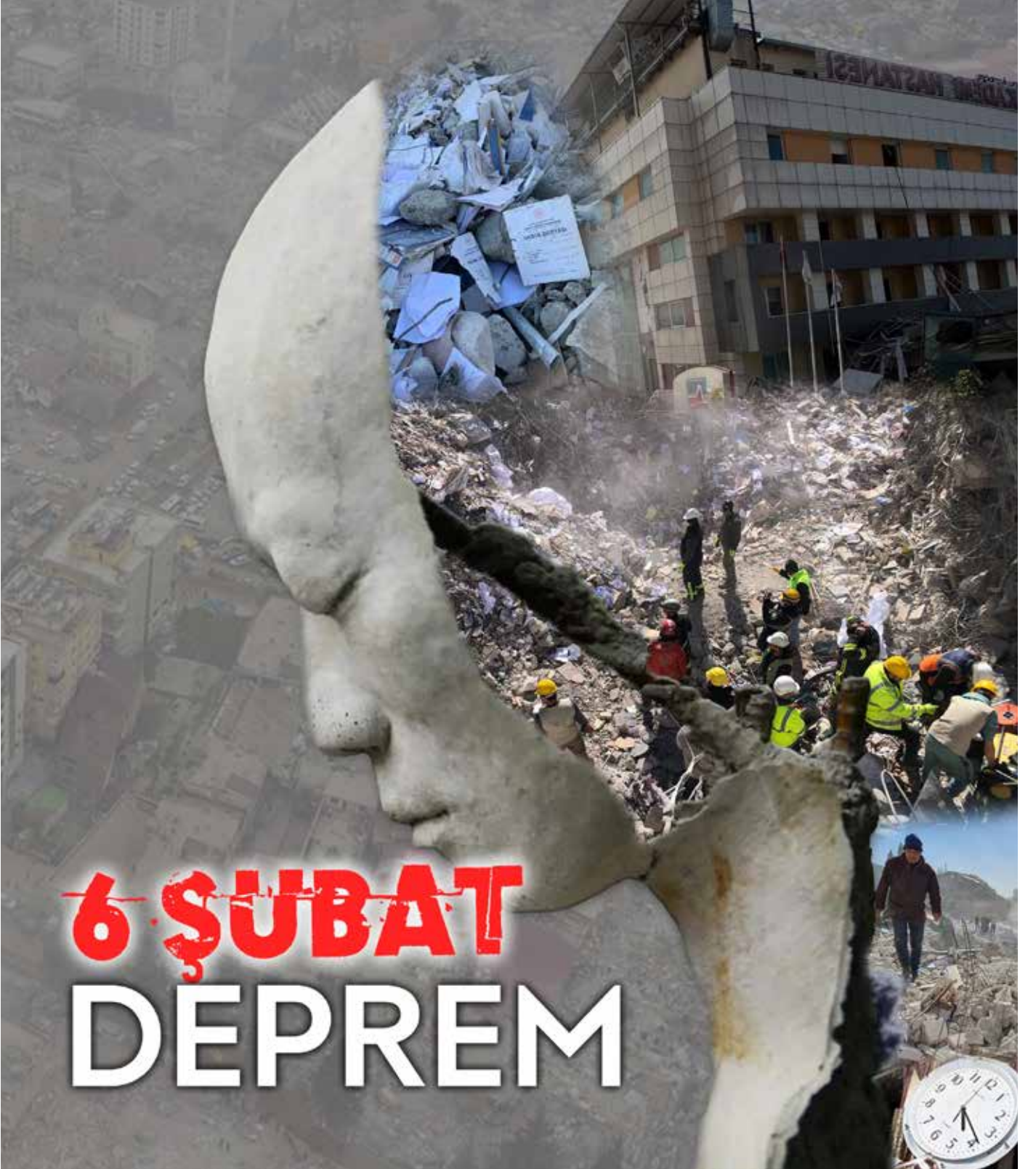

Hekimce Bakış

bto.org.tr | hekimcebakis.org
6 ŞUBAT DEPREM ÖZEL SAYISI

BURSA TABİP ODASI YAYINIDIR | MAYIS 2023 | SAYI: 105

Hekimce Bakış

Yıl : 2023

Sayı : 105

İmtiyaz Sahibi

Dr. Levent Tufan Kumaş

Yazı İşleri Müdürü

Dr. Muhsin Güllü

Editör

Dr. Engin Demiriz

Yayın Kurulu

Dr. Gönül Malat

Dr. Cem Heper

Dr. Şule Akköse Aydın

Dr. Zehra Betül Yazıcı

Dr. Yelda Ertürk

Yayın Kurulu Sekreteri

Kadriye Caz İnci

Tasarım

Medya Vadisi - Çiğdem Sarı

Baskı

Stüdyo Star Ajans

Matbaacılık Ltd. Sti.

Odunluk Mh. Akademi Cd.

No:8 A2 Blok K:2 Nilüfer / BURSA

T:0224 453 52 10

F:0224 453 52 40

G:0533 687 85 23

0533 738 98 03

bursa@bto.org.tr

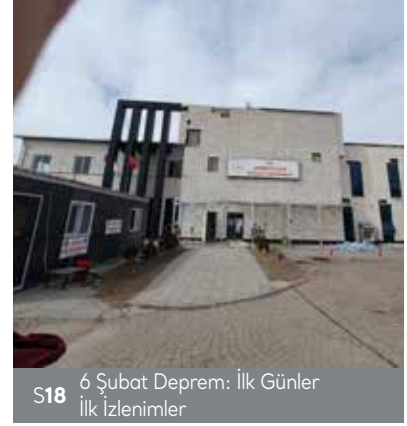
www.bto.org.tr

Hekimce Bakış, Bursa Tabip Odası yayınıdır. Yazılar aksi belirtilmedikçe BTO'nun resmi görüşü değildir. Kaynak belirterek alıntı yapılabilir.

ISSN: 1303-6815

S6 6 Şubat Deprem Sonrası
Hatay İli Gözlemleri

S18 6 Şubat Deprem: İlk Günler
İlk İzlenimler

S42 Bu Travma Kimin?

S51 Doğa İle İnsan Arasındaki
Sorunlu İlişkinin Resmedilişi

S32 Gerçekten Orada Biri Var Mı?

S30 Neden "Enkazdayız Biz!"

İÇİNDEKİLER

04 Yönetim Kurulundan
Dr. Levent Tufan Kumaş

34 Gitmedik Buradayız
Dr. Mahmut Kuh

36 BTO Haberleri

39 TTB Haberleri

44 Enkaz Ağrıları
Dr. Zehra Betül Yazıcı

46 Ağıt Şiiri

48 Piyasalardaki Ederin Nedir Ki?
Artık Bir Depremzedesin
Dr. Gönül Malat

EDITÖR

Dr. Engin DEMİRİZ | demiriz16@hotmail.com

Değerli Hekimce Bakış Okurları,

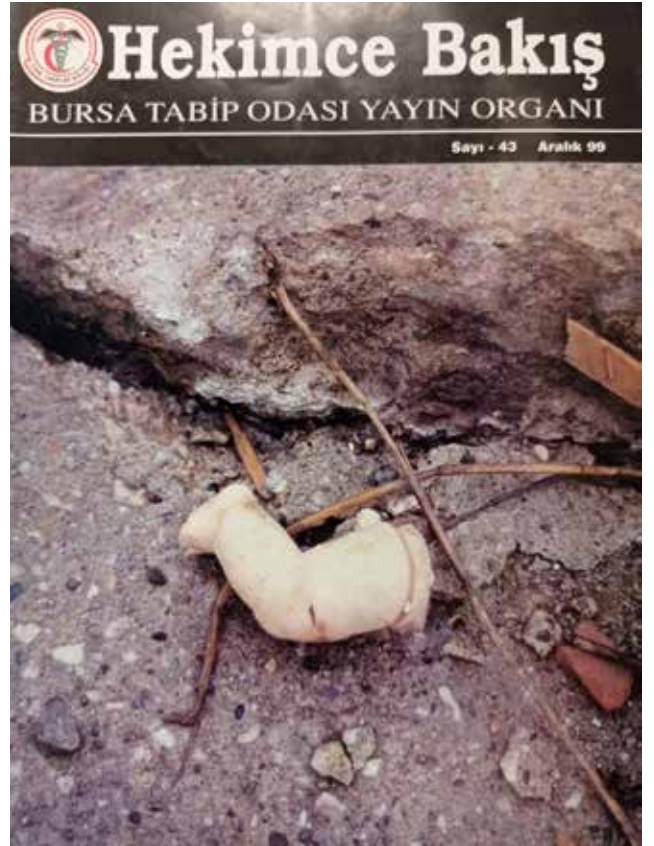
6 Şubat sabaha karşı ülkemizin yaşadığı büyük deprem yıkımı 11 ilimizde resmi rakamlara göre 50.000 den fazla insanın ölümüne, yüzbinlercesinin evsiz kalmasına, çok sayıda hayvanın yokolmasına neden oldu. Geciken müdahale, enkazda kalanlara ulaşılmada yaşanan aksaklıklar sonucu donarak ölenler, ulaştırılması gereken çadırların gönüllü yardım kuruluşlarına satılması, böylesi yıkımlarda acil tıbbi yardımı sağlaması gereken hastanelerin içindeki hastalarla birlikte yerle bir olması acımızı, öfkemizi katladı.

Hekimce Bakış dergisi olarak bu trajik durum nedeniyle Deprem Özel sayısı hazırlamaya karar verdik. 99 büyük Marmara depreminden sonra çıkardığımız dergiyi yeniden incelediğimizde aradan geçen bunca yıla karşın önlem almada, örgütlü bir biçimde arama kurtarma ve yardım ulaştırmada bir arpa boyu yol almadığımızı görmek en kötüsüydü.

Üç buçuk ay sonra hala bölgede barınma, sağlık ve eğitim sorunları sürüyor.

Bu sayıda, bölgede yaşananları yerinde izleyen hekimlerin gözlemleriyle birlikte büyük yıkımın psikolojik, sosyopolitik etkilerini ve nedenlerini irdeleyen yazılara yer verdik.

Sanatın ve dayanışmanın iyileştirici gücüne inanarak sevgi ve dostlukla.

YÖNETİM KURULUNDAN

Dr. Levent Tufan KUMAŞ | Itkumas@hotmail.com

Hekimce Bakış'ın bu sayısının gündemi ne yazık ki yaşadığımız yıkıcı deprem oldu.

Hala yaralarımızı sarmaya çalışıyoruz. "Resmi rakamlara" göre elli binden fazla yurttaşımızı, yüzden fazla meslektaşımızı ve çok sayıda sağlık emekçisini yitirdik. Göğsümüzde hep bir ağırlık, yüreğimizde depremde yitirdiğimiz yurttaşlarımızın ve meslektaşlarımızın acısı var. Ulusumuzun başı sağ olsun.

Yurdumuz için, yurttaşlarımız için, ulaşamadığımız, kurtaramadığımız canlar için dertleniriz biz hekimler. Bu nedenle, bir yandan yaralarımızı sararken diğer yandan bu büyüklükteki bir yıkımı neden önleyemediğimizi, neden bu kadar çaresiz kaldığımızı anlamak için bir sorgulamaya ihtiyacımız var. Sorular sormak ve yanıtlar aramak mesleğimizde doğası var. Hastalıkları önlemek, doğru tanıyı koymak,

doğru tedaviyi uygulamak ve esenleştirmek için doğru yöntemleri belirlemek, doğru soruları sormayı gerektirir her zaman. Kastettiğim jeoloji, mühendislik, mimarlık, çevre ve şehir planlamaya ilişkin sorular değil elbette. Hepimiz, depremin büyük bir afetle sonuçlanmasının, tüm bu akademik alanlardaki mesleki ve bilimsel uyarılara kulak tıkayan, hukuku hiçe sayan ve eleştiriye tahammülü olmayan bir yönetim anlayışından kaynaklandığının farkındayız.

Ben sağlığa ilişkin sorular sormakla yükümlüyüm. Bu noktada meslek örgütümün görev tanımını bir kez daha hatırlatmakta yarar görüyorum: "Türk Tabipleri Birliği (TTB); tabipler arasında mesleki deontolojiyi ve dayanışmayı korumak, tabipliğin kamu ve kişi yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak ve meslek mensuplarının hak ve yararlarını korumak amacıyla

kurulmuş kamu kurumu niteliğinde mesleki bir kuruluştur (Kanun No: 6023, 31.01.1953)."

Nasıl bir sağlık ortamında yakalandık depreme? "Meslek mensuplarının hakları" ne durumda? Tabiplik ne ölçüde kamu ve kişi yararına uygulanabiliyor?

Kamu kurumlarında topluma sağlık hizmeti veren hekimlerin çalışma koşulları, özlük hakları ve mesleki saygınlıklarına ilişkin iyi şeyler söylemek ne yazık ki mümkün değil. Şiddet hala en önemli sorumuz ve adeta sıradanlaşmış durumda. Sağlık Bakanlığı Beyaz Kod verilerine göre 2016-2022 yılları arasında 20.000'den fazla "fiziksel şiddet" bildirimi yapılmış durumda. Artarak devam eden sağlıkta şiddeti önleme konusunda bir kararlılık göremediğimiz gibi, 3-5 dakikada bir hasta bakmaya zorlanan hekimler, karşılanamayan "kışkırtılmış

sağlık talebinin" sorumlusu olarak hedef gösteriliyor. Ağır çalışma koşulları, liyakatsızlık ve mobbing nedeniyle tükenmişlik yaşayan hekimler kamu kurumlarından ve hatta ülkelerinden ayrılmak zorunda kalıyorlar. Yurtdışına gitmek için TTB'den alınan iyi hal belgelerine bakıldığında, giderek artan, korkutucu ve bir o kadar da üzücü bir hekim göçü gerçekliğiyle karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz (2012: 59, 2017:482, 2022: 2685). 2023'ün ilk dört ayında ise 881 oldu bu sayı. Bu koşullarda, karşılanamayan sağlık talebi nedeniyle hekime başvuru sayıları da yıllar içerisinde bir kısır döngü şeklinde artıyor (2022 için 10,2). Bu konuda dünyada utanç verici bir başka rekora da sahibiz: Yıllık Acil Servislere başvuru sayısı ülke nüfusunun 1,5-2 katı kadar!

Sağlığı ticari bir meta olarak gören, bütüncül olarak toplum sağlığını hedeflemeyen Sağlıkta Dönüşüm Programı iflas etmiş durumda. Cumhuriyetimizin yüzüncü yılında hastalar ilaca ulaşamıyor, önceliği koruyucu sağlık hizmeti olan birinci basamak sağlık hizmetlerinde gebe ve çocuklara aşılar yapılamıyor.

Çözmesi gereken bunca sorun varken Sağlık Bakanlığı, mesleğimizin en temel hakkı

olan serbest çalışma hakkını ve mesleki bağımsızlığımızı, hastalarımızın hekim seçme özgürlüğünü, tıp öğrencilerinin ve tıp mesleğini seçecek olan gelecek nesillerin mesleki bağımsızlığını engelleyen yönetmelikler yayımlayarak hekimleri, çokuluslu şirketlerin zincir hastanelerinde ucuz işgücü olarak çalışmaya zorluyor.

Böyle bir ortamda yaşadığımız depremin etkileri de tahrip edici oldu. Böyle bir felakette ilk ve en çok ihtiyaç duyulan hastaneler ve sağlık kuruluşları da yıkıldı ne yazık ki. İlk günden itibaren gönüllü olan çok sayıda meslektaşımız olmasına rağmen yardımları ihtiyaç duyulan bölgelere ulaştıracak bir koordinasyon göremedik. TTB Merkez Konseyi, Tabip Odaları, TTB ODSH Kolu ilk günden itibaren ulaşabildiği bölgelerde, diğer meslek örgütleri ve STK'larla birlikte koordinasyon ve yardım sağlamaya çabaladı. Halen bölgede gözlem ve değerlendirmeler yaparak raporlar yayımlamaya devam ediyor. İzlenimlerimiz, üç aydan uzun bir süre geçmesine rağmen sorunların hala devam ettiği yönünde. Her ne kadar gönüllü giden/görevlendirilen hekimler olsa da, aslında kendileri de birer depremzede olan meslektaşlarımız sağlık

hizmeti vermeye devam ediyor. Barınma, hijyen, su ve gıda ihtiyaçları çözülmüş değil. Eğitimleri aksayan Tıp Fakültesi öğrencileri ve özellikle kendileri de birer öğrenci olan, uzmanlık eğitimi alan asistan hekimler için de bir an önce çözüm bulunması gerekiyor. Standartlara uymayan, özensiz yıkım, enkaz kaldırma ve uzaklaştırma çalışmalarının kamu sağlığını tehdit ettiğine tanık oluyoruz.

Bir yandan deprem yaralarını sarmaya çaba gösterirken diğer yandan bir deprem coğrafyasında yaşadığımız gerçekliğiyle yüzleşmemiz ve yaşadığımız felaketten dersler çıkarmamız gerekiyor. Kaçınılmaz bir Marmara depremi düşünüldüğünde bölgemizde ve ilimizdeki kamu sağlık kurumlarının deprem performans analizlerinin yapılarak, bir kez daha benzer bir felaketi yaşamamak için, bir an önce gerekli önlemlerin alınması öncelikli talebimiz.

Bursa Tabip Odası adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yitirdiğimiz meslektaşlarımızı saygıyla anıyorum...

6 ŞUBAT DEPREM SONRASI HATAY İLİ GÖZLEMLERİ

Dr. Muhsin GÜLLÜ | muhsingullu@gmail.com

SİZMOGRAFI

*Dünya öküzin boynuzları
üstünde dururmuş*

*Her kıpırdayışında öküz, deprem
olurmuş*

*Oysa dünya, halkların omzu
üstünde durur*

Kıpırdasın da gör...

Can Yücel

(1926 - 1999)

A.Giriş

Acıdan uzaklaşma eğilimi hepimizde olan fizyolojik bir reflekstir. Yıllardır hayatımızda olan televizyon, bilgisayar ve cep telefonları ise bu en doğal davranışı günümüz sistemine uyarlamış ve tamamen maddeselleştirmiştir. Ekran karşısında acı dolu görüntüleri saatlerce izleyerek sosyal medya aracılığıyla dünyaya ne kadar üzüldüğünü anlatmanın çok önemli olduğunu varsayan büyük bir çoğunluk ile beraber yaşıyoruz. Oysaki bir iğne noktası kadar önemi olmayan hayatlarımıza biraz olsun anlam katabilmek için harekete

geçmek şarttır. Kana bulanmış paralarıyla kurdukları bu yeni düzen birçoğumuzu elimizden bir şey gelmeyeceğine inandırır olmuş, ekran karşısında acı çektiğini zannederek özgür olduğunu hisseden milyonlar tüm bu felaketlerin tekrar tekrar yaşanmasına yardımcı olmuştur. İşte ben de tüm bu felaketlere sebep olanlardan bir tanesi olarak görüyorum kendimi.

Deprem olduktan kısa süre sonra eşimin telefonu çaldı; arayan babasıydı. Bölgede yaşayan üniversiteden arkadaşlarım, eşimin akrabaları hepsi iyilerdi. Peki ya diğerleri? Günlerce internet üzerinden çaresizliklerini haykıran on binlerce insan için bir şey yapılabilir miydi? İnsan insanım diyorsa bir şey yapmalıydı. Bu yüzden başta Alpaslan ve Kayıhan hocama ardından Tabipler Birliği Halk Sağlığı Kolu'na bölgeye gitme isteğimi ilettim. Halk Sağlığı Uzmanları Derneği'nin hazırlayacağı rapordan sorumlu olan saygıdeğer hocalarım yardımcı olabilme şansına eriştim. 12 Şubat'ta Nilüfer Belediyesi'nin

yardımlarıyla gönlünün güzelliği yüzüne yansıyan, çok sevdiğim Prof. Dr. Pınar Okyay, her daim bana güç veren, yol gösteren Prof. Dr. Kayıhan Pala ve ablam gibi bana sahip çıkan Uz. Dr. Pelin Şavlı Emiroğlu ile Hatay'a doğru yola çıktık. Hatay'a vardığımızda bize evini açan, kendisi de depremede olmasına rağmen bizi yalnız bırakmayan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Tacettin İnandı'ya da yürekten teşekkür ediyorum. Bölge ve depremle ilgili kişisel görüşlerim bu satırları okuyan sizlerden farksız. Yıllardır partizanları tarafından öve öve bitirilemeyen devletin bu kadar aciziyet içinde olduğunu gözlemlemek hayatımı değiştiren tecrübelerden biri oldu.

Daha önce bu kadar çaresiz hissettiğimi hatırlamıyorum. Bu çaresizliğin sonucu olan öfkeyi ise hayatım boyunca unutamayacağım. Yazının devamında Halk Sağlığı Uzmanları Derneği'nin yayımladığı "6 Şubat Depremleri Hatay İli Saha Raporu"nu elimden geldiğince özetleyeceğim.

Raporun tamamına:

" <https://hasuder.org/Duyurular/Detay/bilgi-notlari/halk-sagligi-uzmanlari-dernegi-6-subat-depremleri-hatay-ili-saha-raporu/d7f714bd-38f2-ebaf-5d23-3a098be52a0d> " adresinden ulaşabilirsiniz.

B. Deprem Hakkında Kısa Bilgi

06.02.2023 günü, Türkiye saati ile 04.17'de merkez üssü Kahramanmaraş, Pazarcık olan 7,7 şiddetinde bir deprem meydana gelmiştir. Ardından saat 13.24'de merkez üssü Kahramanmaraş, Elbistan olan 7,6 büyüklüğünde ikinci bir deprem meydana gelmiştir. Sığ depremler olarak değerlendiren iki depremden ilki yerin 8,6, ikincisi ise 7 kilometre derinliğinde gerçekleşmiştir. Ana şoktan itibaren 09.02.2023 saat 16.00'a kadar geçen zamanda 1300'e yakın deprem kaydedilmiş. Bunlardan orta şiddetli olan ilki birinci depremden 11 dakika sonra 6,6 şiddetinde, ikincisi ise ikinci depremden 1 saat 40 dakika sonra 6,0 şiddetinde yaşanmıştır. Maraş depremlerinde ölçülen 0,7 g üzerinde yer ivmesi ve 2 g üzerindeki spektral ivmeler depremin tahmin edilenden daha fazla yıkıcı olmasına neden olmuş ve sonuç olarak Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük afetlerinden biri gerçekleşmiştir.

C. Hasarın Boyutu

Hatay ilinde en büyük hasar, bu çalışmanın da saha planında yer verilen, merkez ilçeler Antakya ve Defne ile Samandağ, Kırıkhan ve İskenderun

ilçeleridir. Antakya'da, çok sayıda bina hasar görmüştür. Kamu binaları ve belediye binası kullanılamaz durumdadır. Binaların önemli bir bölümü tamamen göçmüş, göçüklerin haricinde binaların büyük çoğunluğu hasarlı ve yeniden kullanılamayacak durumdadır. Depremde Antakya'da bulunan Özel Akademi Hastanesi, Özel Defne Hastanesi ile Hatay Eğitim Araştırma Hastanesinin ek binası olarak hizmet sunulan eski Hatay Devlet Hastanesi tamamen yıkılmış; Hatay Eğitim Araştırma Hastanesi ise zarar görerek, boşaltılmıştır.

Antakya kent merkezinde afetin ilk haftasında elektrik, su ve doğalgaz hizmetleri verilememiştir. Elektrik ziyaret döneminin sonuna doğru bazı bölgelere verilmeye başlanmıştır. Şebeke suyu ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Özellikle Antakya, Defne ve Samandağ'da ziyaretin yapıldığı tarihlerde, depremin üzerinden bir haftadan daha fazla zaman geçtiği halde henüz ulaşım akıcı olarak sağlanamamaktadır. Yola devrilen enkazlar nedeni ile bazı sokaklar ise ulaşım kapalıdır. Hatay Havalimanı pisti de depremde hasar görmüş, yarılarak depremin ilk haftasında kullanılamamıştır. Havalimanı tamir edilerek 12 Şubat 2023 tarihinde seferler başlatılmıştır.

D. Nüfusun Durumu,

Ölüm ve Yaralanmalar

Hatay'ın 2021 yılı nüfusu 1.670.712'dir. Aynı dönem,

Merkez ilçelerden Defne'de tüm nüfusun %25'i, Antakya'da %15'i ve Kırıkhan'da %15'i, Samandağ'da ise %9'u yaşamakta idi. Bölgenin genel olarak 65 yaş üstü nüfusu (%7) ülke ortalamasından düşük ve 0-14 yaş nüfusu (%28) ülke ortalamasından yüksektir. Hatay'da 2021 yılında hane sayısı 449.151 ve ortalama hane halkı büyüklüğü 3,6 olarak saptanmıştır. Ortalama hane halkı Türkiye'den (3,2) yüksektir. Hatay'da önemli bir göçmen nüfusu yaşamaktadır. 2020 itibari ile toplam sayı 436.430'dur. Geçici koruma altındaki Suriye'li sayısı 354.648'dir. Deprem sonrasında afet bölgelerinde sağ kalanlar arasında başka bölgelere ve Hatay'ın dağ köylerine göçler yaşanmıştır. Hatay'ı terk eden depremzedeler için Mersin'in öncelikli ilk kent olduğu izlenimi edinilmiştir. Hatay'ın deprem sonrasındaki nüfusu ile ilgili yetkililerden bilgi edinilememiştir. Ancak, hem ölümler ve enkaz altında kalanlar hem de dış göçler ile Antakya ve Defne'de nüfusun büyük ölçüde azaldığı tahmin edilmektedir.

E. Ziyaret Günlüğü

1. Gün (12 Şubat Pazar)

12 Şubat 2023 (Pazar) tarihinde, birimiz İstanbul ve birimiz de İzmir'den gelerek Bursa'daki iki ekip üyemiz ile birlikte Nilüfer Belediyesinin sağladığı bir minibüs ve iki sürücü ile yola çıktık. Çok az mola vererek akşam saatlerinde İskenderun'a ulaştık. İskenderun'un yol üzerindeki birçok mahallesinde

elektrik yoktu; bölge tamamen karanlıktı. Bu alanların yola yakın olanlarından buraların büyük zarar gören enkaz alanları olduğunu tespit ettik. Ekip olarak 21.00 itibari ile Hatay Arsuz ilçesine ulaştık. Burada, Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Tacettin İnandı ekibimizi karşıladı. Kentte elektrik vardı; hızlıca Arsuz'u turlayıp yıkımın boyutunu anlamaya çalıştık. Arsuz'da binalar genel olarak çok yüksek katlı değildi. Ancak, iki katlı binalardan da yıkılanlar

Burada ilk önce İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu ile tanışıp, HASUDER adına görevimizi anlattık. Sayın İmamoğlu yapılan hizmetlerle ilgili teknik müdürlerle bizi bir araya getirdi. Birinci ağızdan İBB'nin afet bölgesindeki çalışmalarını dinledik. İBB oldukça geniş alana büyük bir koordinasyon ve lojistik merkezi kurmuştu. İSKİ'den ve İBB diğer birimlerinden çok sayıda ekipler ve iş makineleri geldiği bilgisini aldık. Arıtma tesisleri, kanalizasyon ve içme suyu hatlarında hasar tespiti yapılıyor, tekrar işletilebilir

temel ilaçlar dağıtılıyor, röntgen, basit hemogram, EKG olanakları bulunuyordu. Daha sonra Hatay EAH bahçesinde bulunan Sağlık Bakanlığı yetkilileri ile görüştük ve sahra hastanesini ziyaret ettik. 2015 yılında faaliyete başlamış olan EAH, depremde büyük ölçüde hasar gördüğü için tamamen kapalı, yoğun bakımdaki hastalar sevk edilmiş. 5. Kata kadarki malzeme boşaltılmıştı. Bahçesinde bir çadır hastane kurulmuş, hastaların bir bölümü buraya alınmıştı. Burada poliklinik hizmeti de veriliyordu. Aşı ile

olduğunu gözledik.

2.Gün (13 Şubat Pazartesi)

13 Şubat 2023 (Pazartesi) tarihinde, 08.45 itibari ile Antakya kent merkezindeki İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Afet Koordinasyon Merkezinde hazır bulunduk.

hale getirilmeye çalışılıyordu. Çöpler için 13 çöp arabası ve 56 personelin geldiğini ve şimdilik vahşi depolama yapıldığını, çöp konteynırlarının da getirileceğini öğrendik. Son olarak, İBB Sağlık Hizmet Çadırını ziyaret ettik; tedavi edici sağlık hizmeti veriyorlardı;

ilgili ilk partinin geldiğini, bir sonraki günde büyük bir aşı tırının gelerek bölgedeki tüm aşı gereksinimin karşılanabilir hale geleceği belirtildi. Daha sonra HATSU'ya gittik. Belediyelerin sular idaresi birimleriyle Hatay'ın tüm ilçelerinde içme ve kullanma suyu şebekesi, kanalizasyon

arıtma tesisleri ile Karaçay Barajı su kaynağı üzerine hasar tespiti ve onarımı üzerine çalışıldığını söylediler. Bir sonraki ziyareti, EXPO alanındaki yardım toplama alanına yaptık. O ana kadar toplam 162 tır geldiğini öğrendik. Prof. Dr. Nazan Savaş çok sayıda tırın da direk Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne ve sahaya gönderildiğini söyledi. EXPO çadırında çok sayıda STK gönüllüsü, çevre köylerden gelen gönüllü gençler ve belediye personeli tırlar ve kamyonlarla gelen

Burada tedavi edici sağlık hizmeti veriliyor, günde 350-400 hasta muayene edildiğini öğrendik. Motorlu ekiplerin köylere giderek benzer bir hizmeti kırsalda da sundukları bilgisini de aldık.

3.Gün (14 Şubat Salı)

14 Şubat 2023 (Salı) tarihinde, sabah erkenden Samandağ istikametine doğru yola çıktık. Yol açık olmakla beraber yer yer dağlardan asfalta kaya parçaları düşmüş ve birkaç noktada tamirat işlemleri devam etmekteydi. 13.30'da ilçede

Dokuz gündür görev başında olduklarını ve kendilerine konteyner veya çadır sağlanamadığı için ambulansla yatmak zorunda kaldıklarını öğrendik. Üstelik bazıları birinci derece yakınlarını depremde kaybettikleri halde kendilerine verilen emir nedeniyle halen görev başındaydı. Daha sonra Samandağ Devlet Hastanesini ziyaret ettik ve İlçe Sağlık Müdürü Dr. Fırat Yılmaz ile görüştük. Samandağ Devlet Hastanesinde başhekimin yerine atanmış olan Eyüp Devlet Hastanesi başhekimi Dr.

yardım malzemelerini indiriyor, tasnif ediyor ve 200'den fazla araç ile bu yardımlar şehre dağıtılıyordu. EXPO alanından Defne mahallesine gittik. Sevgi parkında TTB Koordinasyon Merkezi ve sağlık birimini ziyaret ettik ve TTB MK Üyesi Dr. Onur Naci Karahancı ile görüştük.

çalışmamıza başladık. Saha gözlemi ve sağlık kurumları ziyareti gerçekleştirdik. İlk olarak eski devlet hastanesinin bahçesinde bulunan 112 istasyonunu ziyaret ettik ve orada bulunan sürücü ve acil tıp teknisyenleri ile söyleştik.

Hasan Karaman ile görüştük. Bu esnada, Iğdır valisinin de koordinasyonu sağlamak için atandığını, aynı zamanda Iğdır İl Sağlık Müdürlüğü ekibini de getirdiğini, böylelikle hastanede mevcut depreme başhekim dışında aktif iki başhekim olduğunu öğrendik. Hastane

ziyaretimiz sırasında "Sınır Tanımayan Eczacılar-Almanya" (Pharmacist Without Borders -Germany) ekibi ile tanışıp, süreçle ilgili gözlemlerini aldık. Bu ekip iki TIR dolusu tıbbi malzeme, ultrason gibi tanı olanakları ve 17 sağlık çalışanından oluşan bir ekip ile poliklinik hizmeti sunmak amacıyla depremin dördüncü gününden beri kendilerine izin verilmesi ve yer gösterilmesi için çaba gösterdiklerini anlattılar. Henüz herhangi bir yerde hizmet sunmaya başlayamamışlardı.

Samandağ'dan Antakya'ya dönerken Yukarı Dalyan köyünü ziyaret ederek, evleri yıkılmış olan 15 kişilik bir geniş aile ile karşılaştık. Ailenin evlerinden biri depremden hemen sonra yağmaya uğradığı için aile

evlerini terk etmek istemiyordu. Ailedeki bazı çocuklarda uyuz benzeri cilt bulguları söz konusuydu. 15 yaşındaki bir çocuk ise FMF hastasıydı ve ilaçları enkaz altında kaldığı için çaresizdi. Bu çocuğun kullandığı ilaçları ve diğer gereksinim duyulan ilaçları not aldık, ve ilaçların aileye ulaşmasında yardımcı olduk. Günü Tıp Fakültesi Dekan ve Dekan Yardımcıları ile ve Hastanede çalışan sağlık personeli ile görüşmelerle tamamladık.

Üniversite hastanesinde çok sayıda personelden (yaklaşık 600 kişi olarak ifade edildi) haber alınamadığı belirtildi.

4.Gün (15 Şubat Çarşamba)

MKÜ Halk Sağlığı AD Dr. Öğretim Üyesi Dr. Mehmet ERDEM'in ekibe katılımıyla Kırıkhan ziyareti yaptık. İlk önce Hatay İRAP raporunda sözü edilen Kırıkhan Kasdal mevkisindeki geçici barınma alanlarında kurulması planlanan çadır kampları ziyaret etmek istedik. Ancak koordinat girerek aramamıza ve yetkililere

sormamıza rağmen söz konusu çadır kamp alanını, söz konusu alanda çadır/ konteyner kamp kurulmadığı için bulamadık. Sağlık kurumları gözlemlerimizden sonra, AFAD tarafından stadyumda oluşturulan çadır kampı ziyaret ettik. Kampın girişinde uzman ve pratisyen hekimlerin hizmet verdiği Uluslararası Doktorlar Derneğinin (AID) sağlık çadırı ile Acıbadem Hastaneleri sağlık tırındaki çalışmaları gözlemleyip, sağlık çalışanları ve vatandaşlar ile görüştük. Öğle

saatlerinde Hatay Büyükşehir yetkilileri ile önce Paşaköy-Aşağıoba Kuyu Alanını sonra da Narlıca Atık Su Arıtma Tesisini ziyaret ettik. Tesis depremde zarar gördüğü için arıtma yapılamıyordu ve gelen atık sular doğrudan Asi nehrine by-pass yapılıyordu. İl Afet Risk Azaltma Planında (İRAP) belirtilen Hatay merkezdeki çadır kamp alanlarını görmek için belirtilen koordinatlara göre yola çıktık. Belirlenen kamp alanı şehir merkezine oldukça uzak, yollar dar ve bozuktu. Yaklaşık 20 dakika sonra Saçaklı-Suvatlı

köyü yakınındaki geçici barınma alanı olarak belirlenen yere vardığımızda, herhangi bir çadır/konteyner kamp hazırlığı olmadığını, zaten alanın da çadır kamp alanı için uygun olamayacağını, planlamanın

aynen Kırıkhan'da olduğu gibi hatalı olduğunu tespit ettik.

Dönüş yolunda Saçaklı köyü yakınında kırsal alanda yıkılmış bir köy evi gördük. Bahçesinde bekleyen bir baba oğul ile söyleştik. Ailenin iki üyesinin (anne ve bir çocuk) yıkıntıda kalarak hayatlarını kaybettiğini, üç yaşında bir kızın ise yaralı olarak götürüldüğünü ancak daha sonra bu kız çocuğundan haber alınamadığını, izini kaybettiklerini öğrendik. Yetkililere kayıp çocukla ilgili

bilgi verdik. Süreci takip etmeye çalıştık; ancak bir sonuç elde edemedik. Maalesef raporun yayınlanmasından daha sonra telefon ile arayarak aileye ulaştık ve kayıp çocuğun vefat bilgisini kendilerinden öğrendik. Daha sonra Sağlık Bakanlığının koordinasyon merkezini ikinci kez ziyaret ettik. Bu ziyaret sırasında mobil çevre sağlığı laboratuvarı da gelmişti ve hizmet sunmaya başlamak üzereydi. Hatay'da ihtiyacı karşılayacak kadar aşının sağlanmış olduğunu gözledik ancak henüz birinci basamak sağlık hizmetleri sunulmaya başlamadığı için aşılardan yapılmasına başlanmamıştı. Sağlık Bakanlığı yetkilileri çadır kamp alanları, bu alanlarda konaklayan kişi sayısı ve kişilerin yaş ve cinsiyet dağılımı gibi herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını söylediler. AFAD ile Sağlık Bakanlığı arasındaki koordinasyon eksikliği de dikkat çekiciydi. Günün son görüşmesini, Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfü Savaş ile yaptık. Depremin ilk 4-5 gün daha fazla olmak üzere telefon ve internet aracılı iletişimin neredeyse tamamen kesildiğini, görüşme yapabilmek için daha yüksek kesimlere gittiklerini anlattı. İlk günlerde AFAD ile koordinasyon olmamasından yakındı. Yine ilk günlerde AFAD Binasının da yıkılmasından dolayı AFAD merkezinin Jandarma Bahçesinde konteynerde konuşlandığını, Sağlık Bakanı ve Milli Savunma Bakanı'nın bu konteynerde olduğunu, ancak sahada AFAD'ın

hissedilmediğine vurgu yaptı. Belediye personelinin çok büyük çoğunluğunun kendisinin ya da yakın çevresinin öldüğünü, yaralandığını, enkaz altına kaldığını, kayıp olduğunu, evinin yıkıldığını veya kullanılamaz olduğunu söyledi. Yine ilk 3 gün çok sayıda cenazenin mezarlık kompleksine getirildiği, buradan sahipli olanların gömüldüğü ya da sahiplerine teslim edildiği ve tüm bu işlerin sadece mevcutta olan 3 personelle gerçekleştirildiğini ifade etti. Daha sonra defin işlerinin AFAD tarafından toplu olarak yapıldığını anlattı.

Bu günün sonunda Rektörlük bahçesinde bulunan İl Kriz Merkezi ziyaret edilmiş ancak sahada oldukları öğrenilen yetkililer ile görüşülemedi.

5.Gün18 Şubat 2023 (Perşembe)

tarhinde, Antakya Eski Devlet hastanesi enkaz alanını ziyaret ettik. Enkaz başındaki ekibin lideri ile konuştuk. Dördüncü gün geldiklerini ve kendilerinin altısı sağlık personeli olan 61 kişiyi ölü olarak çıkarttıklarını belirtti. Kendilerinden önce nasıl

bir çalışma yapıldığını bilmediğini belirtti. Enkazda bulunan hasta ya da personel sayısı hakkında bilgileri olmadığını belirtti. Enkazda yakınları olan ailelerin kendilerini bırakmadığını, yakınlarının ölü bedenlerini çıkarmaları için onlara yalvardıklarını belirtti. Antakya kent merkezindeki sokaklar dar ve evler birbirine yakın olduğundan enkazlar yollara saçılmıştı, yollar sınırlı bir geçiş imkanı veriyor ya da kapalıydı. Bu nedenle tarihi Antakya içerisine çok fazla giremedik. Daha sonra yolumuz üzerindeki Dört Yol ilçesine uğradık ve Dört Yol Devlet Hastanesini ziyaret ettik. Dört Yol'da deprem çok büyük bir hasar yaratmamış görünüyordu. Burada görüşmelerimizden hastanenin bir Fransız firma tarafından bir AB projesi kapsamında yapıldığını ve depreme karşı güvenli bir teknik kullanıldığını öğrendik. Bina hemen hemen hiç zarar görmemişti. Sağlık çalışanları içeride çalışıyor ve kendileri de binada kalıyorlardı. Adana'ya geçilip, Adana Tabip Odası ziyareti yapıldı. Adana'ya hastalar 3. gün gelmeye

başlamış. Kendi olanakları ve sevklerle gelenlerle bölgenin ihtiyacını ilk önce Adana karşılamış. Sonra diğer illere gidilmiş. Depremler Adana'da 13 binanın tamamen yıkılmasına, çok sayıda binanın da hasar görmesine yol açmıştı. Kayıtlara geçen ölü sayısı ise 461'di.

Afet Yönetimi

1. Afete Hazırlık

HATAY İRAP'ta Hatay ilini risk altında bulunduran en büyük doğal afetin deprem olduğu belirtilmiştir. 6 Şubat Depreminde en çok zarar gören yerleşim alanlarının diri fay hatları veya zonları üzerinde yer aldığı belirtilmiştir. Çalıştayda 7,5 büyüklüğünde bir deprem senaryosu üzerinde çalışılmış ve Antakya ilçesinde bulunan 57.891 binanın 57.475'inin çeşitli ölçülerde hasar göreceği, bu binaların 52.133'ününse yıkılacağı öngörülmüştür. Ayrıca 1.609.856 kişi olan Hatay nüfusunun 1.533.507'sinin bu depremden etkileneceği, bunların da yaklaşık 30.000'inin hayatını kaybedeceği tahmin edilmiştir.

Bunca hazırlık ve senaryoda çalışılmış olmasına rağmen sahada özellikle erken dönemde arama kurtarma süreçleri oldukça kötü yönetilmiştir. Kentin özellikle bu ölçüde bir deprem olacağı bilinirken yapı stoğu başta olmak üzere önlemlerin alınmamış olması en temel sorun olarak gözükmektedir. Yapılan görüşmelerde toplumun farklı kesimlerinde AFAD ile ilgili olarak sıklıkla liyakat sorunu dile

getirilmiştir.

2. Arama Kurtarma

Bölgede özellikle arama kurtarma çalışmaları ile ilgili genel kanı çalışmaların geç başladığı ve gelen ekiplerin de enkazlara yerleştirilmesinde bir koordinasyon sorunu olduğudur. İfade edilen konulardan biri de kendilerinin bir şekilde ihmal edildiğidir. Bunun nedeni olarak, haberleşme ve ulaşım sorunları yanı sıra, belli bir etnik kimlik ya da siyasi görüşe ait olma gibi nedenler ifade edilmiştir. Zaten mevcut olan ayrımcılığın afette de sürdüğünü dile getirenler olmuştur. Hatay'da depremi yaşayan herkesin dile getirdiği ortak görüş, ilk 48 saatte sistematik olarak arama kurtarma çalışmalarına başlanmamış olmasıdır. İlk iki gün yalnızca bireysel çabalar, az sayıda sivil toplum örgütlerinden gelebilen gönüllüler ve bazı yerel olanaklar ile arama kurtarma çalışmalarına başlanabilmiş olması, enkazdan canlı kurtarılabilecek yurttaş sayısını sınırlamış görünmektedir.

3. Yardımların Sevk ve İdaresi

Yardımların sevk ve idaresinde ilk günlerde daha fazla olmak üzere koordinasyon eksikliği göze çarpmaktadır. Hatay'a çok sayıda yardım yüklü aracın geldiği ancak bu yardımların ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasında halen sıkıntılar yaşandığı ekibimiz tarafından da gözlenmiştir. Bir yandan Antakya'da ve Defne'de bazı sokaklarda açılmamış su şişeleri ve gıyecikler etrafa saçılmış

olarak gözlenirken, özellikle evlerinin yanında nöbet tutan veya kırsal alanda yaşayan depremedelerin gereksinimleri karşılanamamıştır.

4. Kırılğan Gruplar

Ziyaret dönemi sırasında kırılğan gruplar ile ilgili bir listeleme ve özelliklerine göre sınıflama benzeri bir çalışma henüz başlamamıştı. Yalnızca, gebe kadınların uygun koşullarda doğumlarını gerçekleştirebilmeleri önceliklendirilmiştir. Bu dönemde çok sayıda doğumun sağlıklı gerçekleştiği söylenmesine karşın, bu doğumların sayısı, hangi kurumda gerçekleştirildiği ve bebeklerin doğum ağırlıkları gibi bilgiler edinilememiştir. Hatay'da bulunan gebe sayısı ve gebelik ayları gibi bilgiler de edinilememiştir. Çocukluklar ile ilgili olarak en önemli konu olarak güvenli alan gündeme getirilmiştir. Her gün kayıp bir çocukla ilgili haber sosyal medyada yer almakta ve bu da en çok aileleri tedirgin etmektedir. Yaşlılar genel olarak aileleri ile kalmaktadırlar. Onların da en büyük beklentisi bir çadırkent ya da benzeri bir yerleşim alanında barınmak, yemek ve sağlık hizmetine ulaşmaktır. Engellilerin durumu ile ilgili bir bilgi edinilememiştir. Ancak, bir köy evi ziyaretinde koltuk değneğine bağlı yaşayan bir kadının koltuk değneğinin enkaz altında kaldığı ve yürüyemediği öğrenilmiştir. Kadına ulaşılarak bir koltuk değneği teslim edilmiştir. Ek olarak, yanımızda 30 deprem

bölgesine götürdüğümüz bir tekerlekli sandalye de Tıp Fakültesi'ne teslim edilerek, ihtiyacı olan bir hastanın kullanması sağlanmıştır. Kadınlarla ilgili öncelik doğum hizmetlerine verilmiştir. Bundan başka kadın ya da genç kızlara yönelik özel bir üreme sağlığı hizmeti gözlenmemiştir. Sadece TTB çadırında olduğu gibi bazı hizmet birimlerinde hijyenik ped sağlanmaktadır. Göçmenler ile ilgili özel bir yapılanma ziyaret döneminde saptanmamıştır. Kronik sağlık sorunları olanların ilaç gereksiniminin karşılanmasında sorunlar bulunmaktadır. Burada Türk Eczacılar Birliği önemli bir gereksinimi çok erken dönemden itibaren karşılaması açısından dikkate değerdir. Ancak bu konuda ihtiyacı olan bir kişi herhangi bir yolla saptandığında yetkililer ve STK'lar seferber olarak yetiştirmeye çalıştığını gözlemledik. Hatta günlükte anlatıldığı üzere, ekibimizin kırsalda saptadığı bir ilaç İskenderun TEB Saha Eczanesinden Sağlık Bakanlığı yetkililerince alınarak hastaya teslim edilmiştir. Son olarak, Hatay ilinde bazı vatandaşların kendilerine geç ulaşılması ve yeterince yardım sağlanmaması ile ilgili sorunları etnik, politik ya da dini kimlikleri ile ilişkilendirme eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Bu algının eşit yurttaşlık ilişkisinin sağlanamaması üzerinden merkezi ve yerel yönetimler tarafından dikkate alınması, farklılıkların bir zenginlik kaynağı olduğu kabul edilerek her yurttaşça eşit muamele

yapılmasının sağlanması ve bunun bölgede yaşayanlara gösterilmesi gerekir.

5.Defin İşlemleri

Ekip bölgeden ayrıldığında tüm deprem bölgesinde 36 bin ölüm bildirilmişti. Yerel yöneticiler ve bazı akademisyenlerle yapılan görüşmelerde, yalnızca Hatay'da en az 60 bin kişinin enkaz altında kalarak yaşamını yitirdiğine ilişkin tahminler yürütülmektedir. Yetkililerle yapılan görüşmelerde Hatay'da kaç binanın enkaz haline geldiği ve bu binalarda kaç kişinin yaşadığı, kaçının enkazdan kendisinin kurtulduğu, kaçının ise ölü veya yaralı olarak çıkartıldığına ilişkin herhangi bir veriye ulaşılammıştır. Konuştuğumuz kişiler sokaklarda cesetlerin olduğu, hastanelerde hasta ve cesetlerin yan yana olduğu bir dönem olduğunu belirtmişlerdir. Kırsal ziyaretlerimizde köy mezarlıklarında çok sayıda yeni mezar kazılmış olduğunu gördük. Konuştuğumuz kişiler, kırsaldaki kişilerin, ayrıca da özellikle göçmenlerin hiç beklemeden kayıplarını toprağa verdiklerini belirttiler. Bu da kayda geçmeyen ölümlerin olabileceğini düşündürmektedir

6.Enkaz Kaldırma İşleri

Ziyaret döneminde henüz enkaz kaldırma çalışmasına resmi olarak başlanmamıştı. Ancak, ziyaretimizin ilk günden itibaren çok sayıda ağır tonajlı kamyonların bölgeye sevk edildiği izlenmiştir. Bazı inşaat firmalarına ait kamyonların

enkaz ile dolu olduğu görülmüş, bu enkazların kaynağı öğrenilememiştir.

F.Güvenlik Koşulları

Bölgede ilk dönemlerde daha fazla olmak üzere ciddi bir güvenlik sorunu olduğu yöre halkı tarafından ifade edilmektedir. İnsanlar binaların başında evleri korumak durumunda kalmıştır. Bölgede sık sık hırsızlık olaylarının yaşandığı belirtilmiştir. Güvenlik koşullarındaki sorunlar sadece mala değil, cana da mal olduğu söylenen ihbarları da içermektedir.

G.Barınma Koşulları

Hatay IRAP Raporuna göre, Antakya'da toplam bina 73.723 bunun 56.630'nun mesken ve Kırıkhan'da da 30.011 bina ve bunun da 26.577'sinin mesken olduğu belirtilmiştir. Araçların binaların yakınında olanları hasar gördüğünden ilk dönemde barınma için kullanılabilenler de bu alanlarda sınırlıdır. Yerleşim yerlerine genellikle enkaz halindeki evlerinin önünde ya da kentteki küçük park alanlarında küçük küçük çadır öbekleri gözlenmektedir. Bu durum süreci yönetmeyi oldukça zorlaştırmaktadır. Benzer şekilde, üniversite içinde park halinde karavanlar bulunmaktadır. Kırsalda vatandaşların çadır talebi çok fazladır. Bu bölgelerde sağlık bir çadır olanağı çok kısıtlıdır. Vatandaşlar kendi olanakları ile mevcut sera çadırlarını yaşam alanları haline getirmişlerdir. Buralar da en çok çocuklar ve

kadınlar yatırılmaktadır. Bu alanlar kişileri soğuktan etkin koruyamamakta, kullanılan pestisitlerin olası mevcudiyeti gibi birçok açıdan sağlık riskleri içermektedir. Çocuklar için bu riskler daha da büyüktür.

H.Geçici Yerleşim Alanları

Yetkililerle yapılan görüşmelerde Hatay'da kurulan çadır kamp ve çadır sayısı, WC ve banyo sayısı, çadır kamplarda yaşayan kişi sayısı ve bu kişilerin özellikleri gibi herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bölgedeki ziyaret sırasında rastlanan çadır kamp alanlarının genel olarak, çadır kamp kurma ölçütlerine uygun olarak kurulmadığı, çadırların birbirine çok yakın olduğu, kimi kamplarda çadırların bitişik ve iplerle birbirine bağlanmış olduğu gözlemlendi. Çadırlarda kurulan sobalar nedeniyle çıkan yangınlar sonucunda yaralananlar ve karbon monoksit zehirlenmeleri sağlık hizmeti sunan birimlere gelmeye başlamıştı. Çadır kamp alanlarında genel olarak yeterli tuvalet yoktu. Bu alanlarda örneğin yemekhane yakınlarında bir el yıkama alanı ya da duş olanağı bulunmamaktaydı. Çadır kamplarda uyuz olgularının sayısının arttığı haberlerinin gelmesi üzerine, Türk Eczacıları Birliği (TEB) ile iletişime geçilerek Hatay TEB birimine oral ivermektin gönderilmesinin uygun olacağı bildirildi. Ayrıca yetkililere uyuz ortaya çıkan çadırların yeniden kullanımı amacıyla buharlı ütü kullanılarak

çadırın buharla işleme tabi tutulması ve 3 gün çadırın kullanılmaması önerildi.

İ.Tuvaletler

Hatay'da en çok Antakya, Defne ve Samandağ'da olmak üzere genel olarak tuvalet sıkıntısı yaşanmaktadır. Tuvalet sayısı çok azdır ve tuvaletlerin bazıları gelişigüzel toprak üzerine konmuş, su ve foseptik çukuru bağlantısı yapılmamıştır. Yeterince tuvalet bulunmaması ve kullanıma açılan bazı tuvaletlerin de uygun koşulları sağlamaması halk sağlığını tehdit eder niteliktedir.

J.İçme ve Kullanma Suyu

17 Şubat 2023 tarihi itibarı ile şebeke suyu kullanılmamaktadır. Hatay ilinde şebeke suyu farklı kaynaklardan beslenmektedir. Hatay'ın tamamında kuyu suyu kullanımının yaygın olduğu öğrenilmiştir. Şebekede boru hatlarında, kuyularda da çökme ve mekanik sorunlara bağlı hasarlar mevcuttur. Antakya merkezde ziyaret edilen bir alandaki 12 kuyunun sadece bir tanesinin işlev gördüğü saptanmıştır. Bu kuyudan çekilen su, tankerlere verilmektedir. Tankerlerde klordanan su, kullanma suyu olarak yerleşim yerlerine ulaştırılmaktadır. İlk andan itibaren 1,5 ppm olarak düzenlenen klor düzeyi Sağlık Bakanlığı bu sulara klor miktarını 2ppm olması talimatı sonrasında bu düzeyine yükseltilmiştir. Vatandaşlar genel olarak içme suyu olarak pet şişe su kullanmaktadır. Merkez bölgelerde başta olmak

üzere çok sayıda pet şişe su bölgeye ulaşmıştır. Kentin her yerinde irili ufaklı pet şişe öbekleri bulunmaktadır. Kırsal bölgelerde ise pet şişe suya ulaşım sıkıntılıdır. Yardım organizasyonlarının sunmuş oldukları yemeklerin yapımından da pet şişe suyun kullanıldığı öğrenilmiştir.

K.Atık Yönetimi

İlin tamamında kent merkez ve periferinde çöpler kontrolsüzce her yere dağılmış, caddelerde çöp dağları oluşmuştur. Çöplerin bir kısmı bulduklarını alanda yakılarak azaltılmaya çalışılmıştır.

Yerel belediyelerden bir kısmı ve yapılan bölge dışı belediye eşleştirmeleri sonrasında bölgede görevlendirilen belediyelere ait çöp kamyonları ile çöp toplama başlamıştır. Ancak, işlem çok başlarda ve yetersizdir.

Bölgeye gönderilen başta giysi yardımlarının da plansız kabulü ve dağıtım sorunları sonucu çöp niteliği kazandığı ve çöp sorununu arttırdığı saptanmıştır.

Atık su ile ilgili tesisler çalışmamaktadır. Kanalizasyon ya Asi Nehrine ya da şebekede patlağın olduğu yerdeki toprağa verilmekteydi. Narlıca Atık Su Arıtma Tesisindeki hasarın çok büyük olduğu ve yakın zamanda onarılamayacağı yetkililerce belirtilmiştir.

L.Sağlık Kuruluşları

HATAY İRAP'ta bildirildiği üzere deprem öncesinde, Hatay İlinde Koruyucu Sağlık Hizmetleri

Kurumları (Birinci basamak sağlık kuruluşu) olarak 169 ASM (Aile Sağlığı Merkezi), 97 Sağlık Evi, 3 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi, 3 Halk Sağlığı Laboratuvarı, 2 Verem Savaş Dispanseri, 2 Deri ve Zührevi Hastalıklar Dispanseri, 4 Ağız Diş Sağlığı Merkezi, 1 Evde Sağlık Hizmetleri Birimi, 12 TSM (Toplum Sağlığı Merkezi) vardı. Buna ek olarak Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak 10 Devlet Hastanesi, 1 Doğum ve Çocuk Bakım Evi, 7 resmi, 9 özel Hemodiyaliz ünitesi ayrıca acil hizmetler sunmak için, 20 Acil Yardım İstasyonu, 33 Ambulans hizmet vermekte; 10 adet özel hastanede de faaliyet bulunuyordu. Deprem sonrasında Üniversite hastanesi ayakta kalmış, ancak 8 yıl önce açılmış olmasına rağmen Hatay EAH kullanılamaz duruma gelmiş, EAH ek binası olarak hizmet sunulan eski Hatay Devlet Hastanesi ve Özel Antakya Akademi Hastanesi ise yıkılmıştır.

M.Sağlık Hizmeti

1.Sunulan Hizmetler Ve Hizmetlerin Koordinasyonu ASM'ler hemen hemen tamamen kapalı olduğundan birinci basamak sağlık hizmetleri düzenli olarak sunulmamakta, acil gereksinimler Sağlık Bakanlığının gezici ekipleri, gönüllü kurum ve kuruluşların ekipleri ya da hastane acil ya da bahçelerinde kurulan hizmet birimleri ile sağlanmaktadır. TTB ve bazı STK'ların mobil sağlık hizmet ve ilaç sağlama ile ilgili olarak

erken dönemde uygulamaya geçtikleri görülmüştür. TTB koordinasyonunda motosikletli kişilerin kırsala hizmet götürdüğü öğrenilmiştir. Ayakta kalan hastaneler şehir dışında, yollar bozuk ve ulaşım olanağı da olmadığından gezici sağlık ekiplerinin rolü özellikle kronik hastalığı olanların takibi için çok önem kazanmıştır.

2.Sağlık Riskleri

Ziyaret döneminde hastane ortamında sağlanan tedavi edici hizmetlerde çok sayıda ampütasyon işleminin gerçekleştirilmesi bildirilmektedir. Bu nedenle yakın zamanda bir çok çocuk ve erişkinin ortoz/protez ve fiziksel ve ruhsal rehabilitasyon gereksinimi ortaya çıkacaktır.

Ziyaret döneminde tek tük vaka bildirimleri olsa da bir ishaller salgın saptanmamıştır. Yetkililer tarafından geçici yerleşim yerlerinde sendromik sürveyansın başlatılacağı ziyaretin son günlerinde belirtilmiştir.

Kolera salgını ile çok spekülasyon olmuştur; böyle bir vaka bildirimleri yoktur. Ancak, komşumuz Suriye'de kolera'nın endemik olması nedeniyle su güvenliği daha da önem kazanmaktadır. Sağlık hizmeti veren meslektaşlarımızla yapmış olduğumuz görüşmelerde, akut solunum yolu enfeksiyonları ve bölgede uyuz gibi endemik hastalıkların artışı bildirilmektedir. Kalabalık yaşam koşulları Covid-19 ve grip için de risk oluşturmaktadır. Ziyaret

döneminde Sağlık Bakanlığı yetkilileri aşı ile önlenebilir hastalıklarla ilgili bir artış olmadığı belirtilmiştir. Ancak, aşırı kalabalık geçici sığınma evlerinde uzun süre kalmak ve rutin aşılama hizmetlerinin uzun süre aksaması kızamık, boğmaca ve difteri salgın riskini artırabilir. Yine meslektaşlarımız, çok sayıda eksik aşılı çocuk muayene ettiklerini belirtmişlerdir. Bölgedeki göçmen nüfusunun da varlığı dikkate alındığında sürveyansın önemi ortaya çıkmaktadır. Depremden kurtulanlar arasında yaklaşık 30 bin gebe kadın bulunmaktadır. Bu kadınlar içinde eşlerini, çocuklarını kaybetmiş olanlar mevcuttur. Birinci basamak sağlık hizmetinde yaşanan sorunlar, bölgede zaten deprem öncesinde de sorunlu olan aile planlaması hizmetlerinden kaynaklanan karşılanmayan aile planlaması gereksinimi ve sonrasında istenmeyen gebelikler riskini arttırmaktadır. Etkilenen popülasyondaki birçok insanın kayıp ve travma, hem yöre halkını hem de bölgede hizmete gelmiş olana sağlık çalışanlarının devam eden tehlike değişen veya belirsiz sosyal koşulların neden olduğu çok çeşitli sıkıntı semptomlarının yükünü taşıması muhtemeldir.

Vektörler ve zoonotik hastalıklar özellikle atıkların kontrolünde yetersiz kalınması halinde sorun olarak ortaya çıkabilir.

3.Sağlık Çalışanlarının Durumu

Sağlık çalışanlarının cep telefonlarına amirleri tarafından gönderilen mesajlar ile

doğrulandığı üzere, depremi yaşamış olmalarına rağmen dokuzuncu günde halen yerel sağlık çalışanlarının görevde olması dikkat çekmektedir. Üstelik birinci derece yakınlarını kaybetmiş sağlık çalışanları bile işe gelmek zorunda bırakılmıştır. Bölgeye çok sayıda ambulans ve sağlık çalışanı dışarıdan geldiği için, yerel çalışanların izne çıkartılması, sevdiklerinin yasını yaşaması ve ailesini güvenli bir yere götürebilmesi için fırsat tanınması beklenirken, çalışmak zorunda bırakılmaları afet yönetimindeki koordinasyon eksikliğini bir kez daha göz önüne çıkarmıştır.

N.Sonuç ve Öneriler

1.Sonuç

Hatay'da depremin olacağına öngörülmesine karşın, yapılan hazırlığın çok yetersiz kaldığı maalesef ortaya çıkmıştır.

Hatay'da depremin meydana gelmesi durumunda nasıl bir yanıt verileceğine ilişkin yerel ve ulusal düzeyde geliştirildiği belirtilen politika dokümanlarında yazılanlar gerçek hayatta çalışmamıştır.

Öyle ki depremde en sağlam durması beklenen AFAD, hastaneler ve sağlık kuruluşları, belediye binaları vb. birçok bina yıkılmış, depremden ancak iki gün geçtikten sonra bölgeye arama kurtarma ekipleri sevk edilebilmiştir.

İlk günlerde acil sağlık hizmetlerindeki aksaklıklar, enkazdan sağ çıkarılan bazı

yaralıların daha sonra tam teşekküllü bir hastaneye zamanında ulaştırılmadığı için hayatını kaybetmesi, yaralı olarak hastanelere ulaştırılan çocuk ve bazı erişkinlerin kayıtlarının tutulmaması ve halen kendilerinden haber alınmaması gibi sorunlar başarılı bir süreç yönetiminin uygulanmamasının sonuçları olarak karşımızda durmaktadır.

Depremden sonra Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve kamuoyuna sunulmuş herhangi bir hızlı değerlendirme raporu bulunmamaktadır. İlk bir haftada bağışıklama ve suların kontrolü konusunda herhangi bir işlem yapılamamıştır. Sağlık Bakanlığı bir hafta sonra sahra hastanesini kurabilmiş ve bulaşıcı hastalık ve salgın kontrolü amacıyla sahaya çıkabilmiştir.

Ziyaretimizin son günlerinde bulaşıcı hastalıkların sürveyansı ile ilgili olarak çalışmaların başlatıldığı yetkililerce belirtilmiştir. Ancak ziyaret döneminde halk sağlığı sürveyansı ile ilgili (Ölümler, doğumlar, sık karşılaşılan sağlık sorunları, potansiyel salgın hastalıklar ve sağlık hizmeti kullanımı ile ilgili bilgiler) herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Hatay'da AFAD hızlı yanıt vermede gecikmiş, koordinasyonu sağlamakta ise özellikle erken dönemde yetersiz kalmıştır. Bölgede hizmet vermeye çalışan kamu ya da STK yetkilileri ortak görüşü,

karar süreçlerinin birleştirilerek bu haliyle tek elde toplanması ile bürokrasinin arttığı, mevcut potansiyelin kullanmadığı ve zaman kaybedildiğidir.

2.Öneriler

Deprem sonrası böylesi bir yıkım, deprem öncesinde gereken risk yönetiminin yeterince yapılamadığını bir göstergesidir. Bu boyutta bir yıkım ve hasar sonrasında en iyi ve hızlı bir yanıt sonrasında da kayıplar olacaktır; ancak kayıpların büyümesinin nedeni başarılı bir risk yönetiminin olmayışıdır.

İl genelinde iki katlı evler bile çokça hasar görmüş, çok katlı binaların birçoğu yıkılmıştır. İyileşme sürecinde de aynı hatalara düşmemek son derece önemlidir. Şu anda bizi bekleyen tehlike, eski anlayışla eski yerlere benzer yapılar yapmak ve yeni afetlere doğru yol almaktır. Toplumun katılımıyla yeni bir anlayışla zeminle barışık, depreme dayanıklı sağlam yapılarla sağlıklı sürdürülebilir kentler hedefine doğru ilerlemek gerekir. Vatandaşların güvenle yaşayabilecekleri ve çalışabilecekleri güvenli binalar haklarıdır.

Bundan sonraki imar süreçleri bu hak temelli bir yaklaşıma dayanmalıdır. Vatandaşların bu hakkı kullanma ve denetleme süreçlerinde yetkileri olmalıdır. Vatandaşların hiçbirinin herhangi bir kimliği nedeni ile dışlanmadığı ya da bu alının oluşmadığı katılımcı bir afet yönetim süreci sağlanmalıdır. Bunun için de tüm yetkililer

hesap verebilir olmalıdır.

Toplumun tüm kesimlerinin eşitlikçi bir yaklaşımla süreçlere katılımı desteklenmelidir. Deprem bölgesindeki kırılgan gruplar özellikle desteklenmelidir. Gönüllüler iyi bir koordinasyonla büyük bir güçtür. Üstelik çoğunluk olarak gençlerden oluşan bu yapıların varlığı toplumdaki dayanışmayı gelecek nesillere taşıyacaktır.

Dayanışmanın önemi büyüktür; dayanışmayı etkin kılacak işbirliği ve koordinasyon için samimiyet göstermeli ve açık olunmalıdır. Afete de "Tek Sağlık" bilinci ile yaklaşılmalıdır. Halk sağlığı iletişimi güçlü kılınmalı, infodeminin önüne geçilmelidir.

Hatay'da bir yandan iki büyük depremin etkisi sürerken, diğer yandan da 20.02.2023 tarihinde olduğu gibi 6.4 büyüklüğünde yeni depremler ve artçı sarsıntılar yaşanmaktadır. Bu nedenle henüz depreme yanıt verme evresi sürmektedir.

Bu bağlamda;

• Etkili acil durum müdahalesi sürdürülmeli, etkilenen nüfusun nitelikli sağlık hizmetlerine zamanında erişmesini sağlamak için hayat kurtaran sağlık girişimlerinin uygulanması sağlanmalıdır.

• Yardımların uygun biçimde deprem bölgesine ulaşmasının sağlanması amacıyla ilaçların sınıflandırılarak gönderilmesi, kamyon ya da tırların mümkünse tek tip malzeme taşınması gibi düzenlemeler yapılmalıdır.

• Birinci basamak sağlık hizmetleri en kısa zamanda işlerlik kazanmalıdır.

• İvedi olarak sağlık hizmetleriyle ilgili eşgüdüm sağlanmalıdır.

• Sağlık Bakanlığı yetkilileri tarafından 'Sağlık Durumu Değerlendirmesi' yapılmalı, belirli aralıklarla güncellenmeli ve toplumla paylaşılmalıdır.

• Kendi imkanları ile kurtulanlar, hafif-orta yaralı olduğu için sağlık kuruluşuna başvurmayan kişiler farklı iletişim kanalları ile tetanos riskleri hakkında bilgilendirilmeli ve en yakın sağlık kuruluşuna başvurusu sağlanmalıdır.

• Risk grupları belirlenmeli, kayıt altına alınmalı ve izlenmelidir:

• Yeterince temiz su sağlanmalı, su analizleri yapılmalı, klor düzeyleri saptanmalı ve sonuçları toplumla paylaşılmalıdır. Yeterli ve güvenli su, yeterli sanitasyon ve hijyen tesislerinin sağlanması büyük önem taşımaktadır.

• Geçici barınma için seçilmiş uygun yerlerde bilimsel ölçütlere uygun olarak kampların kurulması sağlanmalıdır. Yeterli büyüklükte, sağlıklı ve güvenli barınak sağlanması çok önemlidir. Ayrıca bu alanlarda sendromik sürveyans yapılmalıdır.

• Gıda güvenliğine dikkat edilerek beslenme olanakları sağlanmalıdır.

• Bulaşıcı hastalık ve salgın kontrolü yapılmalıdır.

• Çevre Sağlığı Yönetimi özenle sürdürülmelidir.

• Sağlık hizmetlerinin normal psikolojik sıkıntı ile orta veya şiddetli ruhsal bozukluklar arasında ayırım yapması önemlidir. Ağır ruhsal bozukluğu olan kişiler için bakıma sürekli erişim sağlanmalıdır.

• Halk sağlığı sürveyansı yapılmalıdır. Bir süre sonra toparlanma evresine geçileceğinden, söz konusu depremlerden sonra, alanı normale döndürmek için alınacak önlemler ve yapılacak ölçümler büyük önem kazanmaktadır. Bu bağlamda;

• Enkaz kaldırma çalışmalarının enkaz altındaki yaşamını yitiren yurttaşların vücut bütünlüğünü gözeterek yapılması, enkazların asbest, toz vb. etkilenimlerin dikkate alınarak kaldırılması,

• Sağlık sisteminin çalışmaya devam etmesini sağlamak amacıyla sağlık sisteminin birinci basamak sağlık hizmetlerine dayalı olmak üzere birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetlerinin eşit, ücretsiz, nitelikli ve erişilebilir olarak yeniden gözden geçirilmesi,

• Bu evrede sağlık hizmetlerinin acil durum risk yönetiminden rutin hizmetlere ve rehabilitasyona yöneleceği göz önüne alınarak, tıbbi ve sosyal rehabilitasyonun ön plana çıkartılması, uygun olacaktır.

6 ŞUBAT DEPREMİ: İLK GÜNLER, İLK İZLENİMLER

Dr. Seçkin KARA | skaranil@yahoo.com

Şubat ayının 6'sı sabahı saat 04.45 te, merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi olan 7.7 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Bu deprem, Türkiye'nin yaşadığı en şiddetli depremlerden birisiydi ve 1999 yılında yaşadığımız, 7,4 büyüklüğündeki Büyük Marmara (Gölcük –Yalova merkezli) Depreminden daha yıkıcıydı. Bu deprem, aynı zamanda ülkemizin en geniş alana yayılan depremiydi; Orta Anadolu, Doğu Anadolu, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini kapsayan toplam 10 ilimizde yaşayan yaklaşık olarak 11 milyon nüfus olaydan etkilenmişti ve depremin kapladığı alan çok daha geniştir. Gecenin karanlığı ve soğuğun büyüttüğü can kaybı henüz hesaplanamaz ve bölgeye ulaşım sağlanamazken, 9 saat sonra saat 13.24'te bu defa merkez üssü Maraş'ın Elbistan ilçesi olan 7,6 büyüklüğünde ikinci bir deprem, aynı bölgeyi sarstı. İlk depremin şokunu henüz üstünden atamamışken,

bölge ikinci defa bir büyük depremle daha sarsıldı. Yıkım, beraberinde daha fazla can kaybını getirerek çok büyük boyutlara ulaştı.

6 Şubat depreminden etkilenen illerimiz, en fazla etkilenen il Hatay olmak üzere şunlardır:

1. **Hatay,**
2. **Kahramanmaraş,**
3. **Adıyaman,**
4. **Osmaniye,**
5. **Malatya,**
6. **Adana,**
7. **Kilis,**
8. **Gaziantep,**
9. **Diyarbakır,**
10. **Şanlıurfa,**
11. **Elazığ**

10 Mart 2023 günü itibarıyla, eldeki veriler ışığında bütün bölgede 50 bine yakın insan hayatını kaybetti, en fazla can kaybı Hatay'da meydana geldi. Yıkılmış ve ağır hasarlı bina sayısı 230 binden fazla, bağımsız bölüm adedi ise 645 bin civarında.

ODSH Kolu Yürütmesinden arkadaşlarımızla yaptığımız değerlendirmeyi burada paylaşmak yararlı olabilir.

En son söyleyeceğimizi baştan söylersek, tamamen ampirik olarak, sahada kendi gördüklerimiz ve diğer arkadaşlarımızın gözlemlerini birlikte değerlendirdiğimizde, şöyle bir tablo çıkıyor karşımıza:

•Erken müdahalenin yapılması konusunda sıkıntılar yaşandığı biliniyor. Yerli ve yabancı ekiplerin koordinasyonunda da benzer sıkıntılarla karşılaşıldığı konusunda eleştiriler var. Sonunda, eldeki bütün olanakların seferber edilmesiyle, bölgedeki enkazın iyimser bir tahminle % 20'sine, belki %25'ine ancak müdahale edilebilmiş gibi görünüyor.

•Yıkım çok geniş bir alanda meydana geldi. Eldeki bütün imkânlar ilk dakikadan itibaren seferber edilebilmiş ve her şey usulünce dört dörtlük yapılabilmiş olsaydı, bu oran en fazla % 40 olabilirdi!

*Dr. Seçkin Kara, TTB Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri Kolu Yürütmesinde çalışmaktadır.

Yani, özetle bütün enkazlara müdahale edilemezdi, en azından kritik süre olan ilk 72 saatte müdahale edilebilecek olan enkaz sayısı yine %100 olamayacaktı! Ancak, aradaki küçük gibi görünen farkın, insanın hayatı anlamına geldiğini unutmamak gerekiyor.

•Açıklanan ölüm sayısı için de benzer bir yorum söz konusu: gerçek sayılar ancak bir kaç ay sonra ortaya çıkacaktır. Yıkılan bina ve bağımsız birim sayısı bilindiğine göre, sayının kaba hesaplarla bile 200 bin civarında olacağı hesaplanabilir.

TTB-ODSHK olarak, olayı ilk anlardan itibaren yakından izledik ve sahaya ulaşmaya çalıştık. Bir yandan ODSH Kolu whatsapp grubunu, geçen iki yılda yaşadığımız diğer doğa kaynaklı afetlerde olduğu gibi, bu deprem özelinde bir network olarak kullandık. Deprem bölgesindeki meslektaşlarımızdan, hadisenin boyutu, hava ve ulaşım koşulları, acil gereksinimler konularında bilgi alırken, bir yandan da özellikle ilk saatlerden itibaren arama ve kurtarma çalışmalarına katkı sunmaya da gayret ettik. Süreç içinde ODSH Kolu Whatsapp grubumuz, bazen bir ilan panosu gibi işlev gördü, bazen bir çağrı merkezine dönüşerek genişledi ve bölgeyle ilgili en doğru ve güncel bilgi kaynağı haline geldi.

TTB-Merkez Konseyi, sahaya çıkmak üzere ODSH Kolu

Yürütmesiyle birlikte TTB-ODSH Deprem Koordinasyonu çalışmasını başlattı. Bu çerçevede Tabip Odalarından deprem bölgesinde çalışmak isteyen gönüllü listelerinin oluşturulmasına başlandı ve biri Ankara Tabip Odası ve diğeri Adana Tabip Odası'nda olmak üzere iki tane Lojistik Merkezi kuruldu. Deprem sonrası, özellikle akut dönemde ulaşım olanakları başta olmak üzere bölgede zorunlu ihtiyaç maddelerinin, su, beslenme, ilaç ve barınacak yer temininde yaşanması olası güçlüklerin üstesinden gelmek için, gönüllülerimizin lojistik desteğinin bağımsız bir şekilde giderilmesi gerektiği tespitiyle başlatılan lojistik merkez faaliyeti, kısa zamanda vazgeçilmezliğini kanıtladı. Gönüllülerimizin uyku tulumundan çadıra, telefon şarjından şişe suyuna kadar çok geniş bir yelpazeden oluşan gereksinimleri, bu iki Tabip Odamız tarafından, bağışlarla oluşturulan lojistik depolarından temin edildi. Özellikle Adana Tabip Odası, üç katlı binasının bir katını temel ihtiyaçları karşılayacak seviyede bir pansiyona dönüştürdü; bölgeye giden ve oradan dönen gönüllülerin konaklama gereksinimi böylece karşılandı. 1999 Büyük Marmara Depreminde yaşanan ve sonraki yıllarda da genellikle görmeye devam ettiğimiz bir kamusal gerçekle burada da karşılaştık: ilk saatlerden itibaren başlayan ve bazı yerlerde ise ilk 3-4

günlük zaman zarfında, kamu kurumlarının deprem bölgesinde gösterdiği genel zafiyet! AFAD, 1999 depreminde Kızılay'ın ve Sivil Savunma Kurumunun yetersizliklerinin anlaşılmasıyla oluşturulan, kamunun bütün olanaklarını tek elden afet bölgesine ulaştırması ve koordine etmesi gereken kurum olarak, bu ilk bir kaç gün içinde, yani en kritik zamanda eksik kaldı. Tabii ki buna ilişkin çeşitli gerekçeler öne sürülebilir, fakat afetten etkilenenlerin bu kritik süre zarfındaki ihtiyaçlarına gereken yanıtın ne kadar verilebildiği, daha uzun süre tartışılmaya devam edilecektir.

İlk göze çarpan hususlardan birisi, deprem bölgesinin büyük bölümüne doğrudan kara yolu ulaşımını sağlayan oto yolun varlığıydı! Sonraki günlerde bölgeye ihtiyaç duyulan her türlü malzemenin ulaştırılmasında anahtar rol oynayan bu yol, aynı nedenle yani ana ulaşım güzergâhı olması nedeniyle, deprem yüzünden ilk günlerde oluşan hasar onarılan dek ulaşımın aksamasına da sebep oldu! Böylece, şehirleşmenin alternatif ulaşım biçimleriyle birlikte değerlendirilmesi ve bunun da coğrafi zorunluluklar, jeolojik risklerle birlikte ele alınmasının gereği üzücü bir biçimde bir kez daha ortaya çıkmış oldu. Demiryoluyla da deprem bölgesinin bir kısmına ulaşmak mümkün ancak, süreç içinde görüldüğü kadarıyla bu

yolun kullanımı oldukça sınırlı kaldı. Nedenlerinin araştırılması yararlı olabilir... Hava yolunun, alanların deprem sonrasında ortaya çıkan teknik sorunların aşılmasıyla birlikte oldukça hızlı biçimde kullanıma açıldığı söylenebilirse de olması gerektiği kadar süratle devreye alınamadığı bir gerçek. İlk iki üç günden sonra belirli bir düzene kavuştuğu gözlenen hava yolu ulaşımında yaşanan bu gecikmenin ne kadarının teknik sorunlara, ne kadarının idari aksaklıklara bağlı olduğu da mutlaka ortaya konmalı ve

tekrarlanması önlenmelidir. Özellikle ilk saatlerde arama kurtarma ekiplerinin ve zorunlu araç ve diğer ekipmanlarının bölgeye ulaştırılması için hava yolu hayati role sahiptir. Başta Hatay ve ilçeleri olmak üzere, Adıyaman'da, İskenderun'da ve diğer il ve ilçelerde yereldeki depremde meslektaşlarımızın ve onlara yardıma koşan gönüllülerin gerek kendi sağlık kurumlarında ve gerekse sahra koşullarında günlerce dinlenmeden ve uyumadan nasıl hizmet verdikleri, ayrıca değerlendirilmek durumundadır. Bizim deprem bölgesine ulaşmamız da pek kolay olmadı. 6 Şubat günü başlayan iletişim trafiğini izleyen bir kaç gün boyunca bölgede ulaşım, akaryakıt, barınma ve diğer temel gereksinimlerin temini konularındaki akut yetersizlikler kadar, olay mahalline gitmek

üzere uygun araç temininde de yaşadığımız güçlük yaşadık. Büyük firmalardan ilk aklıma geleni aradım, neye ihtiyacımız olduğunu ve nerede kullanacağımızı anlattım.

Konuştuğum bir görevli, kiralananmış olan araçları geri çağırdıklarını ve firmanın itibarıyla kiralama yapmadığını söyledi. Dolayısıyla, önce araç bulan, önce gidebildi. Araç bulmaya çalışırken yaşadığımız zorluğun bir bölümü, firmaların özellikle deprem bölgesine gitmek maksadıyla araç kiralama taleplerine olumsuz yanıt vermeleriydi.

Gerek ulaşım ve gerekse

bölgede çalışma istasyonları kurmak bakımından, motorlu karavan en uygun araç gibi

görünüyordu fakat bulunması çok zordu. Çok bilinen firmalardan başlayarak uygun araç bulmak için epey aramak zorunda kaldık. Bir kaç günde ancak bulabildiğimiz bir araçla yola çıktık. Aracı hiç görmeden kiralamak zorunda kaldık: Bolu Tabip Odası ve Ankara Tabip Odası kiralama masrafını birlikte karşıladı, Bursa Tabip Odası bu yolculuk ve sahadaki çalışma için gereken giderlerin önemli bir kısmını karşıladı. Bursa Tabip Odasından Adana Lojistik merkezine iletilecek olan tıbbi malzeme ve

ilaçları da yükledikten sonra bölgeye doğru yola çıkabildiğimizde takvimler 11 Şubatı gösteriyordu ve olayın üstünden 5 gün geçmişti bile.

Burada yeri gelmişken şunun altını çizmekte yarar var: ODD bölgesine en erken gitmesi gerekenler arama ve kurtarma ekipleri olmalıdır. Bununla eşzamanlı olarak acil sağlık hizmetleri yine hızla organize edilmeli, bunu acil barınma, acil gıda ve su ihtiyacının karşılanması ve acil sanitasyon hizmetleri izlemelidir. ODSH Kolu çalışmaları, esas olarak bu süreçlerin gözlenmesi ve raporlanmasıyla ilgili olduğundan, gideceği yerde kendine yeterli olmayı gözetmesi gerekli. Kaynakların rasyonel kullanımını da buna ekleyebiliriz. Bu yüzden ODD bölgesine

gidiş, gönüllü aktivistlerin ve lojistik olanakların optimum olacağı zamanda yapılmalıdır. ODSH Kolumun en birinci önceliği, bu bakımdan doğru zamanlamadır diyebiliriz.

Ancak, hekim çevrelerindeki yaygın yanlış anlaşılmanın bir parçası olarak, ODSH Kolu çalışmasının, aktif arama-kurtarma faaliyeti veya ona destek olmak gibi görülmesiyle sıkça karşılaşmaktayız. Oysa ODSH Kolu faaliyetleri, ODD ile ilgili süreçlerin, idari yapı ve konuyla ilgili primer resmi kurumlar ile onlarla koordine çalışması gereken diğer kamu ve gönüllü kuruluşların, ulusal ve uluslararası ölçekteki faaliyetlerini izlemekle beraber, esas olarak ODD koşullarında sağlık hizmetlerinin durumunu izler ve değerlendirir. Bu bakımdan sahada sağlık hizmetinin nasıl sunulması gerektiğini ilgililere gösterir, eksiklere dikkat çeker.

6 Şubat depremi, etkilenen coğrafyanın, nüfusun ve yıkımın büyüklüğü ile fiziksel yıkımın yanında, toplum psikolojisinde ağır etkiler yarattı. İnsanların evleri yıkıldı, yakınları hayatını kaybetti, kaybedilenlerin bir bölümüne hiç ulaşılamadı, çocuklar öksüz kaldı, bir ömür çalışıp edinilen değerler kaybedildi, geçim araçları yok oldu, ekonomik hayat durdu... Hatay'ın kimine göre %50'si, kimine göre %80'i yıkıldı. Hatay ve ilçelerine giden arkadaşlarımız,

mesleki refleksle davranarak sahada eksik olan acil sağlık hizmetlerini bazı yerlerde organize etmek, bazı yerlerde ise destek olmak durumunda

kaldılar. Mart ayının ortasına geldiğimiz bugünlerde, özellikle Hatay ve ilçelerinde sağlık hizmeti sunumunda kamunun zafiyeti devam ediyor.

MARAŞ, 13 Şubat

Bursa'dan sonra ilk durağımız Ankara - TTB oldu. Konsey üyeleriyle bir durum değerlendirmesi yaparak, TTB-ODSH Deprem Koordinasyonunun sahada nasıl çalışacağını değerlendirdik. Ertesi gün, TTB'den de bir miktar malzeme yükledikten sonra, 12'ta Adana'ya doğru yola çıktık. Yol boyunca, çok sayıda konteyner yüklü TIR da Adana yönüne gidiyordu. Birkaç gün önce yağın kardan arda kalan tek tük kazalı araç dışında, yol açıktı ve ulaşım normal olarak sağlanabiliyordu. Oysa deprem ve onu izleyen ilk 2-3 gün, şiddetli kar yağışı, bölgeye ulaşımı önemli ölçüde aksatmıştı.

Maraş'a 13 Şubat günü TTB-Merkez Konsey üyesi Dr. Ali İhsan Ökten, TTB Aile Hekimliği Kolundan Dr. Sibel Uyan, Dr. Nihat Şahbaz'la birlikte gidebildik. Yol genel olarak açıktı ve bazı noktalarda kısmen zarar görmüşse de ulaşım normale yakın bir şekilde idi. Otoyoldan Maraş görüldüğünde, şehrin üstündeki toz bulutu dikkatimizi çekti, bunun sürekli olan artçılardan kaynaklanabileceğini düşündük; fakat şehir içine girdiğimizde gerçek ortaya çıktı: enkaz kaldırma

alışmaları başlamıştı ve bu enkazdan kalkan tozdu! Havanın soğuk ve rüzgârlı olması, enkazlarla ve iş makineleri, arama kurtarma ve itfaiye ekipleri, asker ve polisler, orada burada varillerin içinde yaktıkları ateşlerin başında, enkazların yanında bekleyen insan grupları, K. Maraş'a ilişkin ilk görüntüler olarak belleğimizde yer etti. Maske taksanız bile rüzgâr yüzünden, enkaz tozu gözlerinize ve saçlarınızın içine kadar işliyordu. İş makinelerinin operatörleri, kamyonların şoförleri, kepçelerin enkazda olası ölümlere zarar vermemesi için enkaz çukurunda kepçenin altında çalışanlar, etrafta enkazdan bir umut canlı çıkmasını bekleyen kayıp yakınları veya seyirciler, genellikle maskesizdiler. Enkaz yığınlarından meydana gelen adalar, üstlerinde iş makineleriyle, depremin yıkıcılığını akıllara kazıyordu.

Vilayet binası ağır hasarlı ve kullanılamaz haldeydi, bahçesinde Ankara Büyükşehir Belediyesi İtfaiyesinin Arama Kurtarma Birimine ait araçlar ve ekipler bulunuyordu. 20 civarında araçlarını uçakla nakil edemediklerini, Maraş Tünellerinin çöktüğü bilgisi nedeniyle uzun yoldan gelmek zorunda kaldıklarını, kar ve tipinin de etkisiyle yollarının 7-8 saat uzadığını, bu sebeplerle kurtarma çalışmalarına başlamak için kritik zamanı kaybettikleri için üzgün olduklarını anlattılar. Afet konularında tek yetkili devlet kurumu olan AFAD, gerekli koordinasyonu sağlamakta, ilk bir kaç gün, yetersiz kalmıştı. Hem K. Maraş Tabip Odası Başkanı ve hem de TTB- Merkez Konsey Üyesi olan Dr. Lutfi Tiyekli, bize rehberlik etti. K. Maraş'ta, şehrin Kuzey Batısı en az hasar alan bölgesiydi. Ancak burada, sağlam binaların arasında sporadik enkazlar görünüyordu ve söylendiği kadarıyla, belirli firmaların yaptığı binalar yıkılmıştı. Bunların azımsanmayacak bir kısmı da son iki yıl içinde yapılmış olan binalardı! K. Maraş'ta AFAD'ın Afet Koordinasyon Merkezine de gittik ve burada görevli olan bir doktordan bilgi aldık. Bunları raporlarımızda ifade ettiğimiz için burada değinmeyeceğim. Öğlen olunca, etrafta sıcak yemek dağıtımı yapılan noktalarda insanların kuyruğa

girdiklerini gördük. Yıkılmayan dükkânlar kapalıydı, fırınlar çalışmıyordu, lokanta bulmak imkânsızdı ve şehirde karnınızı doyurmanın yegane yolu, belli saatlerde aşevlerinin yemek kuyruğuna girmekti!

K. Maraş-Pazarcık, 13 Şubat:

Pazarcık, K. Maraş'a 40 dakika uzaklıkta, büyük bir ilçe. En belirgin demografik özelliği, Alevi inancı mensuplarının çoğunlukta oluşu. Pek çok ailenin yurt dışında akrabaları var. Ana cadde boyunca sıralanmış olan yüksek binaların büyük bir kısmı tamamen yıkılmış, bazıları yan yatmış veya kısmen yıkılmış ve tamamına yakını terk edilmiş durumdaydı. Zamanımız kısıtlıydı, buradaki bir doktor arkadaşı görmek ve malzeme

iletmek için stadyumdaki çadır kente gittik. Hava çok soğuktan ve elektrikler yoktu; bizim yardım getirdiğimizi düşünen vatandaşlar, gelip elektriklerin olmadığını ve üşüdüklerini söylediler. En fazla çocukları için kaygılanıyorlardı. Yakındaki bir okulda oluşturulan depoya malzemeleri bıraktık ve doktor arkadaştan Pazarcık hakkında bilgi aldık. Dönüşümüz karanlığa kaldı ve Pazarcık'ın terkedilmiş bir yer olduğunu karanlık binalar kesin olarak ortaya koymaktaydı. İlçeden ayrılmadan, AFAD Koordinasyonu ile görüşmek istedim, Emniyet Müdürlüğü binasında olduğunu öğrendik. Ancak, AFAD Koordinasyon heyetinin başındaki kişi, kendimi tanıtarak ilçedeki duruma ilişkin bilgi talebime olumsuz yanıt verdi. Dostane davranmadığını da eklemek gerekir. Buna benzer başka bir örneğe rastlamadığımı da geçerken belirtmekte yarar görüyorum.

Adana'dan Malatya'ya 14 Şubat:

Adana Tabip Odası'nın Lojistik Merkezi ve transit konaklama yeri olarak kullanıldığını söylemiştim. Bölgede çalışmak için gönüllü olan arkadaşlarla buluşma yerimiz de burasıydı doğal olarak. K. Maraş dönüşü, evvelce haberleştiğimiz Halk Sağlığı Uzmanı arkadaşımız Dr. Aslı Davas'ın da gelmesiyle, ertesi günün programını

yaptık ve K. Maraş notlarımızı bilgisayara geçtik. Karavanımız yeterince büyük olduğundan yol boyunca acil ilaç ve malzeme talebi olan yerlere uğrayarak gitmemiz gerekiyordu, bu yüzden aracın içindeki boş olan her yere malzeme yükledik. Ancak, daha Maraş yoluna yeni çıkmıştık ki, aracımız arızalandı. En yakın benzin istasyonuna girerek Adana Tabip Odası Başkanı Dr. Selahattin Menteş'i aradık. Onun aracılığıyla bulunan tamirciyi benim beklemem ve diğer iki arkadaşın farklı bir araçla Maraş'a ulaştırılması kararlaştırıldı: yine Adana Tabip Odası Yönetim Kurulundan Dr. Halit Çabuk, bir saat içinde bize ulaşarak en acil malzemeleri, Dr. Aslı Davas ve Dr. Nihat Şahbaz arkadaşlarımızı da alarak K. Maraş'a hareket etti. Aracımızdaki arıza nedeniyle üç gün süren telefon trafiği, sinir harbi ve gecikme yaşadık sonra tekrar yola çıkmamız 16 Şubat'ı buldu. Bu arada Adana'ya ulaşan bir başka gönüllü meslektaşımız, Kocaeli'nden Dr. Özcan Ceylan Malatya ekibine katıldı ve tekrar malzemelerimizi yükleyerek yola çıktık. Pazarcık'ta kısa

bir mola vererek gönderilen ilaç ve tıbbi malzemenin bir kısmını bıraktıktan sonra, hava kararırken tekrar yola koyulabildik. Yollar genel olarak açıktı ancak, gece karanlığında içinden geçtiğimiz ilçelerdeki yıkım çok fazlaydı. Bu ilçelerin bazılarında yol kenarında kurulan çadır grupları ve yanında bekleyen askerler göze çarpıyordu. Gölbaşı ilçesinde yıkımın büyüklüğü, karanlığa rağmen hemen belli oluyordu. Üç hafta sonra aynı yolu bu defa gündüz vakti geçerken, binalardaki yaygın yıkımın yanı sıra, yerde büyük çöküntülerin de olduğunu görecektim. Nurhak geçişinde ciddi buzlanma yanında, yüksek yerler genel olarak kar altındaydı ve tünellerden

bir tanesi depremden dolayı devre dışı kalmıştı; sağlam olan tünelin ise zemini yer yer deforme olmuştu.

Malatya şehir girişinde, trafiğin az olduğu, evlerin çoğunda ışık yanmadığı göze çarpıyordu. Fakat caddeler genel olarak aydınlıktı ve ana arter boyunca aralıklı olarak yıkılmış çok katlı binaların enkazları görülüyordu. İlk önce, Ankara Tabip Odası'nın Malatya Tabip Odası'nın kullanımı için gönderdiği konteynerin bulunduğu yere gitmemiz gerekiyordu. Burası, şehir merkezinde, Doğa-Cadde denen bir AVM otoparkındaydı. Yolda, enkaz kaldırma çalışması nedeniyle askerler yer yer trafiği durduruyor ve farklı güzergâha sevk ediyorlardı. Nihayet vardığımızda, asfalt otoparkına çok sayıda çadırın kurulu olduğu bir AVM ile karşılaştık. ATO'nun konteyneri de bu alanın bir köşesindeydi; kapısındaki ATO flamasından tanınabiliyordu fakat tek

bölgeden oluşan konteynerin içinde daha çok bir poliklinik çağrıştıran eşyalar ve tıbbi malzemeler olduğu görülüyordu. Bunun nedeni, daha sonra da sık karşılaşılabilecek olan bir sebebe

dayanıyordu: Valilikler, deprem bölgesine konteyner gönderilmesini ancak belirli koşullarda kabul ediyorlar veya doğrudan el koyabiliyorlardı ki, bu da OHAL ilan edilmiş olduğu için anlaşılabilir bir durumdu. ATO'nun konteyneri de aynı nedenle, sağlık hizmetinde kullanılmak kaydıyla gönderilebilmişti.

Tek hacimli olması yüzünden bir ikinci işlev için de kullanılması mümkün olmadığından, bu konteyner, daha sonra da Doğa Caddesi Çadır kenti' nin sağlık birimi olarak hizmet vermeye devam etti. ATO'dan konteynerle beraber gelmiş olan personel, Turgut Özal Eğitim ve Araştırma Hastanesinde (EAH) ayrılan bir odada kaldıklarını söylediler; bizim de karavanımız olduğuna göre, pekala hastanenin otoparkında kalabilirdik, EAH otoparkına kadar onların aracını izleyerek geldik. Beraberimizde getirdiğimiz ilaç ve tıbbi malzemeyi, EAH eczanesine vermek istedik ancak, ellerinde kayıt etmek istemedikleri kadar fazla ve dengesiz bir dağılım gösteren bağış malzemeler olduğunu söylediler. Yine de daha sonra almak üzere bizim için saklamayı kabul ettiler; böylece malzemeleri boşaltabildik ve aracın içinde adım atacak yer açılmış oldu. Karavanı kiralarken, ısıtıcı takılması gerektiği için de ayrıca iki günlük gecikme yaşadığımız için, dışarıda

eksi 15 civarında olduğunu düşündüren soğuktan çekinmiyorduk. Hem, karavan olmasını bu gibi koşulları düşünerek istememiş miydik? Ayrıca, hem Özcan'ın uyku tulumu fena değildi, ben zaten ATO'dan kışlık bir uyku tulumu almıştım; sorun olmayacağını düşünüyorduk. Ancak, mazotlu ısıtıcımız bir

türlü verimli olmadı, kar-buz ve aşırı soğuk koşullarda dışarı çıkıp sebebini araştırdığımızda ise özensiz kişilerin elinde sıcak hava borusunun hatalı yerleştirildiğini ve yolda hasarlanmış olduğunu gördük. Yapacak bir şey yoktu; kışlık uyku tulumlarımıza güvenip yattık, fakat deneyimle anladık ki, tulumlar veya battaniye bu soğukta tek başına yeterli olamıyor. Dışarıdaki çadırlarda da depremzede insanlarımız aynı koşullardaydılar. Soğuk ve kesintili bir geceden sonra, ertesi gün bir tabaka alüminyum folyo ile ısıtıcının borusunu onarabildik. Otopark olarak düzenlenmiş olan T. Özal EAH bahçesinde, TEB'in Mobil Eczanesi de bulunuyordu. TEB, birer haftalık periyodlarla çalışmak üzere ülkenin farklı illerinden

gelen eczacıların nöbetleşe çalıştığı mobil eczane uygulamasıyla hem bedava ilaç ve hem de hasta ve bebek bezinden mamaya kadar pek çok tıbbi malzeme ve cihazı temin ederek, çok önemli bir gereksinimi karşıladılar. Benim Malatya'dan ayrıldığım 2 Mart günü, merkez ilçelerdeki toplam üç mobil eczaneden Battalgazi DH ve İnönü Tıp fakültesi Acilindekiler kapanmıştı ve T. Özal EAH bahçesindeki devam ediyordu. TEB, Malatya merkezdeki operasyonunu sonlandırmak için, Malatya Eczacılar Odası ile birlikte 100 eczanenin normal faaliyete

geçmesi hedefini koymuştu. Ancak 27 Şubat günü, saat 12.04'te Malatya Yeşilyurt merkezli 5,6 büyüklüğündeki yeni bir deprem daha meydana gelince, gerek binaların hasarlanması ve gerekse eczacıların risk almak istememeleri gibi sebeplerle, 90 civarına kadar yükselmiş olan açılan eczane sayısı tekrar azalarak 35-40 civarına kadar geriledi ve TEB Mobil Eczanesi de operasyonunu uzatmak durumunda kaldı. T. Özal EAH otoparkı, içinde hastane personelinin kaldığı çadırlar ve çekme karavanların yanı sıra emniyetli olacağını düşündükleri için aracıyla buraya gelmiş olan ve araçlarının içinde geceleyen halktan insanların da bulunduğu bir yerdi. Burası, daha sonra da karavanımızın

sürekli park yeri haline geldi. Dışarıda çadır kent veya ilçe ziyaretinde olmadığımız zamanlarda karavanı büro olarak kullandık. Geceleri ilk günlerde, ısıtıcıyı onardıktan sonra, karavanda kaldık. Hastane bahçesindeki aşevinden sabah saat sekizde çorba dağıtımı başlıyordu. Ocağımızın olması sayesinde çay yapabiliyorduk ve bu güne başlarken önemli bir fark yaratıyordu. Ancak, sıcak suyu bir türlü kullanamadık, sanırım kamp amaçlı yapılan karavanlarda, ağır kış koşullarında suyun donacağını kimse akıl etmemiş! Fakat ilginç bir biçimde T. Özal EAH tuvalet musluklarından sıcak su akıyordu, nasıl olduğunu öğrenme şansımız da olmadı, biz bunu deprem dolayısıyla oluşan bir arıza olarak değerlendirdik. Deprem bölgesindeki ilk haftanın ardından, asgari hijyen standartlarının altındaki koşullarda yaşamın neticesinde, herkes depremzede haline geliyor! ATO'dan D. Muharrem Öztimur ve Yönetim Kurulu üyelerinden oluşan heyet, birkaç gün sonra Malatya'ya gelerek bölgeyi ve Malatya Tabip Odası'nı ziyaret ettiklerinde, bu durum çok belirgin olmalı ki, kaldıkları hastane odasının banyo olanağını kullanmamızı önerdiler! Bu sayede medeniyete ve olağan psikolojimize geri dönebildiğimizi söyleyebilirim. Özcan, benden birkaç gün

sonra sahaya çıkmıştı, ancak onun reaksiyonunu test etmemiz mümkün olmadı; çünkü iki gün sonra Malatya Tabip Odası Genel Sekreteri Dr. Kemal Şener'in aracılığıyla biz de hastanede kalmaya başladık, üç kişilik bir odaydı ve banyo kullanılabilirdi. Bu arada, kaldığımız süre zarfında, şebeke suyunun sürekli olarak çamurlu olduğunu, özellikle 27 Şubat depreminden sonra bu sorunun daha da arttığını da eklemek gerek. Bu suyun içmek için kullanılması bir yana, genel temizlik için dahi kullanılması sorunlu bir şey. Hastanenin, depremden sonra kurulan bir ek arıtması olduğu söyleniyordu fakat, suyun çamurlu olması, arıtmanın varlığını veya etkinliğini şüpheli hale getiriyordu.

Malatya: Çadır kent ve İlçe Ziyaretleri

Malatya'ya indiğimiz akşamın ertesi gününde, TTB-ODSH Deprem Koordinasyonu olarak, Malatya Tabip Odası'ndan iletişim kurulabilen Yönetim

Kurulu Genel Sekreteri Dr. Kemal Şener'le bir araya gelerek geçmiş olsun dilekelerimizi ileterek saha hakkında ilk elden bilgi aldık. Kemal bey, aynı zamanda İl Sağlık Müdürlüğü'nde Acil Sağlık Hizmetleri biriminden sorumlu olduğu için, hem il merkezi hem periferik ilişkin bize çok değerli bilgiler aktardı. Şehrin en fazla yıkım olan kesimleri Merkez'de Yeşilyurt ilçesi, periferide ise Doğanşehir ilçesiydi. Evi yıkılan veya zarar gören halkın başta İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya olmak üzere, şehir dışına göçtüğünü söyledi. ASM'lerdeki aşıları zayi olarak kabul etmişlerdi ve yeni aşı temini için Sağlık Müdürlüğü girişimde bulunmuştu. Şehirde şebeke suyu vardı ancak su kaynağının fay hattında bulunmasından kaynaklı olarak su çamurluydu, klorlama yapılıyordu fakat uçlarda serbest klor miktarı sıfırdı, bu nedenle şebeke suyunun içilmemesi gerekiyordu, bu nedenle içme ve yemeklerde kullanmak için kapalı şişe suyu temin edilmekteydi. Merkezdeki Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde toplam 14 çadır kent kurulmuştu, her bir çadır kente bir tane sağlık birimi açılacaktı. Görüşmemizin sonunda, Kemal beyden aldığımız listedeki çadır kent GYA'ları ziyaret için yola çıktık. Burada, Özcan'ın Malatya'da çalışan liseden bir arkadaşı Dr. Güray Kuzu, bize

rehberlik etti. Bu sayede ilk iki gün sıkıntı çekmeden merkezdeki çadır kent GYA'ları dolaşarak ziyaretlerimizi gerçekleştirebildik. Uzun ve yüksek bir minibüs olan karavanımızla şehir içinde dolaşmak pratik değildi ancak başka araç bulamadık. Güray arkadaşımızın da evi depremde ağır hasar almıştı ve hemşire olan eşi de kendisi gibi çalışmayı sürdürüyordu. Anımsanacağı üzere, Sağlık Müdürlüğü üzerinden Bakanlık, depremde birinci derece yakını hayatını kaybedenler dışında kalan sağlık çalışanlarını göreve çağırmıştı! Çadır kentlerde kurulmakta olan sağlık birimleri, genellikle üzerinde sağlık birimi olduğunu gösteren bir yazı bulunan bir çadır şeklindeydi ve daha çok ASM'leri zarar gören hekimler buralarda görevlendirilmekteydi. Enkazdan önlüğünü dahi alamadan göreve gelmek zorunda kalan meslektaşlarımızla karşılaştık. Benim yanımda getirdiğim bir tane ve Özcan'ın daha sonra İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi kampüsünde açık bulduğumuz bir dükkandan temin ettiği bir kaç tane önlüğü ihtiyacı olan arkadaşlarımıza bıraktık. İlk başta, Malatya merkezindeki GYA'lardaki sağlık birimlerinde çalışma düzeni 24 saat nöbet, 3 gün izin olarak düşünülmüş. Bu düzen, depremde etkilenmiş olan hekimlere hiç uygun değildi! Başka yerlerde 7 gün çalışma, 3 hafta izin uygulaması olduğunu

duymuştuk, buradaki hekimler de aynı düzende çalışmak istiyorlardı. Bunun çok açık nedenleri de vardı: bir defa 24 saat nöbet tutulması istenen yer çadır kentteki bir çadırdı ve ısınma, yatacak yer, hijyen sorunları vardı. Bunu yanında boş olan üç gün, çoğunlukla çocuklarını yakın il veya ilçelere götürmüş olan sağlık personeli için yeterli bir zaman tanımıyordu. Görüştüğümüz pek çok hekim, ister birinci basamak, ister hastane olsun, genellikle arkadaşlarıyla anlaşarak, çalışma süresini biraz uzatarak ardından çalışmadığı günleri de toplulaştırarak kullanmaya gayret ediyordu. Dolayısıyla, bu düzen daha sonra idari olarak esnetildi, çalışma süresi 09.00-21.00 Aralığına çekildi ve hekimlerin kendi aralarında bir düzenleme yapmalarına açık hale geldi. Personelin afetten etkilendiği bilindiğine göre, bunun önceden görülmesi ve her şeyden önce, bölgedeki sağlık personelinin dinlendirilerek bölge dışından görevlendirme yapılması gerekliydi.

"Köyü olan köyüne gitti, köyü olmayanlarla Suriyeliler kaldı!"

Üçüncü günümüzde, Güray, depremde kaynaklanan sorunlarla ilişkili olarak bizimle gelemeydi. Listemizde eksik kalan GYA'ları Özcan'la birlikte arayıp bulmamız gerekti. Alacakapı çadır kenti, Eski Malatya da denilen Battalgazi ilçesindeydi, bulmak kolay oldu. Böylece ilk defa

merkezden uzaklaşmış olduk ve şehrin kırsalına ilişkin bir fikir edinebildik: dağınık düzen yerleşim vardı ve eski, az katlı kağır evler daha az hasarlanmış gibi görünüyordu. Elazığ yönüne giden yolda, nedeysel her dakika, bir kaç parça ev eşyası yüklenmiş kamyonetlerin şehirden ayrıldıklarını görmek çarpıcıydı! Malatya merkezindeki nüfus, bizim ayrıldığı tarihten önce, 300 bin civarından 40 binlere düşmüştü! Malatya'ya geldiğimiz gece elimizdeki ilaç ve malzemeyi teslim edebileceğimiz sorumlu eczacıyı ararken bize eşlik eden Acil Servisin kadın personeline evi yıkılan insanlar ne yapıyor sorusunu yönelttiğimde, bana "köyü olan köyüne gitti, köyü olmayanlarla Suriyeliler kaldı" demişti. Sokaktaki vatandaşın gözlemi bu şekildeydi; bizim gördüklerimiz de kentin giderek boşalmakta olduğunu doğruluyordu. GYA'larda barınanların, gidecek başka yeri olmayanlardan ibaret olduğunu anlamak zor değildi. Neden böyle düşündüğümü ve GYA'lara ilişkin bir genel değerlendirmeyi yazının sonunda değerlendireceğim. Mabek diye bir yer! Güray bizimle gelemeydi ve biz rehbersiz ilk günümüzde Eski Malatya'daki çadır kenti biraz sorarak, biraz Özcan'ın telefonundan navigasyonu kullanarak bulabildik. Bundan sonraki durağımız Mabek çadır kenti olacaktı. O gün öğleden sonra, Mabek çadır kentini, Malatya'nın doğusunda

Sincik Köyünden, batısında TOKİ konutlarının bulunduğu Bey Dağı eteklerine dek aradık; bulamadık. Şehrin yıkım olmayan bu dağlık kesimindeki TOKİ binaları, 10 kat ve üzeri betonarme bina gruplarından meydana geliyor ve hiç zarar görmemişler. Şehrin silüetini bozdukları söyleniyor ve bunda gerçek payı var fakat binaların çok katlı olsalar da yönetmeliklere uygun yapıldığında, yıkılmadıklarına somut örnek oluşturuyorlar. Bu arada, Malatya'nın 20 kilometre kadar doğusunda kalan Sincik yakınında, Malatya'nın deprem enkazının herhangi bir ayrıştırma yapılmadan kamyonlarla getirip döküldüğü yeri keşfettik. Buradan geri dönerken, şehir stadi yanındaki Tekno Park alanını da içine alan geniş bir düzlükte zeminin tesviye edilmekte olduğunu ve konteynerlerin yerleştirilmeye başlandığını gördük. Burasının, edindiğimiz bilgilere göre, şehrin dışına yapılacağı söylenen konteyner kentlerden doğu tarafındaki olduğu anlaşılıyordu. Mabek denilen GYA'nın da, Malatya için düşünülen şehir dışı GYA'lardan bir tanesi, batı yönündeki olduğunu ertesi gün görecektik. Akşam T. Özal EAH bahçesindeki park yerimize geri döndükten ve yemek kuyruğuna girip akşam yemeği sorununu çözdükten sonra, TEB'in mobil eczanesine uğradık; mobil eczane operasyonunun genel yönetmeni olan Eczacı

Erdoğan Erkaç ve diğer eczacı arkadaşlarla sohbet ederken, gün boyu bulamadığımız Mabek'inn nerede olduğunu da soruyorduk ki, Mabek ayağımıza geldi. Hava kararmak üzereydi ve genellikle olduğu gibi, ilaç ve tıbbi malzeme talebi olan bir grup, sorumlu eczacının, dolayısıyla bizim yanımıza geldi. Mabek GYA'sında poliklinik hizmetlerini yürüten Memorial grubunun gönüllü sağlık ekibindendiler!

Ekip aynı zamanda burada, hastanede kalmaktaydı, dolayısıyla, mobil eczanenin sosyal çadırında bir saat sonra buluşup konuştuk ve Mabek hakkında bilgi aldık. Burası, Malatya'nın batı çıkışında merkeze 25 kilometre kadar uzakta olan, eski "Mülteci Geri Gönderme Merkezi" imiş. 2019 yılına kadar kullanılmış, sonra terk edilmiş fakat depremden sonra yeniden kullanıma açılmış olan, 2000-3000 kişinin barındığı bir konteyner kentmiş. Ertesi sabah karavanımızla Mabek konteyner kentine gittiğimizde, yoğun bir konteyner trafiğiyle karşılaştık; sürekli yeni TIR'lar geliyordu. Bir yandan yeni konteynerler gelirken, bir yandan da kullanılamayacak durumda olan eski konteynerler yenileriyle değiştiriliyordu. Eski bir mülteci kampı olduğundan, sağlık birimi, idari birim, güvenlik ve sosyal birim gibi birimlerin yerleşim düzeni korunmuştu. Bu birimlerin bulunduğu alan, genel barınma

alanından çitli bir bölme ve kapıyla ayrılmıştı. Etrafı tel örgüyle de çevrilmiş olan Mabek yerleşkesi, giriş-çıkışta uygulanan sıkı kontrolüyle de önceki mülteci kampı atmosferini sürdürüyordu. Buradan sonra Malatya'nın en fazla zarar gören perifer ilçesi olan Doğanşehir'e gittik. İlçede yıkım hemen her yerde görülebiliyordu ve enkaz kaldırma işlemlerine başlanmıştı. Burada, bir kaç yerde çadır yerleşimi vardı. Konuştuğumuz Suriyeli Ezidi bir kadın ve kızı, tek çadırdaki üç ailenin kaldığını, çok kalabalık olduğunu ve banyo yapamadıklarını, şikayetlerinin ise dikkate alınmadığını söyledi. Dönüşte Doğanşehir için kurulumuna başlanan konteyner kenti de görme şansımız oldu. Maraş yoluna komşu, petrol istasyonunun karşısındaki eski pancar dökülen alanda kurulan konteyner kentin içinde bir Halk Bankası şubesi, ATM, sağlık birimi ve PTT şubesi de bulunuyordu.

Sonuç ve Değerlendirme:

Malatya merkez Battalgazi, Yeşilyurt ile çevresindeki yıkım gören Doğanşehir, Akçadağ, Kale ilçelerinin yanı sıra, Maraş'ın kuzeyindeki Elbistan, Afşin, Göksun, Nurhak ve Ekinözü ilçelerini dolaşma şansımız oldu. Bu ziyaretlerin ilk iki gününde Dr. Özcan ve Dr. Güray'la, sonrasında Dr. Özcan'la birlikteydik. Maraş'ın kuzey ilçelerini ise Ankara'dan gelen gönüllülerimiz olan

Dr. Gül Bakır ve Dr. Gülgün Kıran'la birlikte gerçekleştirdik. Ayrıntılı hızlı değerlendirme raporlarımız TTB'nin internet sayfalarında bulunabilir. Burada o nedenle daha çok bu ziyaretlerimizin rapora pek girmeyen yönlerine işaret etmek istedim. Maraş'ın kuzey ilçelerine yaptığımız ziyaretlerde de yıkım, enkaz, yerinden olmuş halk gördük diyebilirim. Nurhak'taki pratisyen arkadaşımız, depremin olduğu gece, çocukların donmaması için nasıl çadır kurup soba yaktıklarını ama sobanın yanındaki suyun bile buna rağmen donduğunu anlattı. Ekinözü'nde karşılaştığımız yaşını almış bir köylü, evi yıkılmadığı için bir yardım almadıklarını, 7 tane malı (hayvan) olduğu için köyde kaldığını söyledi ve "Ben yaşlıyım, ölsem de olur; oğlum genç, onların yaşaması lazım!" diyerek durumu özetledi. Ekinözü, depremde toprağın yarıldığı yerlerden bir tanesiymiş, söylendiğine göre ancak biz hastane binasına gideceğimiz için bunları göremedik. Bir kaç genelmeyle bitirmek mümkün.

•Çadır GYA'lar, genellikle doğru veya yeterli zemin düzenlemesi (subasman) yapılmadan kurulmuştu! Birbirine fazla yakındı! Yangın önlemleri konusundaki eksik ve yanlışlar göze çarpıyordu: tüplerin çalınacak düşüncesiyle çadır aralarına konmaması, güvenlik

güçlerinin bulunduğu yerlerde toplu olarak bulundurulması en sık görülen yaklaşımdı. Buna karşın, % 25-30 civarı örnekte, yangın tüplerinin görece doğru kullanıldığını gözlemledik. Çadır kentlerin çoğunda itfaiye aracı vardı, ancak gece soğuktan tankerdeki suyun donması sebebiyle, iş yine önlemlere ve yangın tüplerine düşüyor!

•Çadırlar, nasıl kurulmuşsa o haliyle kalıyor! Bu nedenle,

doğru çadır (GYA) kurma yöntemine ilişkin eğitimlerin ciddiye alınması ve işin en başından doğru yapılması yaşamsal önemdedir. Çünkü bizim görüp uyardığımız örneklerde herhangi bir düzeltici faaliyet olmadığı gibi buraları daha sonraki yağmurlarda su bastı.

•Malatya örneğinde hazırlıklarını gördüğümüz ve önümüzdeki günlerde, artarak hayata geçmesini beklediğimiz barınma biçimi, şehir merkezindeki çadır kent şeklindeki GYA'ların kapatılarak, şehir dışındaki daha organize olan ve kalıcı

konutların yapılacağı zamana kadar halkın ayrı hanelerde barınabileceği, orta-uzun erimli konteyner GYA'lara yerleşimin sağlanması şeklinde olacak gibi görünüyor. Bu şekilde, hijyen sorunu önemli ölçüde çözülebilir, uyuz ve bit olgularının da azalması için gerekli ön koşullar sağlanmış olur.

•Aşevlerinden sıcak yemek temini, çadır yerleşimlerinde ateş yakılmasının dolayısıyla yangın tehlikesinin önüne geçilmesine de hizmet eder ve şayet diyetisyen gözetiminde yapılırsa, geniş kitlelerin doğru ve yeterli beslenmesini görece kolay sağlamaya da yarar. Öte yandan, barınmacılara fazla seçenek sunmamasıyla, toplum psikolojisini olumsuz etkilediği de dikkate alınmalıdır. Bu yönüyle mutfak birimi bulunan konteynerlerde, konteyner kentlerde yaşamak, kendi ocağını kullanmak insanlar için normale dönmek açısından önemlidir.

•Elektrik sobalarının kullanılmasına bağlı yangınlar, 1999 depreminden kalan en önemli deneyim olmuşa benziyor. Gördüğümüz çadır kentlerde, sadece bir tanesinde çadırlara bilerek elektrikli ısıtıcı kullanımı amacıyla elektrik veriliyordu, ancak konuştuğumuzda, yetkili kişi, buna uygun elektrik kabloları kullandıklarını ve hava çok soğuk olduğu için sadece odun sobasıyla çadırdaki ısınmanın mümkün olamayacağı için bu yola başvurduklarını söyledi

(Göksun, Belediye Kapalı Pazaryeri çadır kenti).

•Elektrikli ısıtıcı verilmeyen çadırlara odun sobası verilerek, odunla ısıtma sağlandığını yaygın uygulamanın bu olduğunu gözlemledik. Fakat bu defa, kısa bacalar yüzünden bütün çadırların etrafı, çoğunlukla içleri de dumanla doluyor ve solunan havanın kirlenmesine, akut ve kronik solunum problemlerine yol açıyor. Bunu şikayet ettiklerinde ise görevli personel her zaman dikkate almayabiliyor. Biz bu gibi durumlarda görevli sağlık personelinin (hekimlerin) müdahil olması ve şayet sağlık sorunu yaşıyorsa, bunu tespit ettiklerinde ilgili bireylerin durumunu idarecilere bildirmelerini önermiştik. Birimdeki hekim, bununla kalmayıp, maruziyeti azaltmak için doğru düzenlemelerin yapılmasına da (bacaların yükseltilmesi, çadır aralıklarının arttırılması, sobalarda naylon gibi toksik maddelerin yakılmasının engellenmesi, vb.) aracılık edebilir.

•Yardım malzemeleri, örneğin giysiler, GYA'lara düzensiz olarak getirilip genellikle ortalık yere bırakılıyor ve barınmacılar buradan seçmeye çalışıyor. Buna seçme demek zor, bir düzen olmayınca, olay "kim ne kaparsa" ya dönüşüyor! Çocuklara oyuncak dağıtmak için yapılan da farklı değildi. Doğrusu gereksinimlerin idare tarafından tespiti ve buna göre liste üzerinden, insan

haysiyetini önceleyen bir dağıtımın yapılmasıdır. Çevre kirliliği ve israfın önlenmesi de bu şekilde görece kolay olacaktır.

•Tuvalet ve banyo konuları en yaygın göze çarpan eksiklerdendi. 25 kişi için 1 tuvalet, 50 kişi için bir banyo hesabıyla yeterli sayıda kabinin temini ve bunların yerleşim yerinde en yakın 30 en uzak 50 metre mesafede olacak şekilde yerleştirilmeleri, gece iyi aydınlatılmaları gereklidir. Ayrıca plastik kabinli ve kuru tip denilen kasetli tuvalet kabinlerinin genellikle hiç kullanılmadıkları (!) söylendi; gözlemlerimiz bunu doğruladı.

•Banyo kabinlerinin kurulması, sıcak su teminindeki sıkıntılar ve barınaktaki ısıtma olanaklarıyla birlikte düşünülme zorunda olduğundan; kişi başı sayı yeterli olsa dahi her kişinin banyo olanağına ulaşması için tek başına yeterli değildir. Banyo yapmayı başarsa bile, kabinden çadıra gelene kadar üşütmemek de gereklidir; bu da kabin mesafesinin önemine bir diğer kanıt oluyor. Ayrıca, tuvalet (ve banyo) kabinlerinin suyu şayet üstüne konan bir

hazneden geliyorsa, suyun kışın donmasıyla tesisat tümünden iptal oluyor; bu ise tuvaletin (banyonun) iptal olması demek!

•Ziyaret ettiğimiz GYA'lar genellikle ya bir okul, AVM gibi bir binanın dışına (otopark, bahçe) ya da halka açık parklara kurulmuşlardı; bu nedenle binanın içindeki veya parkta bulunan tuvaletlerin barınmacıların ihtiyacına yanıt vermesi düşünülmüş olmalıydı. Gördüğümüz örneklerde genellikle sayının yeterli olmadığı, ilave kabinlerin ise genellikle önceden bulunanların yakınına yerleştirildiğini saptadık. Yeni kabinlerin, öncekilerin yanına konması bir tercih değilse eğer, duyumsal bir davranış ve yanlış sonuçlara yol açıyor: Elbistan'da Pınarbaşı çadır kenti tuvaletleri buna bir örnek verilebilir. Park, bir tarafından 15-20 metrelik bir tepeye yaslanıyor ve tepeden aşağıdaki düzlüğe inen, oldukça dik bir eğim var. Parkın tuvaletleri, plan gereği, yukarıya yerleştirilmiş; böylece tuvaletlere çıkmak için beton merdivenler de yapılmış ve her defasında tuvalete çıkma isteyenlerin, 50-60 civarında basamak çıkmaları gerekiyor! Sayıca az olan tuvaletlerin yanına(!) seyyar kabinler konulmuş; barınmacıların geceleri bir yana gündüzleri bile bunları kullanabilmeleri çok sıkıntılıydı; bir barınmacı durumu "vatandaş oraya kadar gitmiyor, çadırın yanına hallediyor!" diye özetledi!

NEDEN "ENKAZDAYIZ BİZ!"

Dr. Candan COŞKUN | candancoskun@yahoo.com

"Uyudun uyandın büyü bozuldu,
bi kapı kapandı geçmişe /
Toprak yok artık su yok, sevinç
telaş yok / Ey şehir sen yoksun"
Hüsnü Arkan

Düzenli kullanması gereken bir ilaca dair anamnez alan hekime hastası "yedi gün ilacımı alamadım" dese her hekim "neden" diye sorar değil mi? Peki, bu ülkemiz hekimleri dışında hangi hekim "enkazdaydık biz" yanıtı alır, bu sorusuna! Neden: enkazdaydık öyleyse biz? "Biz, pis yöneticilerin mutsuz kişileri" diyor ya Fazıl Hüsnü Dağlarca o nedenle işte... Kentleri bireylerin kişisel, sübjektif iradesi kurmaz. Kenti kuran kuşaklar boyu aktarılan iktidar gücüdür, devlettir. Çeken bir o kadar da iten/ kovan faktörler yaratan, göçe yönlendiren; imar denilen kentin temel kurallarını koyan devlet erkidir. Hegel sübjektif tin olan insan içtepilerinin açlığının doyurulması, tutkuların evcilleştirilmemiş gücünün ve arzuların azgınlığını yatıştırma işlevini; din ve felsefe ile aynı zeminde birleşerek mutlak tını oluşturan sanata verir.

Sanatı ve felsefesi köreltilmiş, dini adalet ve birey iradesine, özgürlüklere tümünden kör hale gelmiş ve ne yazık ki pratik uygulamada yaşayan haliyle ritüeller dayatmasına, kadın haklarının gaspı ve çocuklara nikah kıyma inadı gibi cinsel

içgüdü sapkınlıklarına hapsolmuş bir kalabalığın da toplum olabilme şansı bulunmuyor.

Oysa mimari de dahil olmak üzere sanat ve toplumun kendi varoluşunu haklandırma yolu olan felsefe ve bunun geniş kitlelere yansımaları olan din bu işlevlerden tümünden dışlanmış ise; varacağımız, vardığımız yer burasıdır. Bu içgüdü hayvanı halinde kalmış bireyin ve onun bencilliklerinin ürettiği devlet zor aygıtının - rüşvetçi imar yapısının, bu cinayetleri göze alacak kadar gözü dönmüş rantcılığın ve tüm değerlerin bu uğurda yok edilmesinin- bir sonucudur bu yaşadığımız çağlara sığmaz acı.

Sübjektif zihinlerin bencilliğine mahkum olmamızı önleyecek olan, kendi egoizmini yenebilen bireyin özgürlüğünün sadece kendisi için olmadığını farkına varmasıyla oluşan kolektif bilince ulaşan halk/devlet şeklinde ortaya çıkan objektif zihinlere ulaşabilmektir. İşte o zaman imar afları ile sömüren, imar cinayetlerinin suç ortağı değil; başkasının farkına varan ve özgürlüğünü/hakkını görebilen bir devlet kurabilmiş oluruz. Öğrenmenin basit bir tanımı

var. Kalıcı davranış değişikliği. Hiçbir acı, hiçbir ölüm; seller, orman yangınları, iş cinayetleri, HES, nükleer, altın madeni ve ille de depremler hiçbir şey değişmeden, en akıldışı bahanelerle gerekçelendirilerek süregeldiğine göre, demek ki biz; hiçbir şey öğrenmiyoruz yaşadıklarımızdan... Peki, neden ve mümkün mü bu? Hiçbir şey öğrenmeden, hiç düşünmeden, değişmeden, yaşayabilir mi insan? Kim bilir belki de hiç yaşamıyor bu "yalnız ve güzel ülke." Oysa nefes alıp veriyoruz işte, bu başımızda dönüp duran felaketlere katlanıyor olmaya yaşamak denirse! Ne söylense boş gibi sanki, her söz eksik, hatta ayıplı. Bu acı üstüne gerçekten konuşması gerekenler, umalım ki bir gün onlar, dile gelsinler, düşünsünler, konuşsunlar, itiraz etsinler bir gün ve değiştirsinler bu acılar sarmalını... Kader dairesi değil rant cinayetleri zinciridir bu yaşadığımız acı. Dere yataklarının işgali neden, selde boğularak ölmek sonuç. Şehirlerin yağması neden, insanların ölmesi sonuç. Afet olan deprem, yağmur değil; rantçı, açgözlü, kayırmacı piyasacılık. Fırsatçılık ekonomisiyle; aklın, bilimin daha, daha çok kâr için, talan için yok sayılması. Bunca acının nedeni, kamuyu, şehirleri, doğayı yağmalama telaşdır! 6 Şubat depremleri sonrası yaşanan "kurtaramama" kaosu tüm can yakıcılığıyla sürüyor. Satılık Kızılay çadırının sembol haline geldiği piyasalaştırılmış afet yönetiminin ardından iktidar hızla hafriyatı kaldırmaya ve yeniden hızlı inşaya kilitlemiş durumda. Nobran iktidarın eli ve dili yaşadığımız toplumsal

acıyı dayanılmaz kılarken bir kez daha anladık ki piyasacı araçlar ve yöntemler bizi enkazdan çıkaramıyor. Sağlıkta neredeyse kırk yıldır süren ve son yıllarda yıkıcı etkilerini iyice yaşamaya başladığımız ticarileştirme politikalarının kurbanları olarak bizler piyasa akılsızlığının, piyasa başarısızlığının, hırsının ne olduğunu çok iyi biliyor, tartışıyor, çıkış yolu arıyoruz. Ancak aynı vicdansız, acımasız piyasa eli, dili ve aklı sadece sağlıkta ve eğitimde, özelleştirilip yok edilen kamusal mal ve hizmet üretiminde değil, afet hallerinde bile aynı acımasızlığı çoktan dayatmış bize. Binlerce can kaybının, on binlerce canımızın enkaz altında kalmasının nedeni, planlamanın savsaklanması, denetleme dahil tüm kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, taşeronlaştırılmasıdır; kamunun tasfiyesidir. Elektrik, doğalgaz, yollar, köprüler gibi afet de ticari bir sektöre dönüştürülmüş. AFAD kuralsız satın alma kurumu sadece. Kızılay Ahbap'a çadır satıcısı! Enkazdan piyasa eliyle çıkmak mümkün değil oysa... 10 kentin yıkıldığı, 13 milyon insanın sokakta kaldığı, yüz binlerce canın yitip gittiği, kalanlara hala çadır hatta temiz su bile veremediğimiz, acı ve yıkımın çok büyük olduğu velhasıl insanlıkta sınıfta kaldığımız gerçeğiyle yüzleşmemiz gerekiyor. Sormamız gereken soru, enkazı kaldırırken ve kentleri yeniden kurarken herkes için erişilebilir, adil, kapsayıcı ortak iyiye odaklanan bir yol bulabilecek miyiz olmalı. Odaklanmamız gerekeni Selçuk Candansayar çok güzel ifade etmiş, diyor ki; "Felaket sonrasında hayatta kalanların

önceki inançlarına, politik, ahlaki seçimlerine dönmelerini kimse beklemesin. Ülke olarak depremzedeyiz; bölgedekilerle bütünleşebilirsek yaralarımızı sararız: Ya özgürleştirici bir iyileşme ya da örselenmiş bir hasta olarak kalma hali."

"Gördün mü bak

Dağılmış pazar yerlerine

benzıyor memleket"

Edip Cansever

Biz yaşatmak için yemin etmişler elbette yıkım sonrası yine yardıma koştuk. Ancak biz sağlıkçılar da çürük olduğu on yıllardır belgeli hastanelerde, halkın sağlığı için çalışırken bile bile öldürüldük. Ancak özgürleştirici iyileşme haline inatla taraf oluyoruz. Yardıma, dayanışmaya, hayatı yeniden kurmaya koşuyoruz. Siz betonun, evlerin fiyatını bilirsiniz, biz insanın değerini; o minnacık bebelerin gözlerinde buluruz biz anlamı, değeri, insanlığını; bu nedenledir ki zelzele zemini sallamaya başlayınca biz çocuklara koşarız siz çimento hisselerine...

Tarafız biz; hayatın, insanlığın, vicdanın tarafı... Bu felaketlere yol açan toplumsal varoluşumuzu, devlet yapımızı, imar dedikleri rant aç gözlülüğünü, her şeyi evet her şeyi değiştirmek zorundayız. Değiştireceğiz. Bu yaraları başka türlü saramayız. Özgür bir hayatı paylaşmak için, insan onuruna yakışır biçimde ve güzellikte kurmalıyız kentleri. Mutlu, sevinçli, coşkulu hayatlar yaşamak için kurmalıyız kentleri.

Kuracağız.

GERÇEKTEN ORADA BİRİ VAR MI?

Dr. Bülent ASLANHAN | btobulent@gmail.com

Şu ahir ömrüme dört deprem sığdı. Dört depremin kalıntıları arasında insan sıcaklığı aramak zorunda kaldım. 99 Gölcük Depremi, hemen peşinden Düzce depreminde ilk gece oradaydım, 2011 Van / Erciş depremi Tofaş Arama Kurtarma ekibi olarak Erciş'te enkaz başındaydık, en sonu en fenası, 6 Şubat depremi ve Maraş. On binlerce vatandaşımızı önlenebilir nedenlerle kaybettik, içinde güvenle yaşadıkları yuvaları yıkıldı. Sonrası derin bir hüznün. 11 ilimiz yıkılmış, sabah haber düştü tüm kanallara. Van Depreminde kurduğumuz ve sonrasında donanımlı bir arama kurtarma aracı ile güçlendirdiğimiz Tofaş Arama Kurtarma Ekibi ile Maraş'a yola çıkıyoruz. Yol çok uzun, Ankara sonrası kar-tipi... Yollar kapalı, Maraş'a havadan ya da karadan ulaşmak imkânsıza yakın hale gelmiş. 23 saat

süren yolculuk, geçerken distopik film sahneleri gibi izlediğimiz kentler, kasabalar, köyler ve Maraş.

Maraş'a ulaşan üçüncü kurtarma ekibiyiz ama aradan 24 saat geçmiş. Çok soğuk, Maraş'ın yarısı yok sanki. Çok sayıda enkaz, az sayıda kurtarma ekibi. Enkazlarda bir umutla çalışıyoruz. Daha önceki depremlerde enkaz başında çalışan arama kurtarmacılar, sessizlik sağlayarak enkaza doğru bağırdık,

**"ORADA KİMSE VAR MI?",
"SESİMİZİ DUYAN VAR MI?"**

Şimdi yıkım çok, ekip az... İlk günler sanki enkaz altındakiler bize doğru bağıyor,

**"GERÇEKTEN ORADA
BİRİLERİ VAR MI?"**

Gücümüz ne kadarına yettiyse, sayımız ne kadarına yettiyse, enerjimiz ne kadarına yettiyse,

çabalıyoruz...

Tofaş Basketbol Takımının kulüp doktoru olarak çok sayıda kapalı spor salonu görmüşümdür. Bizim salon ezberimde, deplasmanlara gittiğimizde önce takımların salonlarına bakarım, takıntı belki hep bizim salonla karşılaştırırım. Kimini beğenir, kimine "bizim salon daha güzel" duygusuyla tepeden bakarım.

Seyirciye bakarım, doluluk durumuna bakarım, coşkuya bakarım, sonra maça bakarım. Bazı salonları son anda attığımız sayı ve kazandığımız maçların coşkusuyla hatırlarım. Bazı salonları işler yolunda gitmeyip maç farka doğru gidince "şu maç bitse de gitsek" duygusuyla hatırlarım. Ama Kapalı Spor Salonu dediğin spor mekânı, kazanılan / kaybedilen maçlar, seyirci, atmosfer, oyuncu, hakem falandır işte... Şu an unutmak istediğim tek spor salonu var.

Kahramanmaraş Kapalı Spor Salonu...

Enkazdan canlı çıkarttığımızda ne kadar umutlanıyor ve mutlu oluyorsak, cansız bedenlere ulaştığımızda bir o kadar hüzünlenip, kahrolduğumuz saatler, günler... Maraş Merkez, Azerbaycan Bulvarı, Plaza enkazında, içimiz titreyerek enkaz altından bir cenaze daha çıkartıyoruz. Diğer cenazelerde olduğu gibi "ceset torbasına" büyük bir acıyla yerleştirerek dört kişi torbayı enkazın ilerisindeki parka götürüyoruz. Yakınları yok. Kim bilir belki de onlarda enkazın altında ve soğukluğunda bekliyorlar. Teşhis edilemeyen cenazelerin hepsinin bir mekânda toplandığını ve cenazeyi oraya götürmemiz gerektiğini söylüyorlar. Hemen arka sokaktaki Kahramanmaraş Kapalı Spor Salonu'na giriyoruz. Potalar hala yerinde, ilginç salon yıkılmamış, parkelerde topun yere vurulduğunda boş salonun çıkarttığı "ses" yok... Sadece ölüm sessizliği ve tüm salona bırakılmış, parkelere serilmiş 80-90 kadar siyah ceset torbası... Hepsi bizim canımız, hepsi kardeşimiz, hepsi yitirdiğimiz değerler...

Ahhh diyorum, ahhh...
Bir maçı izleyecek seyirci

yerine kim bilir ne maçların oynandığı parkenin serinliğine serilmiş bunca cansız beden... Döndüğümüzden bu yana bir salona girmiş değilim. Takımla birlikte ilk maça gittiğim de, ne hissedeceğim bilmiyorum... Salonlarımız sıra sıra serilmiş "cansız canlarımızın" bekleme mekânı değil, güzel güzel maçlar çıkarttığımız / oynadığımız salonlar olsun. Şimdi hayat normal akışına dönecek, enkazdan çıkanlar benzerini 99 Gölcük Depreminde yaşadığımız, Van'da yaşadığımız çadırlarda / çadırkentlerde çok zor koşullarda hayata tutunmaya çalışacak. Bizim aklımız hep onlarda kalacak. Dönüp hatırladığımızda, gittiğimiz hemen her enkazda, halktan onlara destek olmamızı isteyen talepler aldık. Minnet ve şükranlarını dile getirdiler, hayır duası ettiklerini sıkça söylediler. Aklımızdan belki hiç çıkmayacak olan, ilk günlerde yıkımın çok, ekiplerin sayıca yetersiz olması nedeniyle, her enkaz başında kendi enkazlarına müdahale taleplerinin ısrarı ve bizim ekip olarak bu taleplerin hepsine destek verme şansımız olmaması nedeniyle "dinleme yapılan ve umut olan enkazlarda" öncelikli çalışmamızı izah etmeye uğraşırken yaşadığımız

mahcubiyet olacak... Bu dert sanırım hep kalbimizin, aklımızın bir yerinde kalacak.

BU SON OLSUN!

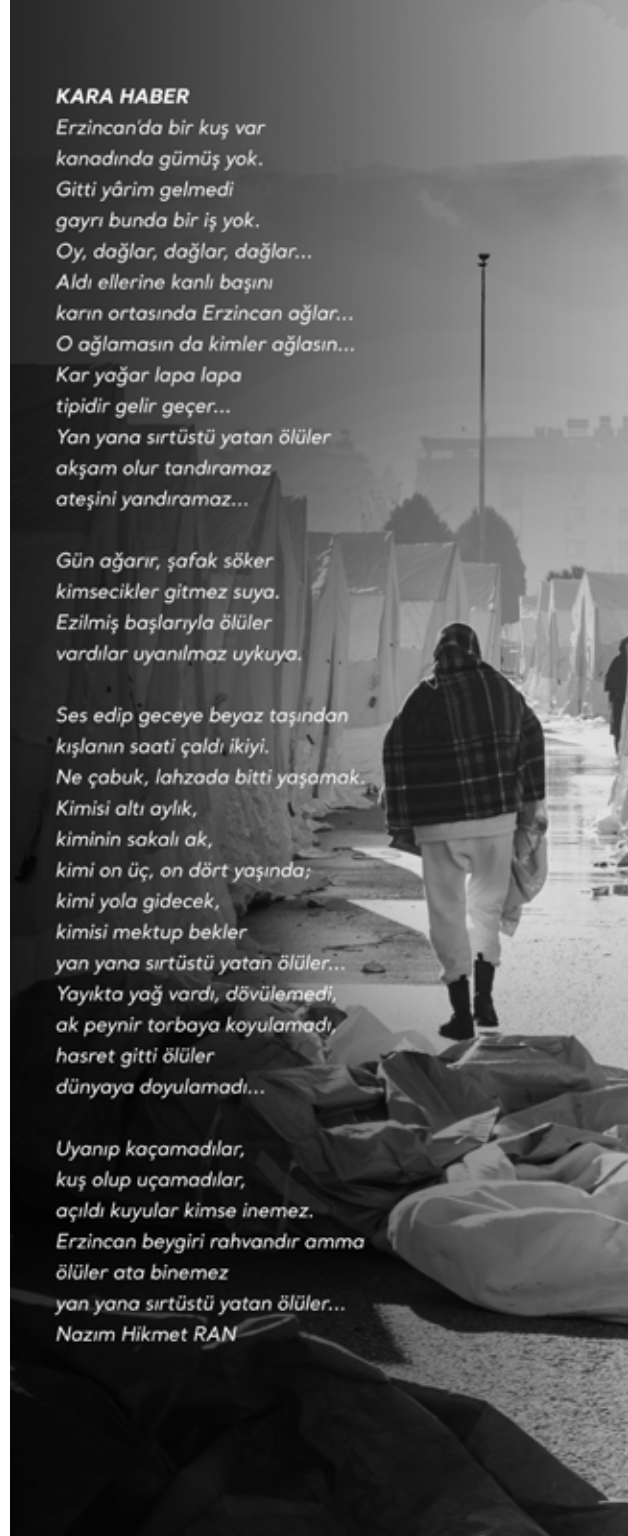
KARA HABER

Erzincan'da bir kuş var
kanadında gümüş yok.
Gitti yârim gelmedi
gayrı bunda bir iş yok.
Oy, dağlar, dağlar, dağlar...
Aldı ellerine kanlı başını
karın ortasında Erzincan ağlar...
O ağlamasın da kimler ağlasın...
Kar yağar lapa lapa
tipidir gelir geçer...
Yan yana sırtüstü yatan ölüler
akşam olur tandıramaz
ateşini yandıramaz...

Gün ağarır, şafak söker
kimsecikler gitmez suya.
Ezilmiş başlarıyla ölüler
vardılar uyanılmaz uykuya.

Ses edip geceye beyaz taşından
kışlanın saati çaldı ikiyi.
Ne çabuk, lahza da bitti yaşamak.
Kimisi altı aylık,
kiminin sakalı ak,
kimi on üç, on dört yaşında;
kimi yola gidecek,
kimisi mektup bekler
yan yana sırtüstü yatan ölüler...
Yayıpta yağ vardı, dövülemedi,
ak peynir torbaya koyulamadı,
hasret gitti ölüler
dünyaya doyulamadı...

Uyanıp kaçamadılar,
kuş olup uçamadılar,
açıldı kuyular kimse inemez.
Erzincan beygiri rahvandır amma
ölüler ata binemez
yan yana sırtüstü yatan ölüler...
Nazım Hikmet RAN

GİTMEDİK BURADAYIZ

Dr. Mahmut KUH | mahmutkuh@hotmail.com

*Sana büyük şehirlerden
bahsedeceğim.*

*En büyük camiler orada
kurulur,*

*En küçük mezarlar orada
kazılır*

En kara yazılar orda dizilir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu

Size büyük bir şehirden bahsedeceğim. Tarihi, gastronomisi, dinler-ırklar mozaiği ile büyük bir kentten. Söylencelerinde 7 defa yıkılıp küllerinden tekrar-tekrar kurulmuş kadim kentten, Hatay'dan bahsedeceğim.

Yakın zamana kadar giden yerli-yabancı turistlerin çoğunun zengin kültürlü ama bir o kadar ilgisiz-bakımsız büyük bir şehir diye nitelendirdiği Hatay'dan. Evet büyük bir şehirdi Hatay ama

kimin büyümeden ne anladığı hep farklı olmuştu. Kimine göre şehri büyütmek tarihi yapıları yıkıp sözde modern, geniş, estetikten yoksun yapılar kurmaktı (Roma köprüsü gibi). Kimine göre büyüme Amik gölünü kurutup tarıma açmak, düzenli-düzensiz göçlerle mesken ettirmek, hatta imara açmak. Öyle ki eski göl alanı artık bir havaalanına, şehrin en büyük hastanesine, stadyumuna, dev otellere, sanayi bölgelerine, yüzbinlerce nüfusa sahip konutlara ev sahipliği yapıyordu. Üstelik her fırsatta insanlara büyük bir şehrin göstergesi olarak sunuluyordu bu yapılar. Karşı çıkanlar ise şehrin gelişmesini istemeyen teröristler olarak ilan edildiler.

"Doğa ile savaş halindeyiz. Eğer kazanırsak kaybedeceğiz."

demişti bilim insanı Hubert Reeves. Tabi bu söz anlamak isteyen içindi. İnsanoğlunun

kendi ve gelecek ırklarının iyiliğini isteyen içindi. Bilime inanan ve bilimin izinde giden içindi.

06.02.2023 ve 20.02.2023 tarihleri bu şehir için kara yazılarının dizilmeye başlandığı zaman oldu maalesef. Kağıt üstünde yapılmış hazırlıklar kağıt üstünde kalmıştı. Fiili olarak yapılmamış olan afet önleme planları, en hafif tabirle afete müdahale beceriksizliği(!) ile birleşince milyonlarca insan kaderine(!) terkedilmiş oldu.

Oysa afet konusunda en ufak bilgisi olanların bile bileceği noktalar liyakatsiz-beceriksiz ve hatta şehirdeki çoğu insanın düşündüğü şekilde art niyetli yöneticiler yüzünden tarihin görebileceği en büyük yıkıma neden oldu. Afet eğitimlerinin ilk noktasıdır afete hazırlık yapılması. Hazırlığını yapmamışsan, zaten afete müdahalenin pek bir etkinliği

kalmayacaktır. Ve sonuçta yapılmayan hazırlık, edilmeyen müdahaleler ile birleşti ve asrın felaketi ortaya çıktı.

Şehrin en sağlam yapıları olması gereken sağlık tesisleri ve ulaşım (hastaneler, yollar, havaalanı, köprüler...) en derin yaraları alanlardan oldu. Ve maalesef günlerce kontrol dahi edilmediler. Yardım umudunu yitirmiş insanların şehirden çıkmaya çalışması, ilk iki gün neredeyse hiç gelmemiş olan yardımların organize edilmeden 3. gün biranda şehre girmeye çalışması, devlet erkanının (sanki şov yapmaya gelmiş gibi) havayolu ile gelebilecekken yüzlerce araçlık konvoy ile karayolundan şehre girmeye çalışması

trafiği durdurdu. Gerçek anlamda arama-kurtarma maalesef 4. gün tek-tük ancak başlayabilmişti. Kimi hastanelerde özellikle yoğun bakım ve çocuk servislerinde hastaların çoğunun sadece cesedine ulaşılabilmişti günler sonra. Bazıları aksini iddia etse de sadece bir elin parmağını geçmeyecek sayıda asker vardı ilk günlerde. Küçüklüğümüzde çizdiğimiz afet resimlerindeki Kızılay çadırları hiç gelmedi. Sadece ticaret malzemesi olarak kalmış meğerse. Arama-kurtarmaya gelen insanlar saatlerce AFAD merkezlerinde bekletilmiş, tepeden gelecek talimatlar beklenmiş, insanlar enkaz altında çığlık çığlığa iken.

Büyük bir şehir enkaz altındakiler ve üstündekilerle dev bir mezarlığa dönüştürülmek istendi. Bilime inanmayan, her şeyi mukadderata bağlayan, şov yapmayı seven, tek liyakati biadı olan yöneticiler depremin şiddetinden daha yıkıcı oldular bu şehir için.

Her şeye rağmen bu şehrin güzel insanları umutlu, direngen ve şehri 8. defa kurmaya kararlı. Afetin yıkımını katbekat arttıran yine de "yapamadık" deyip çekilme onuruna sahip olamayan insanlara inat kurmaya kararlı. Binlerce insan hep birlikte "ma rıhna nihna hon" (gitmedik buradayız) diyerek bu kararlılığını ortaya koydu.

MESLEKTAŞLARIMIZA ÖNEMLİ DUYURU!

6 ŞUBAT 2023

6 Şubat 2023 tarihinde sabah erken saatlerde Kahramanmaraş ve çevre illerde gerçekleşen depremler nedeniyle Türk Tabipleri Birliği ve TTB Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri Kolu tarafından kriz masası oluşturulmuştur. İllerde deprem bölgesinde gönüllü çalışmak isteyen meslektaşlarımızın ad-soyad ve iletişim bilgilerini, bursa@bto.org.tr adresimize ya da 02244535210 no'lu telefon numarasından iletmesini bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

BURSA TABİP ODASI YÖNETİM KURULU

BAOB KRİZ MASASI YARDIM ÇAĞRISI!

10 ŞUBAT 2023

Bursa Tabip Odası olarak Kahramanmaraş ve çevre illerde gerçekleşen depremde mağdur olan vatandaşlarımız için BAOB ile birlikte kriz masası oluşturulmuş ve yardım toplanmasına karar verilmiştir.

BAOB'DA YARDIM MALZEMELERİ TOPLANIYOR!

7 ŞUBAT 2023

Kahramanmaraş merkezli 7.7 ve 7.6'lık depremlerin ardından, Bursa Tabip Odası olarak Kahramanmaraş ve çevre illerde gerçekleşen depremde mağdur olan vatandaşlarımız için BAOB ile birlikte kriz masası oluşturuldu. Depremzedelerin yaralarının bir an önce sarılması için düzenlenen kampanyayla toplanan yardım malzemeleri sabah saatlerinden itibaren toplanmaya başlandı.

BAOB'DA İKİNCİ TIR YOLA ÇIKIYOR!

8 ŞUBAT 2023

Depremzedeler için toplanan yardım malzemeleri dün yola çıkarken bugün de sabah saatlerinden itibaren ikinci tir için yardımlar toplanmaya başlandı. Bursa Tabip Odası başta olmak üzere BAOB, toplanan yardımları ulaştırmak için büyük çaba sarf ediyor.

DEPREM BÖLGESİNE İLAÇ GÖNDERMEK İSTEYENLERİN DİKKATİNE!

9 ŞUBAT 2023

Bursa Eczacı Odası deprem bölgesi için ilaç toplayacaklarını açıkladı. Bursa Tabip Odası olarak çalışmalarında yer aldık.

BURSA'DA DEPREMZEDELER İÇİN SAĞLIK HİZMETİ

14 ŞUBAT 2023

Kahramanmaraş'ta 7.7 ve 7.6 büyüklüğünde iki depremin ardından yaralar sarılmaya başladı. Bursa Tabip Odası öncülüğünde, deprem bölgesinden Bursa'ya gelen depremzedeler için hekimler, gönüllü olarak muayenehanelerinde ücretsiz sağlık hizmeti vermeye başladılar.

BTO BAŞKANI DR. LEVENT TUFAN KUMAŞ, YASEMİN GÜLER'İN KONUĞU OLDU

14 ŞUBAT 2023

Bursa Tabip Odası Başkanı Dr. Levent Tufan Kumaş, Norm Haber'de Yasemin Güler'in sunduğu Ortak Akıl programına konuk oldu. Türkiye, 6 Şubat Pazartesi günü Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremle sarsıldı. Bursa Tabip Odası Başkanı Dr. Tufan Kumaş ve Yasemin Güler, deprem sonrası bölgede oluşan sağlık sorunlarını programda masaya yatırdı.

BURSA TABİP ODASI'NDAN BURS SEFERBERLİĞİ

17 ŞUBAT 2023

Bursa Tabip Odası Burs Komisyonu, tıp fakültesi öğrencilerine burs vermeye devam ederken 6 Şubat'ta meydana gelen deprem sonrası depremzede öğrencilere de burs vermeye başladı.

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ HATAY'A GİTTİ

23 ŞUBAT 2023

Kahramanmaraş Pazarcık ile Elbistan merkezli 7,7 ve 7,6'lık depremler 10 ilimizi etkiledi. Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, 12-17 Şubat tarihlerinde depremden en çok etkilenen illerimizden biri olan Hatay'a gittiler. Prof. Dr. Pınar Okyay, Prof. Dr. Kayıhan Pala, Prof. Dr. Tacettin İnandı, Prof. Dr. Nazan Savaş, Uz. Dr. Pelin Şavlı Emiroğlu, Araş. Gör. Dr. Muhsin Güllü hem bölgedeki çalışmalara destek verdi hem de halk sağlığı risklerini tespit ederek bir rapor hazırladı.

BURSA'DA SESSİZ 14 MART YÜRÜYÜŞÜ!

14 MART 2023

Bursa Tabip Odası 14 Mart Tıp Bayramı nedeniyle, Bursa'da basın açıklaması, yürüyüş ve çelenk bırakma töreni gerçekleştirdi. Kahramanmaraş merkezli depremde hayatını kaybeden doktorlar sessiz bir yürüyüş ile anıldı. Saat 12.30'da Setbaşı'nda toplanan hekimler adına açıklamayı Bursa Tabip Odası Başkanı Dr. Levent Tufan Kumaş gerçekleştirdi. Geçen yıllara göre bu yıl 14 Mart buruk geçti. Açıklamanın ardından depremde hayatını kaybeden hekimler için doktorlar, Heykel'e sessizce yürüdü.

BTO'DAN AFET VE ACİL DURUM HAZIRLIKLARI SÖYLEŞİSİ

31 MART 2023

Bursa'da afetler, acil ve olağandışı durumlar olmadan önce ne yapılmalı? Nasıl yapılmalı? Kurumsal Bakış Açısı İle Afet-Acil Durum Hazırlıkları söyleşisi Bursa Tabip Odası Başkanı Dr. Levent Tufan Kumaş moderatörlüğünde tartışıldı. Bursa Akademik Odalar Birliği yerleşkesinde Türkan Saylan Toplantı Salonu'nda gerçekleştirilen söyleşiye Dr. Seçkin Kara ve Dr. Hamit Işıkalp de konuşmacı olarak katıldı.

DEPREMZEDE ÖĞRENCİLERE BURSA VERMEYE BAŞLADIK

6 NİSAN 2023

Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen 30 Tıp Fakültesi öğrencisine katkılarınızla burs ödemesi başlamıştır. Bursun sürekliliği için desteklerinizi bekliyoruz ve katkı sağlayan herkese teşekkür ediyoruz. TR66 0006 4000 0012 2510 2412 08 IBAN numaralı Bursa Tabip Odası banka hesabına (İş Bankası Nilüfer Şubesi 2251) bağışta bulunabilirsiniz.

BURSA TABİP ODASI YÖNETİM KURULU

TTB SAĞLIK BAKANLIĞI'NA DÖRT YAZI YAZDI

09 ŞUBAT 2023

Türk Tabipleri Birliği (TTB), 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli olup çevre il ve ilçelerde hissedilen depremler ile ilgili hem tabip odalarından toplanan gönüllü hekim listelerini iletmek hem de işbirliği içinde hareket etmek amacıyla 6-9 Şubat tarihlerinde Sağlık Bakanlığı'na dört yazı yazdı. <https://www.ttb.org.tr/145yjmg>

TTB'DEN SAĞLIK BAKANLIĞI'NA İDARİ İZİN YAZISI

11 ŞUBAT 2023

Türk Tabipleri Birliği (TTB), depremzede sağlık çalışanlarının idari izinleri ile ilgili olarak 11 Şubat 2023 günü Sağlık Bakanlığı'na bir yazı yazdı. Afetlerden etkilenen illerdeki sağlık çalışanları ile krizin yönetilmesinin uygun bir yöntem olmadığının

hatırlatıldığı yazıda; sağlık çalışanlarının yaşamını yitirdiği veya yaralandığına, yaralanmayanların çok sayıda yakınının kayıp ve yaralı olduğuna, bölgedeki sağlık kurumlarının zarar gördüğüne dikkat çekildi.

<https://www.ttb.org.tr/505yjms>

TTB'DEN ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI'NA YAZI

15 ŞUBAT 2023

Türk Tabipleri Birliği (TTB), deprem bölgelerinde arama-kurtarma ve enkaz kaldırma çalışmalarında havada uçuşan asbestin neden olacağı sağlık sorunlarıyla ilgili uyarı ve önerilerini içeren yazıyı, 14 Şubat 2023 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na iletti.

<https://www.ttb.org.tr/105yjn5>

TTB'DEN SAĞLIK BAKANLIĞI'NA MÜNHAL KADRO YAZISI

24 ŞUBAT 2023

Türk Tabipleri Birliği (TTB), 23 Şubat 2023 günü Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanan 109. Devlet Hizmet Yüklümlülüğü münhal kadroları ile ilgili olarak 24 Şubat 2023 günü bir yazı yazdı. Münhal kadro dağılımının "Deprem bölgesini doktorsuz bırakmıyoruz" demek üzere hazırlandığı belirtilen yazıda plansızlığın ve öngörüsüzlüğün sürdüğü, gerekli koşullar sağlanmadan hekimlerin sahaya sürüldüğü ifade edildi.

<https://www.ttb.org.tr/305yjo7>

ALMANYA TABİPLERİ BİRLİĞİ'NDEN CUMHURBAŞKANLIĞI'NA MEKTUP

26 ŞUBAT 2023

Almanya Tabipleri Birliği, Türk Tabipleri Birliği'nin (TTB) deprem bölgesindeki çalışmalarının desteklenmesi ile ilgili 23 Şubat 2023'te Cumhurbaşkanlığı'na ve Türkiye'nin Almanya Büyükelçiliği'ne bir yazı iletti. 6 Şubat 2023 depreminin ardından TTB'nin bölgede yürüttüğü çalışmalara ve bu çalışmaların önemine değinen yazıda, kamu otoritesinin bu çalışmaların sürdürülmesi konusundaki sorumluluğu hatırlatıldı. Ayrıca yazıda, etkili bir sağlık hizmet sunumu için mesleki özerkliğin önemine değinilirken, Alman Tabipleri Birliği'nin TTB'ye desteği ve dayanışmasının devam edeceği de belirtildi.

<https://www.ttb.org.tr/955yjo8>

TTB SAĞLIK BAKANLIĞI'NDAN BİR KEZ DAHA RANDEVU İSTEDİ

1 MART 2023

Türk Tabipleri Birliği (TTB), deprem bölgesinde gerek hekimler/sağlık çalışanları gerekse de toplumun karşı karşıya kaldığı sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin 28 Şubat 2023 günü Sağlık Bakanlığı'na bir yazı yazarak randevu talebini yineledi.

<https://www.ttb.org.tr/675yjok>

TTB 6-20 ŞUBAT DEPREMLERİ BİRİNCİ AY RAPORUNU YAYIMLADI

4 MART 2023

Türk Tabipleri Birliği (TTB) Merkez Konseyi, "6 Şubat Kahramanmaraş ve 20 Şubat Hatay Depremleri Birinci Ay Raporu"nu 4 Mart 2023 günü İstanbul Tabip Odası Sevinç Özgüner Toplantı Salonu'nda düzenlenen basın toplantısında kamuoyuyla paylaştı.

<https://www.ttb.org.tr/375yjop>

TTB'DEN SAĞLIK BAKANLIĞI'NA YAZI

16 MART 2023

Türk Tabipleri Birliği (TTB), 14 Mart Tıp Haftası kapsamında deprem bölgesinde yaptığı incelemelerden ve hekimlerle/sağlık çalışanlarıyla yaptığı görüşmelerden tespit ettiği sorunların çözümü için 15 Mart 2023 günü Sağlık Bakanlığı'na bir yazı yazdı.

<https://www.ttb.org.tr/755yjpb>

TTB'DEN HATAY'DA DEPREME DAYANIKLI OLMAYAN HASTANELERİN YAPI SORUMLULARI HAKKINDA SUÇDUYURUSU

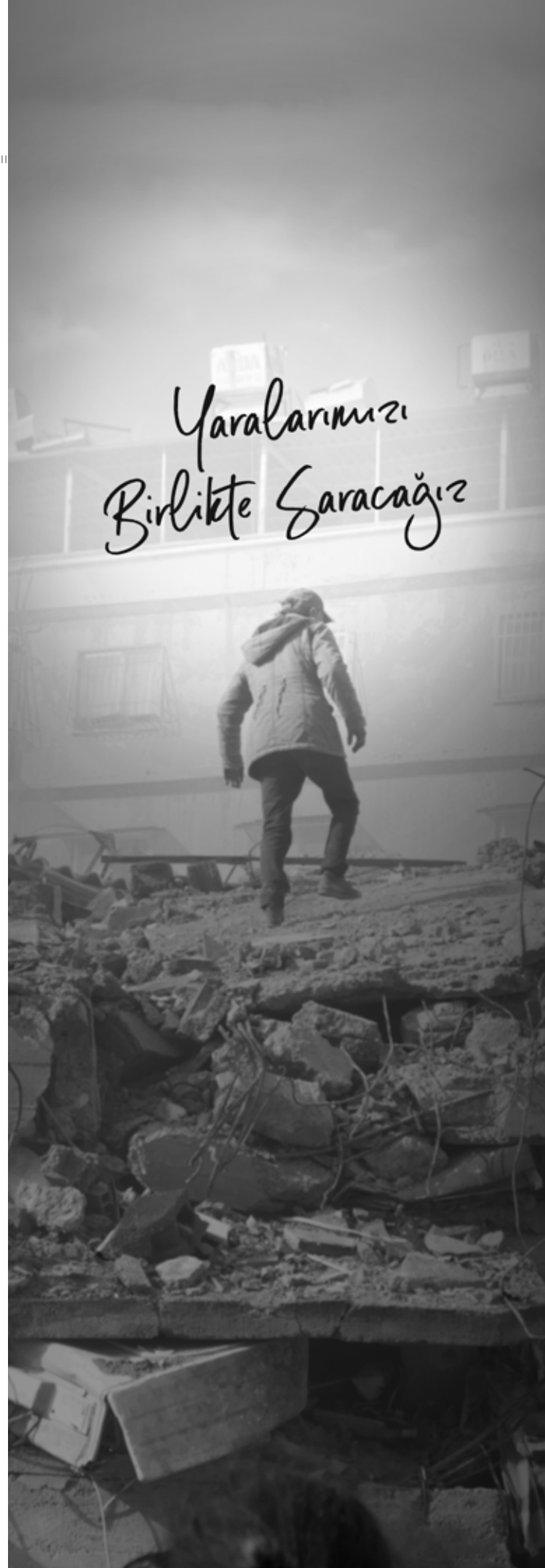
10 NİSAN 2023

Türk Tabipleri Birliği (TTB), Hatay'da Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'ne uygun olmayan hastanelerin yapı sorumluları hakkında 21 Mart ve 7 Nisan 2023 tarihlerinde suç duyurusunda bulundu.

<https://www.ttb.org.tr/855yjq4>

Yaralarımızı
Birlikte Saracağız

BU TRAVMA KİMİN?

Dr. Aslı AKTÜMEN | draslibilgin@gmail.com

Ülkemiz, gündemimiz, aklımız, kalbimiz korkunç bir travma ile karşı karşıya kaldı. Bir sabah uyandık ve taş taş üstünde kalmamıştı. Üzülsek mi, kızsak mı, koşup gitsek mi, yardım mı göndersek? Ne yapsak bilemedik. Hem korktuk, hem çaresiz hissettik, hem öfkeli hem de kimsesiz... Bu büyük deprem hem bireysel hem de kitlesel bir travma oldu hepimiz için, hem doğal afet hem de insan kaynaklı bir travma...

Bireysel travmanın tanımında; kişinin yaşadığı veya tanık olduğu, aniden ve olağan dışı yaşanan olumsuz olaylar karşısında çaresizlik, üzüntü, korku ve tehdit hissettiği durumlardır. Bu durumlar, kişi üzerinde son derece yıpratıcı etkiler bırakır ve bu etkilerin sonuçları olarak kişi sürekli o anda takılı kalır ve travmanın yaşandığı o günü tekrarlar zihninde.... Toplumsal travma ise, aniden yaşanan

yıkıcı bir olay sonrasında toplumun büyük kesiminin etkilenmiş olduğu durumları anlatmaktadır. Bu olay veya olaylar karşısında kişiler korku, üzüntü, çaresizlik gibi duyguları beraberinde yaşar.

Toplumsal travmalardan sonra travmaya bağlı akut stres bozukluğu (ASB), ilerleyen dönemde travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), yaşanan kayıplara bağlı depresyon gibi ruhsal problemler açığa

çıkarak. Kitlesel travmada ruhsal sağlık müdahaleleri aslında çok geniştir. Çünkü kitlesel travma dalga dalga yayılır. Öncelikle kitlesel yaşanan travmalarda travmatik yaşantılar, travmatik olayın kendisinden çok daha fazlasını kapsar. Asıl olay çoğunlukla bir sarmalı tetikler. Travmadan etkilenme travmanın oluştuğu anındaki kayıpların yanı sıra, travma ile baş etmede yetersizlikten kaynaklanan

travma sonrasındaki kayıpların etkileri ile de devam eder. İnsanların sosyal ve duygusal yaşam alanlarının daralması, kayıplar, yaslar şeklinde devam eder. Yani tek bir travma yoktur aslında. Kocaman bir travmanın yarattığı, bir sürü yokluk ve ardından hepsi ile ayrı ayrı baş etme yöntemleri açığa çıkar.

Akut Stres Bozukluğu, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve depresyon tedavileri uzmanlık isteyen ve psikiyatri uzmanları tarafından yürütülmesi ya da gözetim ve takip edilmesi gereken müdahalelerdir. Çünkü birinci eksen tanılarında ve ciddi birer ruhsal hastalık olarak tanımlanırlar. Bununla birlikte, geniş kitleleri etkileyen travmatik yaşantılarda ruhsal bozukluklar kadar yaşanan ruhsal zorluklara da odaklanılması gerekir. Hatta mümkünse bu tanı almayan ruhsal zorlukların daha da önemsinmesi gerekmektedir. Örneğin, klinik bir tanı olan ASB herkeste gelişmezken akut stres tepkisi, şiddeti ve süresi değişken olmakla birlikte travmayı yaşamış kitlenin hemen hemen tüm bireylerinde görülür.

Felaket sonrasında gelişen ruhsal bozukluklar yaşanan travmanın doğrudan sonucu olabileceği gibi felaket ve

sonrasında yaşanan çoğu önlenemez sosyal stres faktörleri (barınma, sosyal statü kaybı, gelecek kaygısı, maddi kayıplar vb.) bağlı ruhsal zorlukların sonucunda da gelişmektedir.

Çok kitabı bilgi gibi gözüksede, yaşadığımız bu son deprem felaketinde neredeyse göremediğimiz sosyal destek eksikliğinin, organizasyon ve alt yapı eksikliğinin travmaları da, ruhsal olarak deprem kadar yıkıcı sekonder travmalara yol açmıştır. Bu nedenle, ruh sağlığı açısından ASB, TSSB ve depresyon dışında akut yas tepkisi, süreğenlik kazanmış yas, sosyal izolasyon, kalıcı kişilik değişiklikleri, ağır strese bağlı diğer tepkiler, başka ruhsal belirti olmaksızın işlevselliğin azalması gibi bazıları doğrudan klinik bir tanı ölçütüne girmese de eşik altı belirti kümelerinin olduğu ruhsal sorunlar çok daha sık gözlenmektedir. Aslında şu an hepimizin yaşadığı tükenmişlik, çaresizlik, yorgunluk ve tedirginlik hali de işte tam da bununla ilgilidir.

Çünkü böylesi büyük bir felaket sadece o kişileri etkilemez. Felaket sonrası ilk sırada etkilenenler doğrudan felaketi yaşayanlardır.

Yani o an depreme maruz kalan kişilerdir. İkinci sırada etkilenenler doğrudan etkilenmeyen ama birincil kurbanların yakınları olanlar, orada yaşananlara tanıklık edenler, yardım ve kurtarma çalışmalarına katılanlar vs. olabilir. Üçüncü düzeyde etkilenenler ise felakete maruz kalan topluluğun üyeleridir. Aslında hepimiziz! Televizyon başında depremi izleyerek; yaşamından suçluluk duyanda travmaya maruz kalmıştır. Birebir yaşayan da.... Asla aynı seviyede olmasa da; bu kitlesel travmanın hepimizi başka başka şekilde ama derinden ve yıkıcı etkilediğini görmezden gelemeziz... Yapılacak ruhsal sağlık ve psikososyal destek programları da bu üç farklı seviyedeki etkilenmeye göre planlanmalı ve organize edilmelidir.

Şimdi üzerinden neredeyse bir ay geçse de, neden herkesin tükenmiş, yorgun, kaygılı ve depresif hissettiğini anlayabiliriz. Bu deprem sadece on ilde olmadı, tüm ülkede oldu. Hepimizin temel güven duygusunu sarsan, herkesin üstünü ümitsizlik ve kimsesizlik ile örten bir travmaya yol açtı...

Bu travma hepimizin!

ENKAZ AĞITLARI

Dr. Zehra Betül YAZICI | zebeye@gmail.com

ÖLÜM ÜÇGENİ DÜNYA BİR KIPIRDASIN DA GÖR!

*"Bizim pek güvenilir
olmadığımız/ imlenen
dünyada. Belki de bize kalan /
yamaçta bir ağaçtır, her gün
onu yeniden/ görelim diye,
dünkü sokaktır belki./ ya da
kötü büyütülmüş bağlılığıdır
alışkanlığın"*

Rilke, Duino Ağitları

O öldü, bu öldü, şu da,
parça pinçik öldü her şey,
gülüş dondu dudakta, buzlar
sarktı gözlerden, sarkıtlar bu
donda. Yaban hayat deprem
dedi o gece. Konveyör bir
banttaymışım, hayat beni,
bir malzeme olan beni,
üstünde taşıyan bir basit
taşıma sistemiymiş, bana
sormadan hiç ne yapmayı,
nereye gitmek istediğimi ...
Malzeme dedikleri deniz kumu,
dere çakılı değil, kısaca ben
oluyorum bedenimi katarak,
onayımı, suskunluğumu, o
çürük binaları oraya diken,

zaten aslında katı bir ben de
yokken haksız sayılmazlar.
Biraz felsefe ve varlık sorunsalı
katarak, o yandaki arabada
hızla yanımdan geçen sen değil
de benmişken, ne oluyoruz,
neredeyim ben sen değil
de ben o enkazın altında
soğumuş, morarmış benim
değil de seninmiş kolunken,
neden, neden, neden o korku
seninken, akışkan bedenleri
ve hep aynı yere, bunun için
dönen iki kasnak gerek, bunun
için bu sistem, bu sonsuz sayıda
kanca, dişli, çark, kova ve
geniş lastik kayışlar... O gece,
koca koca gökdelenleri diken
katoşların, beton kırıcıların
hiç biri hiçbir hiç biri hiç bir
bir bir bir grev kırıcısı kadar
bile hiç bir işe yaramamışken,
daha sonra yol boyunca bir
dizi silindirler tarafından
ezilmişken, kepçelerin dişleriyle
parçalanmışken birkaç kez
daha hepimiz, ezik ezik

kollar bacaklar tıkamışken
yolları, boruları... Çiğlikler
duyuluyorken öncesinde,
ağlamalar, sonrasında iniltiler,
dualar bir bir kesilip, gece
kadar, soğuk kadar kuşatıcı
bir ölüm sessizliği sarmışken
ortalığı, toz içinde köpekler
yavaşça başlarını uzatmışken
duvar dibinden, uyanmışken
kış uykusundan akrepler bile...
Bir kış gecesi uyurken birden
bire her nasılsa işte bunlar
oluvermiş, iç dış olmuş, dış
iç, üstteyken alta geçmişiz,
evin bir anlamı kalmamış,
koruyan kollayan, sokaktan
ayıran odaları... O sokakta
şimdi çökmüş beton, sağa sola
savrulmuş demir parçaları,
kesilmiş kolonlar ki akıl almaz
bir Türk icadıymış diyorlar, cam
kırıkları... Her yanda varillerin
içinde, bir de kış ya, soğuk ya
acayıp, varillerin içinde yanan
naylon parçaları, çadır da
yokmuş ayın rengi kızıldan soluk

bir turuncuya dönmüş, kurumuş kan rengine, o da yok yani, o da cukka çadırları atmış cebe, yakılan lastik tekerlerin kokusu havada, çadırlar dip dibe, takılıp takılıp düşünmüşüm çamura vesaire. Oysa alışmıştık bu şehre, mozaikti bu insanlar, sığınmacısı, biti piresi bin yıllardan miras, hep aynı tozlu sokağa, köşedeki bakkala, bu çarpık yapılaşmaya, çok katlı çirkin binalara çıkmış oturmuştuk, yok etmiştik ovaları, dereleri, tahıl koridorları açmıştık... En önemlisi zaten çoktan susmuş... sus...turulmuştuk... Korku impa.... Şşş!... Ölümlere dokunulmaz, her ne olursa olsun kutsaldır onlar çünkü artık savunamazlar kendilerini, o yüzden sonuna kadar hakkımız helâldir kendilerine, ölüm kadar katı bir gerçeklikle, zırh gibi kuşatılmışken hem de, onun da dili varmıyor ama diyor ya Nâzım:

"demeğe de dilim varmıyor ama — kabahatin çoğu senin, canım kardeşim!" Dünya ile konuşuyor Dağlarca: "Öküzün başındasın derler ya/Ey güzelim yeryüzü/ Hangi öküzün bilemem".

Aslında hepimiz biliyoruz bu dünya hangi öküzün boynuzları üzerinde. Can Yücel bir şey daha biliyor, sanki cevap veriyor Dağlarca'ya: " Dünya öküzün boynuzları üstünde dururmuş, /Her kıpırdayışında öküz, deprem olurmuş.../

Oysa dünya, halkların omzu üstünde durur/ Kıpırdasın da gör!" Sonu gelmiyor cümlelerin kıpırdayabilseler bir gör...

Diyor ya; dünya farklı farklı katmanları ve öküzün boynuzları üzerinde, sinekler hep bu olanların suçlusunu, yoksa fay hattının kucağına kurulmuş değilken şehir. Hep birlikteyiz işte, yan yana yatıyoruz yerin altında, toplu mezarlarda. Elli bin değil belki en az üç yüz bin... Nasıl bir kurguya bu; bir gecede yok artık sınıf farkı, etnik köken, cinsel ayrımcılık, bir gecede dümdüz bu lanet kurgular, ölüm eşitliyor herkesi, fakat dayatılan hep daha yeni yeniden bir başka kurgu, daha yeni daha genç, hep genç ve güzel altında kaldığımız bu ölümsüz erk ve güç odakları. Altında kaldığımız o her şey nasıl oluyor da bizden bu kadar farklı görüyor, içinde olduğumuz üstünde durduğumuz dünyayı bu kadar ağaçsız bu kadar da boz ve çirkin çirkin bağırın asık yüzlü kaba adamlar, yerin altındayım oysa ben, üstümde geziniyor yaşlı bir adamın sertleşmiş damarları, şişmiş elleri, ağaçların kökleri, yeni bir köstebek ırkı; işte onlar da, taşlar da demirler de batıyor her yandan gövdeme, her zaman x2 demek gerek olanlar için, pet bulamayan, doğuramayan kadınlar, o halde bile yani o çıplaklıkta, o yoklukta aah! içinde her şey, "ahlar ağacı" diyor o aklıma

geldi şimdi: Didem Madak... Sıkıntı da, acı da ölüm de hep x2 kadınlar için. Hani dininiz, nerede tanrı, nerede bani devlet? Soruyor çocuklar. Tanrısı o gece mutfak dolapları dünyanın, çekmecelerden fırlamış, özgürlüğünü ilan etmiş onca bıçak, onca kesici delici, onca cam bardak. Devlet babanın koruyucu kolları olamıyor yaşam üçgeni o gece bize. Koca koca gürültülü gürültülü soluyan solucanlarla birlikteyiz, nihayetinde dişli farelerle beraber. Görünmez kılığına bürünen, bir zamanlar görünür olan her şey bir kaç saniyede, çatı katı zemin, balkonlar zikzak çiziyor, çatır çatır çatır çatır diyor, karanlık çağırıyor yerin altına.

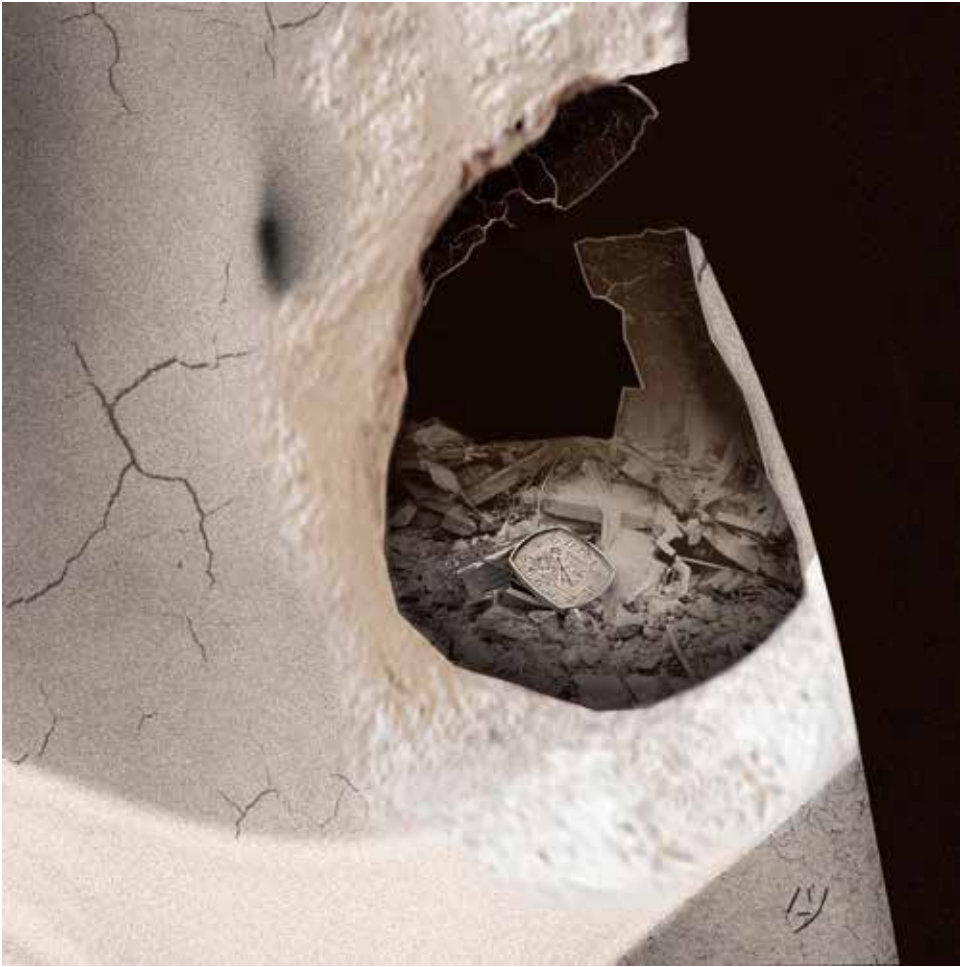
Ne diyordu Rilke: " çılgın gibi topluyoruz görünür'ün balını. Görünmez'in büyük altın kovanında biriktirip saklamak için". Görünür görünmez olmuşken yani dünya cehennem, nerede şimdi o görünürün balını topladığımız büyük altın kovan, nerede görünmez cennetiniz. Uyuyordum, bir kabus olabilir mi bu; sıkışmışım, canlı canlı gömülmüş, toprak yutmuşum, demezler mi açıp bakınca ciğerlerimi; canlı canlı gömülmüş bu toprağa, gömüldüğünde nefes alıp veriyormuş hâlâ; çünkü bak toprak var, dere çakılı ve yasa dışı deniz kumundan var, göz yumma var, zincirleme suç var

bol bol, söyleyemeyip yuttuğu
sözler var alveollerinde,
edemediği küfürler.

6 numaraydı galiba inşaatlarda
kullanımı yasakmış, her kim
onay verdiyse artık; Eros'un
oku değil ipince bir demir
saplanmış gececik Irmak'ın
kalbine, şimdi onun soğumuş eli
enkazın altından dışarı uzanmış
baş ucunda oturan babasının
avcunun içinde...

Ooo! Adam (lar) çoktan
destelemiş milyonları, cukka
mideye indirmişler, çoktan
yemişler, sağlam taş gibi
dayanıklı depreme bile
dememişler, sonra gelsinmiş
yalanlar, alengirli, ışıltılı site
isimleri, sıvışmalar, gelsinmiş
göstermelik kurbanlar,
gelsinmiş arama kurtarmacılar,
onlar için de sokaktaki halk
için de asbestli mi asbestli
enkaz. Asbest işte Antik
Yunan'dan kalma, sepsert
dayanıklı yok edilemez bir

malzeme demek, kanserojen
demek, akciğer kanseri
demek bizim için. Ondan önce
çabuk tutmuş elini, asbestle
öküzün rakabeti; ölüvermiş
işte çocuklar, parça parça
ölmüşler; parça bütününü,
kol gövdesini, baş boynunu,
göz yüzünü bulamamış olmuş,
parmaklar ellerini bulamamış...
İp incecik buz gibi bir yalnızlıkla
sarılıvermiş bu gece herkes,
herkes görünmez olmuş,
çatlamış, yarılmış gövde.

Kolaj: Ladin YAZICI

AĞIT

Teller iletmez haber, direkler devrileli
Kara habercidir göklerde kuşlar görüleli.
Anam, bacım yok içinde, neremdir yareli?
Adapazar! Erzincan oldun, türkülerdesin;
Bir bahar akşamında ölü, yüreklerde yasın,
Şahan mı vurdu kolun, yaralı tuma mısın?
Doyulmaz dünyada; insanın çilesi ölüm.
Ne çare, geldi türküler yakılası ölüm
Ah! böyle mi kahredilir? Yıkılası ölüm.
Bu muydu çarşın, mahşer mi kurmuşlar yerine?
Yine mi "çağırışak kurtlar ve kuşlar" yerine!
Karalar giymişiz kutlu kumaşlar yerine.
Gurbette yar vardı, mendili işlenilmemiş,
Tarlalar hazandır, tütüne başlanılmamış.
Bir mendil ver n'olur, çevresi yaşlanılmamış.
Ağlarım; bu yürek sevdaya uyası değil,
Türküm var: Harput, Diyarbakır mayası değil.
Garibim: İçimde Eğin'in havası değil.
Bir yaprak sarmadım yarana yaran çözerim.
Bir mısra gülmedim, dostu ağıt düzerim,
Uğruna destan yazılası, Adapazarım.

Enver GÖKÇE

PIYASALARDAKİ EDERİN NEDİR Kİ? ARTIK BİR DEPREMZEDESİN

Dr. Gönül MALAT | gonulmalat@hotmail.com

*Adamın gülüşü kirli duruşu külhan
Adamın zarı hep kâr çuhasında hırsı
Adam bir giysi biçmiş halkın yufka kumaşından
Adamın elinde Devlet bir altın makas**

*Şükrü Erbaş, Ülkenin Uçurumu Şiiri

Kuşkusuz yirminci yüzyılın en üretken, en sıra dışı ve dahi filozoflarından birisi Gilles Deleuze (1925-1995). Kendisinin de Deleuze gibi bir anarşist olduğunu söyleyen yazar Filiz Kansu, filozofun düşünce ve savlarından yola çıkarak bir kitap yazdı. Kitabın adı çok ilginç "Ölüm sosyalisttir, intihar anarşist." İsmi okuduğunuzda önce şöyle bir irkiliyor insanı.

Fakat biraz düşününce en azından ilk tanımlama -ölüm sosyalisttir- yerine oturuyor. Tüm insanlığın tek ve yegâne hakikati ölüm çünkü! Bu gerçek tüm yaşamımızı da yalana çeviren bir nitelik taşıyor üstelik. Doğmak bu hakikat yolunun yalnızca başlangıcı. Ölümüne doğuyoruz sonuçta. Herkesin başına geleceğinden dolayı da eşitlikçi yani sosyalisttir demek yanlış olmaz ölüm için. Bu anlamda yazara ve düşünürü katılmamak mümkün değil.

Yazar, intiharın anarşist bir tutum olduğunu açıklamak için de ki- ilk okuduğumda hayli mesafeli durmuştum- Gilles Deleuze ve arkadaşlarının savlarından yola çıkıp anlatıyor kendi tezini de.

Deleuze ve arkadaşlarına, Michel Foucault'nun düşüncelerini de harmanlayıp bizleri etrafıca düşünmeye ve post modern bir sivil itaatsizliğe çağırıyor Kansu. Ama asıl çağırısı, yukarıda bahsettiğim filozofların savlarının odağında tiranlarla başa çıkmak için takınılacak tutumlar. Önce tiranların oluşumunu ve dayanaklarını gösteriyor bizlere Deleuze sözleriyle: Tiranlar asla anarşi ortamında doğmazlar, onların yalnızca yasaların gölgesinde yükselişe geçtiklerini ve de yetkiyi yasalardan aldıklarını görürsünüz. Oysa yasanın adaletsizliklerini hiçbir şey durduramaz, hiçbir şey engelleyemez. Tiran yasaların dilinden konuşur ve başka bir dili yoktur. Tiranlar, yasaların gölgesine ihtiyaç duyar. Oysa yasaların sürdüğü hüküm yozlaşmıştır. Yasalar, ancak anarşi yoluyla aşılabilir.

Yönetim, -tiranlara karşı oluşacak yeni yönetim- 'yeniden inşa edilirken', bizzat anarşiye başvurmak zorunda kalır. Yasalar, onu altüst eden ve iktidarını olumsuzlayan bir devinim içinde

olmadıkça aşılabilir. Bu savı da Michel Foucault, İktidar, öncelikle boyun eğdirilmiş bedenler yaratmayı amaçlar, diyerek destekler. İktidar ya da Tiranlar, boyun eğdirilmiş bedenler yaratmak için de yasaları ve yasalara bağlı okulları- hapisaneleri-tımarhaneleri (Foucault'un heterotopyası) vs. kullanırlar. Ölümsüz eseri Mülksüzler de Ursula K. Le Guin, Bir hırsız yaratmak için, bir sahip yaratın; suç yaratmak istiyorsanız, yasalar koyun diyerek halkın sahibi olduğunu iddia edip onların yerine onları düşündüğünü söyleyen tiranların, hırsızlıklarını ve bunları nasıl da yasaya dayalı yaptıklarını özetleyiverir. Bu bağlamda Mülksüzler'in anarşist Odo'su, Deleuze'un Yasalar, ancak anarşi yoluyla aşılabilir savına karşılık gelen iyi bir örnek ve karakterdir. Üstelik anarşisi şiddet içermez. Öyle İngilizlerin küçümseyerek yakıştırdığı "Pasif Direniş" hiç değildir. Şiddetsiz, akılcı-analitik, iyi planlanmış ve Anarşist Etik çerçevesinde bir tuz yürüyüşü ya da eşitlik-adalet arayışıdır. Demek istediğim "Ya devlet başa ya kuzgun leşe" zamanının bizler için

çoktan geldiğidir.

Kapitalizm, hasta bir toplum üretmektedir. Modernizmin o asil ve optimist kahramanları ya da özneleri, kapitalizmin oluşturduğu kötülük dolu hastalıklı durumla ya da iktidarla artık mücadele edemez haldedir. Dünya, kapitalizmle baş etmek için kendi kendinin adaletini sağlayan, bu nedenle yasalara kısmen karşı gelen ama anarşist de diyemeyeceğimiz ve şiddet uygulamaktan sakınmayan anti-kahramanların (öznelerin) ortaya çıktığı, E. Durkheim'ın tanımladığı Anomi haline dönüşmüştür artık. Dolayısıyla intiharlar sahneye çıkar. Bu durum dişli bir çark gibi hasta toplumu hem tekrar ezer hem daha da hasta eder. Kapitalist üretim ve tüketim ilişkilerini içselleştiren birey kişilik bölünmesi yaşayarak, kitlesel halüsinasyonların kurbanı haline gelmektedir.

Kapitalizmin, insanlığın içini tamamen boşaltmış olduğu aşikârdır. İnsan, bütünlükten yoksun, çelişkilerle debelenen, olayların peşinden sürüklenen, sorgulamayan ve sorgulamadan kabul eden bir varlık haline getirilmiştir. İnsan artık 'tarih yapan özne' olmaktan da çıkmış, kendine göre tarih(i) yapanların verdiği rolü oynayan bir özne olmuştur. İnsan, kendine bile yabancılaşmış, tarihi ise salt nostalji olarak yorumlamak durumunda bırakılmış edilgen bir mahluka dönüştürülmüştür. "Bunu nasıl yapabiliyorlar? Bu kadar oyu hâlâ nasıl alabiliyor?" gibi birçok sorunun yanıtı Kansu'nun kitabında anlattığı Deleuze kuramında ya da filozofun kendi kitaplarında saklıdır.

Bilgi ve ideoloji iktidarlardan tarafından sömürülmektedir.

İnsanın bu karmaşa içinde savrulup hiçleştiği yadsınamaz bir gerçektir. Her şey tüketim üzerine

kurgulanmıştır. Kapitalist sistemin yanıltıcı konforu insanoğluna enjekte edilmektedir. Bir düşüncenin doğru olup olmaması da özne için önemini yitirmiştir –ki içimizi acıtan da yolumuzu şaşırta da kişiliğimizi çatırdatan da budur-. Bir düşüncenin, ideolojinin ya da ürünün iyi pazarlanması, iyi satması yeterlidir sadece. Piyasa gereksinimine göre sisteme uyumlu 'pragmatik bilgi' ve 'pratik beceri' ile donatılmış 'Yeni İnsan ya da robot insan' modeli yaratılmıştır. Bilim anlayışı bir iddiayı ortaya atana "Kanıtın nedir?" diye sorup sorgularken, kapitalist sistemin içi boşaltılmış bilim anlayışı; "Piyasa ederim nedir?" diye soran bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece "Ötekiler" yani depremzedeler, yoksullar, sermayeye ve iktidara karşı duran her birey-topluluk tamamen nesneleşir. İki çarpıcı örnek verelim bu sava: Covid-19 pandemisi sırasında Covid -19 aşısını üreten şirketlerin tüm borsalardaki hisse değerlerinin en üst sıraya oturmasıdır. Ya da daha güncel örnekle Maraş depreminden hemen sonra kapatılmayan borsada çimento firmalarının hızla değer artışı yaşamasıdır. Orada on binlerce insan enkaz altındayken hem de. Bizlerin çaresizliği, acısı, yakarışı ve karamsarlığı ya da ne hissettiğimizi adlandıramayışımız tam da bu paragrafta anlatılanlar nedeniyle ve kapitalizmin bize yaptıklarıyla ilgilidir.

Deleuze'e göre; Kederli ruhların desteklemek ve propagandasını yapmak için bir despota ihtiyaçları olduğu gibi, despotunda amacına ulaşmak için ruhların kederlenmesine ihtiyacı vardır. Dolayısıyla cehaletinin kınanmadığı, yadsınmadığı, aksine; piyasa ederi yüksek olan bu uyumlu yeni insan robot, maalesef 'Aydın' kimliğinin sonunun geldiğinin de ilanidir. "Yetmez ama evet" kampanyası bu durumun en yıkıcı örneklerinden

birisidir. Yerleşiklerin mekânı duvarlarla, çitlerle, çitler arasındaki yollarla çevrilidir, mekânı pürtüklüdür. Hâlbuki yersiz yurtsuzların, göçebenin mekânı yalnızca çizgilerle işaretlenmiş, kaygan zeminlerdir. O nedenle sömürülemezler. Genç filozof Thomas Nail'in, Deleuze'un bu tezine bir karşı tez oluşturduğunu da belirtmeden geçmek olmaz yazımda. T. Nail, Göçmen Figürü adlı kitabında göçmenin, artık zamanımızın politik figürü olduğunu belirterek ekler: Sınırlara, toplumların ve devletlerin sonuçları olarak bakmak yerine; devletleri ve toplumları sınırlamanın; devinimli (göçebe) süreçlerinin ürünleri olarak görmek gerekir der. Deleuze'e geri dönelim hemen: İnsan olmanın utancından kurtulmak için, devrimci-anarşist olmaktan başka da çare yoktur sözü yazımın odağını oluşturur. Bu bağlamda bir çatlak bulup içinden geçmeyi başarmalıyız utancımızı biraz olsun azaltabilmek, oluşumuza anlam katabilmek için.

Yazar Filiz Kansu da; Deleuze'un intiharını, yine onun savından yola çıkarak anarşist bir tutum olarak görür. Yine filozofun soru ve yanıtlarıyla açıklar kitap adına taşıdığı savını da; Ölümlü ne demektir? Bir gün ölecek olan. Peki ya ölümsüz ne demektir? Artık ölmesi mümkün olmayan, zaten hâlihazırda ölmüş olan, bu vesileyle de ölümden arınmış olan.

Yaşadığımız dehşet verici depremi, utancımızı, acıları ve masum kayıplarımızı Deleuze savlarıyla ve Kansu'nun kitap başlığı olan Ölüm Sosyalisttir, İntihar Anarşist bağlamında biraz aralamak isterim. İktidarın ya da tiranların, kendi çıkarlarını gözeterek cahil bırakılmış ve yoksullaştırılmış hatta çalışan yoksulluğuna itilmiş halkı daha da sömürmek için imar afları çıkarmasını şaşkınlıkla karşılıyorum demek yalan olur.

Çünkü yasalar, onların tüm bunları yapmak için zaten dayanakları. Yok kanun, yap kanun söylemi için tüm özeti gözlerimizin önüne seriyor aslında. Kendi yararlarına uygun olmayana anında değiştirip, kendileri için daha da yararlısını yapıyorlar çabucak. Adalet, iktidarlar için yalnızca bir bakanlığın ya da kadının ismi artık. Her şey 1984 kitabındaki gibi çift düşün mantığıyla ilerliyor. Yasa deyince adaleti değil çıkarı, barış deyince savaşı, özgürlük dediklerinde cehaleti, imar barışı dediklerinde karlarına kar eklemeyi kast ettiklerini yazmıştı oysa Orwell. Yine A. Huxley'un, bir Rosa Luxemburg söylemi olan "Ya sosyalizm, ya da barbarlık," sözünden yola çıkarak Cesur Yeni Dünya da yazdığı gibi "Sen gerçekten hasta görünüyorsun,

mideni bozan bir şey mi yedin?" Başıyla doğruladı. "Uygarlık yedim." "Neee?" "Zehirledi beni uygarlık," diyerek bizi, başımıza gelecek konusunda sarsıcı ama ipeksi bir anlatımla uyardığını hatırlamalıyız.

Altı şubat bir kıyamet günü! Çaresizliğimiz, biz geride kalanları da enkazın altına savurdu. Zaten var olan çatlaklarımızı, daha da derinleştirip dipsiz bir uçuruma çevirdi. On binler enkazın altından seslenirken, utanmadan on bin lira müjdesi verildi. Tabii onlar ötekiydi ve yalnızca nesneydi. Onlara bir yılda yapılacak ama efendilerin ceplerini dolduracak konutlar, müjde diye sunuldu. Efendilerin değil bizim yüzümüz kızardı bu "müjdeden." Oysa geride kalanlar nerede yaşadıklarını bilemeden,

yaşayan ölümler artık. Tüm anıları, fotoğrafları, onları onlar yapan her şeyleri enkazın altında kaldı. Bizlerin de! Biliyor musunuz her şeye rağmen biz olduk? Dayanışmayı başardık biz.

Gerçek anlamda bu travmayı atlatmamız, yaralarımızı sarmamız çok zor ama elbet başarılacak. Tüm bunların hesabı çatlağını bulan su gibi sorulacak. Suçlusunuz ama sizin yasalarınıza göre değil bizim değerlerimize, düşüncelerimize göre! Sermaye ve iktidar olarak elbirliğiyle önce halkı sömürüp yoksullaştırdınız. Ardından yoksulluklarını kullanarak yasal yollardan ceplerinizi doldurmak için imar aflarını çıkarttınız. Yüz binleri kendi evlerinde intihara sürüklediniz. Ellerinizde kan var kan.

AND OLSUN ŞART OLSUN

Ben
Böyle
Taşların
Çukurların
İçinde
Kalmışsam
Yalnızsam
Hor
Görülmüşsem
Arkasızsam
Ve
Böyleyse
Bahtı
Siyahım
Yemin
Kasem
Olsun
Ve
And
Olsun
Şart
Olsun
Yerde
Kalmaz
Ahım.
Enver GÖKÇE

DOĞA İLE İNSAN ARASINDAKİ SORUNLU İLİŞKİNİN RESMEDİLİŞİ

Dr. Yelda ERTÜRK | eyerturk@gmail.com

İlk bakışta toplum olarak hepimize deprem görüntülerini anımsatsa da ressam Caspar David Friedrich, "Buz Denizi" yada "Umudun Enkazı" adlı resminde buz dağlarının arasında sıkışarak, kırılan ve kısmen batan bir gemiyi anlatır. İnsan-doğa ilişkisi, doğanın gücü, tinselliği ressamın perspektifinden yorumlanır. İnsanın doğa karşısındaki küçüklüğünü de anlatabileceği düşünülen bu resim için sanatçının bizzat buz kütlelerinin etütlerini yaptığı bilinmektedir.

Resmin merkezindeki büyük kırılmanın az ilerisindeki belli belirsiz batan geminin yan yatmış, koyu renk gövdesi resmedilmiştir. Sağ kısımda çok küçük şekilde görünen enkaz 1820-21 yıllarında William Parry'in kuzey kutbuna yaptığı araştırma gezisi sırasında batan gemidir. Yan dönmüş gemi umutsuzluğu, doğaya karşı güçsüzlüğü ifade eder. 1824 yılında tamamlanan bu resimde bütün sahneyi aydınlatan ışık, resme parlaklık kazandırır. Buna rağmen resme egemen

olan ölüm duygusu belirgindir. Resimde soyuta yakın bir kurgu vardır. Batış ve buzların kırılması hareketi duygulara öyle hitap eder ki, keskin kırık buzlara dokunulsa, soğukluğu hissedilebilecek gibidir. Ressam Ziya Gürel resmin izleyicide oluşturduğu duyguları şöyle yorumlamıştır: "Romantik çıkışın önde gelen sanatçılarından olan Caspar David'in öyle pek hazır lokma öykülerle uğraşmayacağını düşünürsek, kırılan umut belki de yalnızca bir geminin adıdır, kuzeydeki bir deniz kazasında yok olan o teknenin adı... Ama asıl büyük kırılma, hani o kahredici önünde durulamayan parçalanma, ne kuzeyin fiyordlarında, ne de güney denizlerinin kara ile kucaklaştığı falezlerde yaşanır. Böylesine güçlü bir ufalanmaya neden olan şey, olsa olsa iç dünyalarında apansız kopan, bütün olma umutlarını elimizden alan bir kasırgadır... Artık kimliği aşan alanlarda, her şeyi sıfırladıktan sonra her şeye yeniden başlamaktan başka çare kalmamıştır. Bunu başaramazsak, nedenini

bilemediğimiz boğucu bir sıkıntıyı çağrıştıran kutupların o bungun ışığı altında, titreyerek geceyi özleriz.”

Caspar David Friedrich, Almanya'nın Baltık kıyılarına bakan ve o zaman İsveç yönetiminde olan Pomeranya'da, Greifswald kentinde, orta sınıf bir ailede 5 Eylül 1774'te doğdu. Erken yaşlardan itibaren ölüme aşına olarak trajik bir çocukluk geçirdi. Annesini yedi yaşındayken kaybetti. Daha sonraki yıllarda üç kardeşini birkaç yıl arayla kaybetti. Bunlardan en trajik olanı ve daha sonraki eserlerinde etkisini hissettirdiği düşünülen, erkek kardeşinin onu buzlu bir gölde kurtarmaya çalışırken boğulması oldu.

Çizime erken yaşlarda ilgi gösteren Friedrich, 1790 yılında Greifswald Üniversitesinde mimar Johann Gottfried Quistorp'tan özel dersler almaya başladı. Quistorp öğrencisine dışarıda resim yapmayı da öğreterek erken yaşlarda manzaralara karşı ilgisini artırdı. Friedrich önce, antik heykellerin, kalelerin kopyalarını yaparak eğitimine başlar. 17. yüzyıl Hollanda manzara resmiyle yakından ilgilenir. Dört yıllık bir eğitimden sonra 1798'de Dresden'e gelen sanatçı, kısa zamanda Schlegel kardeşlerle, Novalis, Schelling gibi romantizmin büyük yaratıcılarıyla tanışır. 1805'te Weimar'da sergilenen iki eseri Goethe tarafından satın alınır.

Bu dönemde Friedrich romantikler arasına katılır, ama

daima yalnız bir sanatçıdır. Hatta yalnızların en yalnızı olarak sanat tarihine geçecektir. Zamanını kırlarda, dağlarda ve edindiği izlenimler içinde geçirir. Sadece resim malzemeleri ve temel ihtiyaçlarını karşılayacak eşyaların olduğu bir evde yaşar ve neredeyse mistik bir hayat sürer.

Friedrich'in de dahil olduğu Romantik Dönem 19. yüzyıl başlarından, 20. yüzyıl başlarına kadar devam eden bir dönemdir. Romantik sanatçılar insanın kendisini, duygularını yüceltmesi, doğanın bir parçası oluşu, doğa ve duygularda bulunan ilahiliğin eserlerde işlenmesine ön ayak oldular. Romantizme uygun olarak Friedrich'te eserlerinde bireysellik, öznellik, ruhanilik ve doğa karşısında tekinsizliği yansıtmayı seçmiştir. Onun için doğa tanrısal ruhun bir yansımasıdır. Hristiyan sanatının ve mimarlığının gotik kiliseleri, manastırları, yitirilmiş inançların terk edilmiş mekanları, onun anlatısallığında büyük rol oynamıştır. Eserlerinde her şeyi yutan zamanın, yaşamın boşluğunun ve yok oluşun simgelenildiği Gotik yapı kalıntıları, 16. yüzyıl kalıntısı manastırları resim sanatı tarihinde unutulmaz görüntüler olarak kalır. Tablolarında her şey insan doğa çatışmasıyla sarmalanmış, sislerle kuşatılmış, simgelerle doldurulmuştur. Cinsleri, yaşları ve görevleri kişiliklerinden önce gelen, çoğunlukla hareketsiz duran figürleri için atmosfer her şeydir. Doğa güçleri karşısında insanın

büyük yalnızlığını ve bunun sonucu olan yıkımı dile getirir. İnsan varlığını ve önemsizliğini anımsatarak tinsel bir boyut kazandırır. Bu tinsellik, insanın yaşamdaki yalnızlığına karşı, yaratıcı gücün büyüklüğünü gözler önüne serer. Caspar David Friedrich'in romantizmi kuzeye özgü bir romantizmdir. Bu yüzden, yoğun bir iç düşünce, dramatik bir içsellik, melankolik bir atmosfer ve kasvetli bir görünüş hakimdir.

Derin bir yalnızlık, tefekkür hissi ve sessizlikle karşılaşırız. Tan ağarışları, ılık bir ilkbahar, dökülen yapraklar, alabildiğine genişleyen sonsuzluğun espasları ve doğa ile karşılaşmada insanın sürekli yenilgisi, kırılganlığı ya da bir o kadar gücü söz konusudur. Ressamın 1820'lerde romantizmin terk edilmesiyle ünü azalmaya başlamış, aynı zamanda eserlerinde de giderek bir karamsarlık kendini göstermiştir. 1835 yılında felç geçirir ve resim yapma yeteneği önemli ölçüde zarar görür. Yağlıboya ve suluboya kullanamasa da sepya resimler yapmaya ve eski taslakları üzerinde çalışmaya devam eden sanatçı, 7 Mayıs 1840'ta Dresden'de hayatını kaybetmiştir. Caspar David Friedrich'in en bilinen eseri, "Bulutların Üstünde Yolculuk" ya da "Sis Denzinde Amaçsızca Dolaşan Adam" isimli tablosudur. Tablonun anlamı, Almanca özgün ismi olan Der Wanderer über dem Nebelmeer'in nasıl yorumlanacağına göre de değişebilir. Buradaki Wanderer

sözcüğü, amaçsızca dolaşan kişi ya da doğa yürüyüşçüsü anlamlarına gelebilir. İlk anlama göre resimdeki adam kaybolmuş olabilir. İkinci anlama göre ise önceden belirlediği bir yere gitmekte olabilir. Olasılıkla ressamın kendi portresi olan resimde, ön planda genç bir adam kayalık bir uçurum kenarında, sırtı izleyiciye dönük biçimde dikilmektedir. Figürün yüzü ve ifadesindeki duygulanım

Caspar David Friedrich, Bulutların Üzerine Yolculuk, 1818

görülmez.

Buna bağlı olarak resimdeki kimliksiz figürü özleştirebilir, kendimizi figürün yerine koyabiliriz. Bir diğer görüşe göre ise, resimdeki adam Saksonya piyade sınıfının üst düzey albaylarından Friedrich Gotthard von Brincken'dir.

Resim yapıldığında ölmüş olan

Brincken, adeta bir kahraman gibi resmedilmiştir. Üzerinde koyu yeşil siyah bir palto vardır ve sağ elinde bir baston tutar. Saçları rüzgarda dalgalanmakta olan adam, kalın bir sis örtüsüyle kaplı olan göz alıcı ama tekinsiz manzarayı izlemektedir. Resmin orta bölümünde, adamın üzerinde dikildiğine benzer başka kayalık sisten fişkirir gibi görülmektedir. Sis halkalarının arasındaki bu

tepeliklerde ağaçlar resmedilmiştir. Fakat doğa idealize edilmiş, dekoratif bir unsur olarak değil zihinsel, felsefi bir boyut olarak betimlenmiştir.

Doğayı ilahi olanın kanıtı kabul etme söz konusudur. Sanki uçurumun kıyısında yüce dağlara bakarken Kant gibi bir kendi üzerine düşüncesini gerçekleştirmektedir. Modern insan doğayı kendi amaçları için araçsallaştırmıştır. Böylesine bir yaklaşım doğanın bir parçası olan insanı doğadan

koparmış, yalnızlaştırmış, kendine yabancılaştırmıştır.

Üst üste yaşadığımız salgınlar, deprem sel gibi doğa olaylarının büyük felaketlere dönüşmesi, bu yabancılaşmanın ve araçsallaştırmanın sonuçlarıdır.

Kuşkusuz bu zor günleri bilimin ışığında insani değerlerimizle aşmaya çalışacağız. Sanat belki bu sargı bezlerinin en

küçüğüdür. Fakat deprem bölgesinde verilen bir konserin görselliği bile ruhumuzu olumlu etkiler.

Ülkemizde pek çok sanatçı büyük deprem felaketleri sonrası acıları bir nebze dindirmek için çalışmalarını sürdürüyor. "Sanatla BİR İZ BIRAKMAK" isimli sanat etkinliği de bu çalışmalara güzel bir örnek. Akeramos Sanat Galerisi'nde hayata geçirilen bu etkinlikle cüzi miktarda da olsa depremden etkilenen çocukların yaralarının sarılması hedeflendi. İyi günlere yüzümüzü dönme umuduyla...

Dr. Abdullah Yücel Dr. Ahmet İrfan Gedik Dr. Ahmet Kaptanoğlu Dr. Ahmet Çinkaya Dr. Alaattin Türkcorur

Dr. Ali Ekrem Tunçer Dr. Ali Faruk Muftuoğlu Dr. Ali Kahloğulları Dr. Ali Kahya Dr. Ali Öztürk Dr. Aydın Tanbay

Dr. Ayten Arıkan Dr. Ayşe İdil Çakmak Dr. Ayşe Önal Yücel Dr. Bedi Süner Dr. Bessam Ezelsoy Dr. Betül Kahya

Dr. Bircan Turunç Dr. Burcu Şahin Dr. Büşra Yahşi Ofraz Dr. Büşra Şahin Davut Dr. Cahit Arabacı Dr. Cebraill Marmara

Dr. Celal Efil Dr. Cemal Akgül Dr. Ceren Açıkalın Dr. Ceren Kaya Kamık Dr. Cüneyt Mansuroğlu Dr. Dilşad Yıldırım

Dr. Ebru Gündüz Dr. Eda Aşkar Dr. Ela Bayraktar Dr. Elif Nedime Tiryaki Dr. Emre Aşkar Dr. Emre Özasan

Dr. Eren Nisanlı Dr. Eyüp Türkmen Dr. Faruk Aksoy Dr. Fatih Köroğlu Dr. Fatih Sevinç Dr. Fatma Tosun

Dr. Furkan Akman Dr. Gültekin Kutlu Dr. Hao Burak Karakuş Dr. Hasan Basri Arcasoy Dr. Hasan Demirel Dr. İbrahim Binkler

Dr. İrem Günel Dr. İsmail Arslan Dr. Kaan Yılmaz Dr. Kader Atalay Dr. Kemal Kılıç Dr. Kenan İnan Dr. Kübra Konak

Dr. Levent Tosyalı Dr. Leyla Sümmeli Eyvaz Dr. Mahir Yol Dr. Mahmut Paçacı Dr. Mehmet Akif Tap Dr. Mehmet Aşkar

UNUTMADIK UNUTTURMAYACAĞIZ!

Dr. Mehmet Erbilir Dr. Mehmet Muratdağ Dr. Mehmet Nedim Kavlak Dr. Mehmet Selim Şahin Dr. Melya Pelin Kırık

Dr. Mert Koçaklar Dr. Meryem Büşra Kutlu Dr. Mezmyet Şahin Dr. Murat Altınçekiç Dr. Murat Gökpınar Dr. Murat Güntel

Dr. Murat Harbutluoğlu Dr. Musa Yüksekönlü Dr. Mustafa Esmerboğa Dr. Necdet Sertkol Dr. Neslihan Ceren

Dr. Newroz Erdoğan Dr. Nusret Ayaz Dr. Oğuz Paköz Dr. Rifat Arıkan Dr. Sabahattin Aslan Dr. Sabahattin Uluç

Dr. Sefa Koray Tosun Dr. Selman Kamık Dr. Semiha Cengiz Dr. Sena Güzelmansur Dr. Sena Karakuş Dr. Serpil Şahan Kurtoğlu

Dr. Sinan Serkan Arslan Dr. Süleyman Alaş Dr. Süleyman Alpaslan Dr. Süleyman Bedir Yapar Dr. Turgut Koçak

Dr. Tuğba Özcan Dr. Tülay Yücel Dr. Tülin Durgun Yetim Dr. Wissam El Assaad Dr. Yousef Darabeh Dr. Yusuf Kavukçu

Dr. Yusuf Kaya Dr. Zübeyr Eryılmaz Dr. Şerif Ayaz

BURSA TABİP ODASI
MEDICAL CHAMBER OF BURSA

Bursa'da Sağlık Hizmeti

yayında!

www.bto.org.tr/yayinlarimiz adresinde!

Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen Tıp Fakóltesi öğrencilerine

UMUT OLUN!

Burs bağışlarınızı Bursa Tabip Odası banka hesaplarına yatırmak isterseniz;

İş Bankası
Nilüfer Şubesi (2251)
TR66 0006 4000 0012 2510 2412 08

